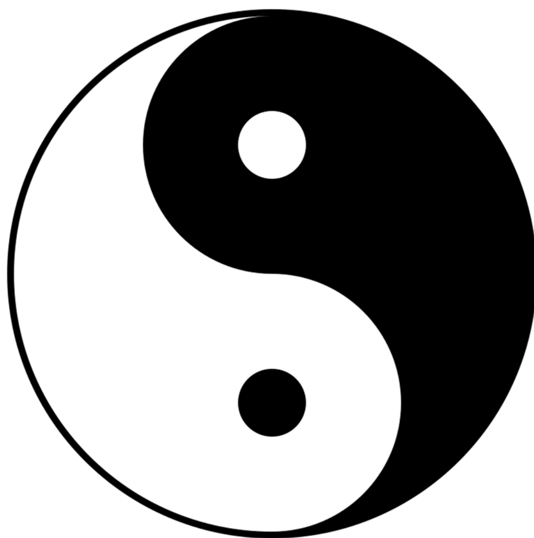

Přepis přednášek Vyvstání víry v Mahájánu

Přepisy nahrávek přednášek Vyvstání víry v Mahájánu od **Bhanteho Dhammadípy** z Lotusu 2014.

Přepsány jsou přednášky 1. až 6. Přepis zbývajících přednášek 7. až 11. připravujeme.
Kompletní nahrávky přednášek jsou na www.dhammadipa.cz.

Obsah

1. Přednáška

Poklona třem klenotům

Namó tassa bhagavató araható sammá sambudhasa
Namó tassa bhagavató araható sammá sambudhasa
Namó tassa bhagavató araható sammá sambudhasa

Iti pi só bhagavá araham sammá sambuddhó
vidždžá-čaraná-sampannó sugató lóka-vidú
anuttaró purisa-dhammá-sárathí
sathá déva-manusánam
buddhó bhagavá ti
Svákkható bhagavatá dhammó
sanditthikó ákalikó éhi-pasikó ópanajikó
paččatam véditabbó viňňúhi ti
Suppatipannó bhagavató sávaka-sanghó
Udžuppatipannó bhagavató sávaka-sanghó
Ňájappatipannó bhagavató sávaka-sanghó
Sámíčippatipannó bhagavató sávaka-sanghó
Jad´idam čattári purisa-jugáni attha purisa pugalá
Ésa bhagavató sávaka-sanghó áhunejjó páhunejjó
Dakkhinejjó aňdžali-karaníjó
Anuttaram puňňakkhetam lókasá ti
Évam buddham sarantánam
dhammam sangham ca bikkhavó
bhajam vá čambittatam vá lóma ham só
nahesati ti

Úvod

Začali jsme uctíváním Tří klenotů. Není to náhodné, traktát, o kterém budu přednášet v příštích týdnech, se jmenuje **Vyvstání víry v Mahájánu** a začíná též uctíváním Tří klenotů.

Ti, kteří poznali různé druhy buddhismu – na Srí Lance, v Thajsku, v Burmě, též v Kambodži nebo v Laosu je tzv. théravádový buddhismus. Říká se mu též jižní buddhismus. Hlavně dnes v Číně, čínští vzdělanci používají označení jižní buddhismus, aby se vyhnuli jistému hanlivému výrazu, kterému se říká hinajána – malý vůz oproti velkému vozu mahájány. Proto se používá v Číně výraz **jižní buddhismus** pro označení buddhismu, který byl předán jazykem páli. Oproti **severnímu buddhismu**, který byl předán jazykem sanskrit. Indie je první vlastí buddhismu a sanskrit je vlastně latinou Indie. Tento traktát patří severnímu buddhismu. Severní buddhismus zdůrazňuje cestu bódhisattvů oproti jižnímu buddhismu, který zdůrazňuje cestu arahatů.

Kdo je to arahat? Arahat je ten, který v sobě doslova zabil, dá se to odvodit od sanskritského kořene han, který v sobě zabil kořeny zla. Který v sobě zabil zašpinění vědomí.

A bódhisattva je ten, kdo usiluje o stav buddhovství. A tento traktát je filozofické rozpracování, též založené na hlubším pochopení praxe, která vede do stavu buddhovství.

A já, v rámci těchto přednášek, též se budu snažit, jelikož moje základní vzdělání a základní praxe v buddhismu je v théravádové tradici. Ačkoli dle mého názoru a dle mé vlastní praxe, tak já ji chápu, vlastně význam buddhismu je pouze jeden. Použití buddhismu ovšem je mnohé. Proto existují rozdílná pojetí buddhismu, která jsou též spojená hlavně s kulturním pozadím.

Tento traktát, jak sám název vysvětluje, je spojen s cestou bodhisattvů, která vede do stavu buddhovství.

A jaký je rozdíl mezi cestou bodhisattvů a cestou arahatů?

Arahat je ten, který pozná svět tak, jak je, tzn. svět ve smyslu ne jáství. Ten, kdo dosáhl stavu arahata, nevidí žádné já. Žádné já hlavně v bytostech. Aby tedy mohl žít v tomto světě, který je založen na jáství, na egu, na osobních zájmech, první věc musí poznat svět tak, jak je. Poznat svět tak, jak je, znamená poznat svět z hlediska moudrého nazírání. Tomuto moudrému nazírání se říká vipassana. Moudré nazírání znamená nazírání bytostí v rámci složek, ze kterých se skládají a v rámci objektivního poznání světa. Objektivního poznání světa šesti smysly, které vidí šest objektů. A toto je náš svět. Jestliže rozložíme naši bytost na složky, neuvidíme žádné já. Dle buddhistického pojetí, jedno jakého buddhismu, právě lpění na existenci je vysvětlováno, jako lpění na světě. A lpění na světě a lpění na existenci je jedna věc. Jestliže lpíme na sobě, lpíme na světě. Jestliže nelpíme na sobě, nelpíme na světě. Právě díky lpění se my bytosti nacházíme ve stavu nevědomí.
Arahat, jelikož poznal, že veškeré lpění, je lpění na sobě, zbavuje se právě meditací utišení a vhledu veškerého lpění na sobě a znechucuje si sebe, čímž si též znechucuje svět v pojetí jáství.

Jestliže obyčejné vědomí pojímá svět, vždy ho pojímá subjektivně, to je důležité pochopit. To, co si obyčejná, tj. neprobuzená bytost představuje jako svět, jsou jeho subjektivní představy o světě. To je třeba poznat, to je třeba chopit, aby se člověk zbavil lpění. Lpění je dle buddhistického učení založeno na nevědomí.
Čili, z nevědomí pochází lpění a z lpění pochází naše představa o reálném já a o reálném světě. Tato představa a lpění na reálném já a reálném světě se nazývá samsára. Samsára je to, co my bytosti chápeme jako náš svět.
A tento náš svět je vždy světem změny. A tato změna se právě děje – z hlediska buddhistického poznání, jedno kterého pojetí buddhismu – se děje právě na základě lpění a nevědomosti. Jelikož lpíme a máme nevědomí, proto děláme různé činy, které vedou k další nevědomosti, k dalšímu lpění a toto je stav samsárického bytí.

Toto je společný koncept buddhismu, který se dá nazvat základním buddhismem, který je vlastně též základem pochopení buddhismu v jakékoli formě. Ať studujeme buddhismus v jakékoli formě, pokud nám není jasno toto základní buddhistické pojetí, pak jakákoli forma buddhismu nám nemůže být jasná.

Tedy, nazírání toho, který usiluje o stav arahata, který usiluje o stav toho, kdo dosáhl plného odpoutání se od znečistěného vědomí a dosáhl stavu čistého vědomí. Čisté vědomí je stav bez chtíče, bez zloby a bez nevědomí, tomuto stavu se též říká nirvána. Nirvána je opak samsárického bytí. A cesta arahata je odpoutat se od samsárického bytí a najít jednotu s nirvánickým stavem bytí.

Nirvánický stav bytí je to, co je bez nevědomosti, bez lpění, bez zloby. Toto je přístup šrávaka. Šrávaka je ten, který naslouchá učení Buddhy a na základě učení Buddhy se odpoutává od světské existence a získává nirvánické bytí. Nirvánické bytí je bytí bez nevědomosti, bez zloby, bez chtíče. Toto je základní buddhismus.

A co znamená buddhismus?

Ve všech pojetích buddhismu, všichni buddhisté jsou přesvědčeni o tom, že Buddha pod stromem osvícení poznal, že není nic jiného než souvislé vznikání. Souvislé vznikání je stav samsárického bytí. A tento stav samsárického bytí je právě na základě nevědomosti, lpění, chtíče a činění ve smyslu subjektu a objektu, toto je samsárické bytí.
Souvislé vznikání v základním buddhismu se též nazývá stav věcí tak, jak jsou, čili dharmata. Nazývá se též dharmastiti, což je vlastně synonymum, které znamená tak jak věci stojí. Aby bytost poznala nirvánické bytí, je třeba, aby první poznala stav věcí tak, jak jsou, to znamená souvislé vznikání. To je základní buddhismus. Abychom pochopili význam učení tohoto traktátu, já jako první vysvětluji nejdřív tyto základní pojmy, neb předpokládám, že ne všichni z nás, kteří zde sedí, jsou familiární s učením buddhismu.

Učení severního buddhismu, oproti tomu dává důraz na cestu bodhisattvů, která vede k buddhovství. Bodhi-sattva znamená doslova: probuzená bytost. A co znamená probuzená bytost?

Bodhisattva chápe probuzení buddhů. Já úmyslně neříkám probuzení Buddhovo, říkám probuzení buddhů. Neb cesta bódhisattvy spočívá též v tom, že ten, který praktikuje tuto cestu, rozšiřuje dimenze svého vědomí od jednoho buddhy (o tom budeme mluvit též v rámci traktátu) na nesčetné buddhy ve všech směrech dharm. Tedy rozlišujeme jsoucna vysvětlené v základním buddhismu, na nesčetná jsoucna a na nesčetné bytosti. Čili, horizonty bodhisattvy jsou nezměrné horizonty.

Proč nezměrné horizonty?

Protože mahájánové učení zdůrazňuje, že poznání buddhů je nezměrné a poznání arahatů má jistou míru.
I v základním buddhismu, Buddha, je prezentován na jedné straně jako učitel, který učí cestu. Máme mnoho suter, které prezentují Buddhu jako učitele cesty. Který poznal cestu tak, jak je a učí cestu tak, jak je všechny bytosti podle jejich schopností pochopit. Čili, Buddha je v tomto smyslu též obyčejná bytost jako my všichni, který dosáhl probuzení, dosáhl čistého vědomí, což je vlastně význam probuzení. Ne čistého vědomí v přechodném smyslu, ale čistého vědomí, které se nedá ztratit. A učil toto vědomí i druhé.
Ale jsou též písma, kde Buddha je představován jako princip, ne pouze jako učitel. I v některých théravádových suttrách, jako Passádanija sutta Buddha je představován jako ten, který dosáhl probuzení, které je nad možnost pochopení i probuzených arahatů.
I nejmoudřejší z pobuzených arahatů, Sáriputra uznává, že to, co je objektem vědomí Buddhů je

daleko, daleko nad jeho pochopení (Samjutta-nikája – Hrst listů[1]). Přesto moudrý Sáriputtra říká, že může přesto vědět cestu, jak se Buddha k tomuto nezměrnému pochopení, nezměrnému probuzení dostal. A to je cesta praxe 37 důvodů probuzení, počínaje čtyřmi základy smrti upastnána – čtyřmi základy praxe uvědomění.

Teď se dostáváme do situace, kdy se ptáme: buddhovství je jaký stav?

Je to stav anuttara samjak sambodhi, je stav toho nejvyššího probuzení. Sam-bodhi znamená probuzení, které je na jedné straně správné a na druhé straně znamená probuzení společně se všemi bytostmi. Sam má význam správně a význam společně.

Buddha, nejenom že dosáhl probuzení, Buddha dosáhl probuzení společně se všemi bytostmi. I ve vinaji najdeme jisté pojednání o tom, že Buddha po svém probuzení pod stromem probuzení v Bhodgháji, kontemploval nás bytosti, které ještě jsou ve stavu ne-probuzení, tedy ve stavu ne-buddhovství v tomto smyslu, neb buddhovství je kompletní probuzení. A viděl, že všechny bytosti mají v sobě jádro probuzení.

A o tomto jádru probuzení je právě tento traktát. A přirovnává toto jádro probuzení k lotosovému květu. Ve vědomí všech bytostí se nachází lotosový květ. Lotos, jak asi všichni z nás ví, je obzvláště v Asii symbol čistoty. Proč? Protože nic se na něm nemůže usadit. Žádná špína se na něm nemůže usadit, ač lotos vyrůstá ze špíny, bahna, žádná špína se na něm neusadí. Stejně tak v učení severního buddhismu existuje koncept tzv. lůna Tathághatů.
Tento traktát je snad filozoficky nejdokonalejším projevem filozofie lůna Tathágatů čili zárodku čistoty ve vědomí nás, bytostí. A cesta bódhisattvů je tedy cesta poznání tohoto zárodku čistoty v nás, který pak, dá se říci, perfumuje, nebo prosycuje naši bytost, až do stavu buddhovství, kdy toto prosycení dosáhne plnosti.
Čili, všechny bytosti dle tohoto traktátu se nachází ve stavu prosycování, buď prosycování nevědomostí, která vede k utrpení, anebo prosycování čistou podstatou, která vede do nirvánického bytí. Toto říci Giovannimu. Ať si to uvědomujeme nebo ne, vše, co děláme, je též ve stavu vzájemného prosycování.

---

[1]Hrst listů [Samjutta-nikája, LVI, 31]

Jednou Vznešený prodléval v Kósambí, v simsapovém háji. Zvedl v ruce několik listů a otázal se mnichů: „Co myslíte, mniši, čeho je víc: těch pár listů, které držím v ruce, nebo těch, co jsou na stromech v tomto háji?“

„Listů, které Vznešený zvedl v ruce, je málo, Pane; těch, co jsou v háji, je mnohem více.“

„Stejně tak, mniši, věcí, jež jsem pochopil přímým poznáním, je více; věcí, o kterých jsem vám pověděl, je pouze několik.

A proč jsem vám o oněch věcech neřekl? Protože nepřináší prospěch ani pokrok ve svatém životě a nevedou k odvrácení, k ztrátě vášně, k ustání, k utišení, k přímému poznání, k probuzení, k nibbáně. Proto jsem vám o nich neřekl.

A co jsem vám řekl? Toto je utrpení; toto je vznik utrpení; toto je ustání utrpení; toto je cesta vedoucí k ustání utrpení. To jsem vám řekl. A proč jsem vám to řekl? Protože to přináší prospěch a pokrok ve svatém životě, a vede to k odvrácení, k ztrátě vášně, k ustání, k utišení, k přímému poznání, k probuzení, k nibbáně. Nechť je tedy, mniši, vaším úkolem toto: Toto je utrpení; toto je vznik utrpení; toto je ustání utrpení; toto je cesta vedoucí k ustání utrpení.“

Zde chci zdůraznit jistý bod. Tento traktát je obzvláště blízký čínské filozofii. A čínská filozofie obzvláště zdůrazňuje svět jako jednotu, ve které se vzájemně prosycují dvě vzájemně protikladné síly, ať je to síla mužská nebo ženská, síla tmy nebo světla, ať je to síla aktivní nebo pasivní.
Jak uvidíme později, během dalších výkladů, nirvánický stav je vlastně stav ustání. Stav ustání, který prosycuje všechny bytosti. A tento stav ustání je protikladný vůči stavu dynamickému, což je stav samsárického bytí. Ale opravdový stav je jednota těchto dvou principů, kterou pozná jedině plně osvícená bytost. A bódhisattva se tomuto stavu jednoty během své praxe přibližuje.

Abychom pochopili význam tohoto traktátu, vysvětlím několik klíčových termínů k pochopení toho, o čem budeme mluvit.

Autorem traktátu Probuzení víry v Mahajánu je Ašvaghóša, který byl před Kalidásou snad největší básník Indie. Ašvaghoša byl buddhista v době, kdy rozdělení mezi tzv. mahájánou a hínajánou, severním a jižním učením ještě nebylo tak protikladné. Je známý jako propagátor buddhismu. Z mnoha děl, které napsal, se dochovalo bohužel málo. Nejznámější jsou Buddhačarita a Saundaránanda, které patří ke klenotům sanskritské literatury a které později ovlivnily celou sanskritskou literaturu.
Z historického hlediska byl Ašvaghóša žákem Páršvy, který byl známý učitel sarvastivády. Sarvástiváda oproti theravádě bylo učení, které nejvíc ovlivnilo Indii a Střední Asii. Théravádské učení v Indii brzy po vládě císaře Ašóky (první velký buddhistický císař) se stávalo méně a méně známé. Učení sarvástivády kromě jiného začalo používat jazyk sanskrit pro svou Tripitaku. Pomocí sanskritu se indická kultura dostala prakticky do všech částí Asie.

Ale ty díla Ašvaghóši, které známe, nenaznačují ničím, že by byl učitelem mahájány.

Mahájána znamená co?

Mahájána znamená především učení takovosti, což je synonymum prázdnoty, synonym opravdového významu věcí tak, jak jsou. Učení, který stojí jakožto doplnění pojetí Nirvány. V jistém období vývoje buddhistického myšlení, chápání nirvány jakožto protikladu samsáry se zdál být nedostačující, jelikož důraz byl kladen na nedualistický přístup.
Takovost právě řeší problém dualistického přístupu k pochopení buddhismu. Místo poznání nirvány boddhisattva usiluje o poznání takovosti. Takovost je jediná veličina, která vlastně existuje, je to opravdový stav věcí tak, jak jsou. A je to synonym prázdnoty a v severním buddhismu se stává též synonymem probuzení, synonymem dharmata, stavu věcí tak, jak jsou, který je rezervován v původním buddhismu pro souvislé vznikání.

Souvislé vznikání není v tomto pojetí nic jiného než takovost, než stav prázdnoty. Buddhaghoša též označil jeden z atributů souvislého vznikání ve Visuddhimagga jako prázdnota. Ale prázdnota není prezentovaná jako jediná skutečnost. Myšlení severního buddhismus je založeno na tom, že zdůrazňuje takovost jako jedinou exkluzivní skutečnost, která zahrnuje všechny skutečnosti. Zde není žádný protiklad mezi samsárou a nirvánou, to, co existuje, je jediná skutečnost.

A proč je tomu tak?

Protože buddhismus hlásá stav ne-jáství jako opravdový stav věcí ve světě. Ten, kdo tento stav pozná, může poznat nirvánické bytí. Jestliže přistoupíme na to, že ne-jáství je jediný stav věcí, pak logicky je

nutné přistoupit též na to, že nemůže existovat žádný radikální rozdíl mezi nirvánou a samsárou. Jelikož nirvána je to, co nikdy nevzniklo, proto nikdy nemůže zaniknout. Je to to, co nebylo vytvořené, přesto je to neoddělitelné od nás. Jestliže toto přijmeme stáváme se buddhistou. Stáváme se buddhistou tím, že přijme víru ve Tři klenoty, které vlastně představují tuto nirvánickou skutečnost.

Opravdový význam dharmy je nirvána. To je skutečnost tak, jak je – bhúta arthata, což je synonym též takovosti. Nirvána je to, co nebylo vytvořené. A to, co nebylo vytvořené, je jediná opravdová realita. A jediná opravdová realita nemůže stát v protikladu k něčemu. V pojetí Abhidarmy existuje několik nejvyšších pravd: pravda nirvány, což je nejvyšší pravda nad-světská, pravda tělesnosti, pravda vědomí, pravda faktorů vědomí. Toto jsou všechno nejvyšší pravdy z hlediska Abhidarmy.

Z hlediska učení severního buddhismu, které zdůrazňuje cestu bódhisattvů, cestu k buddhovství, cestu k tomu nejvyššímu probuzení zároveň se všemi bytostmi, existuje jenom jedna realita, která zahrnuje všechny reality a tato realita se nazývá prázdnota. A tato realita, prázdnota je představována jako takovost věcí ve světě. Abychom pochopili význam tohoto traktátu, musíme toto stále držet v mysli, takovost je synonymum prázdnoty. Takovost je synonym stavu věcí ve světě, takovost je dharmata. Takovost, ať jsem si toho vědomi nebo ne, je vše, co my bytosti můžeme vnímat. A podstata této Takovosti je právě prázdnota všech jevů.

Všichni buddhisté jsou zajedno v tom, že významem Buddhova probuzení je probuzení, jehož objektem je souvislé vznikání, což je svět. Souvislé vznikání může být rozdílně chápáno podle toho, jak jsou v buddhismu rozdílné filozofie, tak jsou rozdílná vysvětlení souvislého vznikání, toho, co Buddha poznal pod stromem osvícení.

Nágardžunna je v buddhistické tradici považován za druhého buddhu. Je první systematizátor toho, čemu se říká mahájánové učení nebo učení, jež vysvětluje cestu k buddhovství. Nágardžunna byl hlavním hlasatelem, systematizátorem učení Madhjámika – Střední cesty. A střední cesta podle učení Nágardžuny, je právě cesta pochopení prázdnoty všech jevů.

Jak je zdůrazňováno v buddhismu a vlastně i ve všech opravdových náboženstvích světa, my bytosti jsme významem světa, bez bytostí svět nemá žádný význam. V pojetí Madhjámika významem všech fenoménů je právě jejich prázdnota. A tato prázdnota je přirozený stav, ať jsme si toho vědomí či ne, je to přirozený stav. Neb věci se můžou měnit, a to, co poznáváme ve světě, je pouze změna. Věci se můžou měnit jedině na principu prázdnoty. Pokud něco má svoji vlastní podstatu, nemůže se měnit.

A to, co my bytosti poznáváme ve světě, to je stav změny. A tento stav změny předpokládá nutně stav ne-jáství v osobách a ve věcech. A tento stav ne-jáství v osobách a ve světech je významem všeho, co poznáváme. A tento význam slučuje nás bytosti ve smyslu nirvánického bytí a ve smyslu samsárického bytí. A tento stav slučuje nás bytosti ve stavu nirvánického bytí a ve stavu samsárického bytí.
Čili existuje pouze jedna veličina, jedna nejvyšší pravda a to pravda prázdnoty. Buddhismus není možné pochopit bez pochopení dvou pravd. Buddhismu obzvláště hlásá dvě pravdy, ovšemže jsou různě vysvětleny v různých pojetích buddhismu.

V prvotním pojetí, v základním pojetí buddhismu, nejvyšší pravda je pravda ne-jáství. Oproti nejvyšší pravdě je pak konvenční pravda. Čemu se říká též vjava hárika = pravda naší komunikace. Pokud nepoužíváme pravdu komunikace, pokud nepřijímáme pravdu konceptu, tak nemůžeme

komunikovat. Z hlediska konceptu existují bytosti, existují ženy, muži, domy, lidi, auta … ale z hlediska nejvyšší pravdy jsou toto všechno pouze koncepty. Které jsou jiné pro nás lidi, jiné pro psy, jiné pro ptáky…
Ale to, co my bytosti zakoušíme, je vlastně jedna skutečnost. Skutečnost tělesnosti, vědomí, skutečnost faktorů vědomí…toto jsou objektivní skutečnosti.

To, co nazýváme autem, muž, žena, člověk nebo pes, to jsou koncepty. A koncepty jsou založené, tak jako mnohotvárnost světa, jsou založené na našich konceptech. Nejsou to opravdové objekty našeho vnímání, jsou to objekty našeho vnímání založené na našich představách o světě, které jsou pouze subjektivní, ačkoli věříme, že jsou objektivní. To je důležité pochopit. To, v co my věříme jako v objektivitu je pouhá subjektivita. A subjektivita je založena právě na konceptech.

Vrátíme se zpět k základnímu pojetí, k pojetí Madhjámika. V pojetí Madhjámika existuje jen jedna realita a to je realita prázdnoty. Realita prázdnoty je střední cesta, která vede k poznání pravdového stavu věcí ve světě, co znamená stav věcí nad pojmem bytí či nebytí. To, co opravdu je, to je relativní. A může být relativní jedině v tom smyslu, že je to prázdné. Jestliže to má vlastní podstatu, nemůže to být prázdné. Vše, co poznáváme, poznáváme jedině z hlediska relativity.
Toto je základní poznání, základní přístup, který je nutné pochopit k pochopení severního buddhismu neboli mahájánového pojetí buddhismu.
V tomto traktátu je pojetí mahájány ještě daleko širší. Jak uvidíme, v pojetí traktátu mahájána znamená nic jiného, než vědomí bytostí.

A teď se dostáváme do dalšího pojetí severního buddhismu. Další filozofické školy severního buddhismu, která tvrdí, že přijímá to, že všechny fenomény, které poznáváme, jsou prázdné, ale tvrdí, že tato prázdnost patří vědomí, které existuje.

Čili, v základním pojetí Abhidarmy je vysvětlení fenoménů ve světě ve smyslu ne-jáství. Z hlediska Abhidarmy, abychom poznali prázdnotu, v tomto pojetí, abychom etablovali nebo abychom došli k opravdové prázdnotě, musíme mít něco, co vyprázdníme. Prázdnota znamená něco, co se musí vyprázdnit.
Pokud nemáme něco, co vyprázdníme, tak je možné, že ta prázdnota, kterou pochopíme, bude nihilistická prázdnota. A z hlediska buddhismu, nihilismus je… Je lepší věřit v já tak velké, jako je hora Suméru (což je hora uprostřed našeho světa), než věřit v nihilismus, tj. věřit, že tento svět, ve kterém žijeme, není řízen zákony, které jsou věčné.

Další pojetí severního buddhismu je pojetí tzv. pouhého vědomí. Je to pojetí buddhismu, které tvrdí, že právě prázdnota, což je opravdový stav věcí ve světě, je prázdnota vědomí a faktorů vědomí. To, co vidíme jako vnější svět, není nic jiného než tzv. objektivní aspekt vědomí oproti subjektivnímu aspektu vědomí. Čili, takovost neboli prázdnota, je takovost neboli prázdnota vědomí. Nic jiného kromě vědomí my bytosti nemůžeme poznat.

Z hlediska pojetí světa a všech fenoménů, které poznáváme včetně nirvánického bytí, vše není nic jiného než vědomí. Samsára není nic jiného než stav vědomí. Nirvána není nic jiného než stav vědomí. Prázdnota jako stav vědomí, takovost jako stav vědomí se dá chápat z hlediska pomíjejícího vědomí, což je základ školy pouhého vědomí, tak jak je vysvětlována v základních traktátech Asangy (Maitréja, Asanga, Vasubandhu).
A pak, teď se dostáváme k našemu traktátu, je další pojetí vědomí z hlediska skutečného,

samsárického vědomí, které je v nás, ve všech bytostech. To opravdové vědomí, tento opravdový stav vědomí, který je v zajetí samsárického bytí, tomu se právě říká lůno tathágatů, tathágata garba.

Čili máme dvě pojetí pouhého vědomí světa a nás bytostí. Jako pouhé vědomí z hlediska přechodného vědomí, kterému se říká základního vědomí.
A z hlediska buddhovství, vědomí buddhovství, což je vědomí takovosti všech věcí. A stav buddhovství ve všech bytostech, tomu se říká lůno tathágatů.

Abychom pochopili učení tohoto traktátu, je třeba pochopit tři základní koncepty:

Základní koncept, který obsahuje všechno, což je **takovost**. Takovost, jakožto synonymum prázdnoty. Není nic, co by takovost nezahrnovala. Takovost, prázdnota, jako princip buddhovství ve vědomí všech bytostí se nazývá **lůno tathágatů**. Přesto, že my bytosti, se nacházíme ve stavu změny, toto lůno tathágatů není ve stavu změny. To se nikdy nemění a to je vlastně naše opravdové bytí. Toto opravdové bytí, ať jsme si toho vědomi nebo ne, má potenci prosycovat celou naši bytost.

Traktát se nazývá Probuzení víry v Mahájánu ve smyslu probuzení víry v tento neměnný aspekt našeho vědomí, který je základem všeho dobra, které v nás může vzniknout. Dobra v absolutním smyslu.

Tento neměnný stav vědomí, tathágata garba, filozofie lůna tathágatů tento nejdůležitější koncept, který je nutno pochopit pro zenovou praxi, nebo pro tantrickou praxi… tento čistý, neposkvrněný, stálý stav vědomí, jakožto princip existující ve všech bytostech je nutné poznat. A toto poznání se zakládá hlavně na víře. Proto se tento traktát nazývá Probuzení víry v Mahájánu.

Je to probuzení víry v co?

Víry v čistou podstatu ve vědomí všech bytostí. A tento traktát představuje systematické pojednání o čisté podstatě našeho vědomí z hlediska lůna tathágatů.

Tedy tato filozofie byla systematicky formulována až za doby několik století po tom, co Ašvaghóša zemřel. Proto většina učenců pochybuje o tom, že Ašvaghóša je opravdovým autorem tohoto traktátu. Protože myšlenky, které Ašvaghóša vyjadřuje o buddhovství atd. v jiných dílech, nemají s touto filozofií koncepce lůna tatgágatů nic společného.
Mnozí učenci se domnívají, že tento traktát je výtvorem překladatele. Překladatelem byl buď Paramártha, slavný indický jogín a učenec, který v Číně překládal spisy a filozofické traktáty učení pouhého vědomí. Ovšem, jestliže čteme jiné spisy Paramárthy, styl tohoto traktátu a jeho jiných spisů je rozdílný.
Proto mnozí pochybují též o tom, že vůbec Paramárta přeložil tento traktát. A domnívají se, že tento traktát napsal nějaký neznámý čínský mnich, který ovšem byl geniální. Protože myšlenky jsou zde podány v krásném jazyku, systematicky a jsou hodné velkého básníka a velkého jogína.

K pochopení tohoto traktátu je třeba velké soustředění, neb je nabytý různými koncepty a myšlenkami, které se křižují tak, že je ze začátku pro ty, kteří nejsou familiární se strukturou traktátu, džunglí různých konceptů, ve kterých se člověk těžko vyzná. Ale stojí za to se nad těmito koncepty, které autor předává, zamyslet. A pak čím dál více se stává tento traktát zajímavější.
A podání jeho je opravdu geniální. Protože dává pohled na celek. Filozofické a praktické pochopení

buddhistické praxe v jisté totalitě všech možných, různých aspektů – z aspektu osvíceného člověka, z aspektu člověka na začátku cesty, v polovině cesty a tak dále, v různých fázích cesty. Tento traktát je komplexní, jak uvidíme.

Tento traktát byl přeložen do čínštiny dvakrát. Jednou Paramárthou, který žil asi v 6. stol. v přibližně ve stejné době Bodhidharmy. Paramártha legendární zakladatel zenového učení za císaře Wu z dynastie L´iang předával učení tzv. siddha tradice, učení transcendentální moudrosti. Což je základ zenového výkladu, zenového přístupu buddhismu.

Zen nebo čhan, dhjána zde neznamená prohloubení v jeden předmět, tak jak je představováno v Abhidarmě. Ale zen znamená prohloubení se v takovost, což je jediný opravdový stav věcí ve světě. Jediný opravdový stav ve světě, jiný stav není. A tato takovost, je právě takovost vědomí.

Jak můžeme poznat takovost?

Poznáním vědomí. Vědomí samo je takovost. A poznání vědomí je poznáním vědomí, poznáním Takovosti. Jelikož bytosti vše poznávají vědomím.

Z hlediska tohoto traktátu stejně jako z hlediska filozofie pouhého vědomí, vědomí je to, co je základem našeho utrpení a vědomí je též základem našeho samsárického bytí. A vědomí bytostí je z hlediska tohoto traktátu vše, co na světě můžeme poznat. A vědomí všech bytostí je mahajána.

Tento traktát se nazývá Probuzení víry v Mahajánu. A víra v mahájánu je víra v toto vědomí, které je naše jediná realita. A podstata tohoto vědomí je čistota, která se nazývá lůno tathágatů. Lůno tathágatů je stav buddhovství, stav nezměrných horizontů moudrosti, v nás bytostech, ve stavu zašpinění.

Další koncept, který je nutné poznat, abychom rozuměli významu tohoto traktátu, je tzv. základní vědomí – **Álájavidjána**.

Álája v sanskritu znamená příbytek. Tak jako Himalája je příbytek sněhu, hima je sníh. Náš příbytek ve světě, je naše přechodné vědomí. To je náš příbytek ve světě.

Základní vědomí je to, co my vidíme jako svět. Je to, co nám zprostředkuje svět, to, co si apropriuje, to, co si přivlastňuje našich šest smyslů, kterými poznáváme svět. Čili, vše, co my poznáváme, je toto základní vědomí. A toto základní vědomí je na základě semen, tzv. bídža, našich minulých zkušeností. V tomto základním vědomí se naše minulé zkušenosti skladují a podle těchto minulých zkušeností my pak vidíme svět. V domnění že je to objektivní svět, je to ale pouze svět našich minulých zkušeností, založených na naší nevědomosti, chtíčích a naší činnosti na základě rozlišování, rozlišování subjektu a objektu.

Díky rozlišování subjektu a objektu, které vede, jak je zdůrazňováno obzvláště v severním buddhismu, ke chtíčům, ke zlobám, k nevědomosti. Na základě rozlišujícího vědomí vkládáme opět nová semena do základního vědomí. Do základního vědomí, které pak projektuje tyto semena skutečného bytí v osobách a skutečného bytí ve věcech jako náš svět, který je na základě subjektu a objektu poznání.

Základní vědomí je jedno vědomí (neb v této filozofii je vědomí jediné, co můžeme poznat), je to vědomí, které nás váže, které nám dává příbytek ve světě.

Toto vědomí je z hlediska základní filozofie pouhého vědomí, toto vědomí je překonáno ve stavu arahata nebo ve stavu buddhy. Protože arahat nemá lpění, tak překonává to vědomí, které vidí skutečnost ve vnějším světě a v subjektu, který vnější svět vnímá.

Z hlediska našeho traktátu, jelikož buddha je ten, který dochází do stavu probuzení společně se všemi bytostmi, tak toto vědomí bytostí se stává něčím absolutním, co vlastně nemůže nikdy zmizet. Protože to obsahuje vše.

Takže přístup je jiný, my bytosti, ať jsme si toho vědomi, nebo ne, jsme všechno, co je možné poznat. A to všechno, co je možné poznat, to nikdy nemůže zmizet, protože stav buddhovství, což je stav největších ctností, znamená stav jednoty se vším bytím.

Čili. Zde pojem mahájány, velkého probuzení je dopracován do perfektního pojetí: vědomí, přestože vzniká a zaniká, toto vznikání a zanikání je, dalo by se říci, pouhý přelud založený na nepochopení vědomí, jako jediné skutečné absolutní entity.

Traktát je tedy pojat v tomto smyslu.

Teď jsem podal základní předmluvu k významu tohoto Traktátu. Ačkoli většina učenců dnes nevěří, že jeho opravdovým autorem je Ašvaghóša, nás to moc nezajímá. Nás zajímá význam tohoto traktátu, který je spojen jak s geniální interpretací konceptu severního buddhismu, tak i s geniálním pojetím buddhismu, jakožto vědě o vědomí vůbec. Jelikož my, buddhisté, nevěříme v boha. Ať jsme si toho vědomi, nebo ne, to, co nás řídí, je naše vědomí.

Pro toho, který tento traktát studuje s pochopením a s koncentrací, bude určitě velkým přínosem.

Uctívání tří klenotů

Celým svým tělem a myslí se uchyluji pod ochranu [tří klenotů].
Klaním se [Buddhovi], ochránci světa, obdařenému velkým soucítěním,
vševědoucímu a všudypřítomnému, tomu, který koná nejvznešenější činy ve všech
[deseti] směrech.

Začnu předmluvou tohoto Traktátu. Tři klenoty, nejsou nic jiného než tři symboly Nejvyšší pravdy.

Celým svým tělem a myslí se uchyluji pod ochranu [tří klenotů]. Doslova přeloženo Celým svým životem.

Z hlediska buddhismu, jediné, co můžeme poznat ve světě, je tělo a mysl. Nic jiného ve světě nepoznáváme. To, co poznáváme jako složky vnějšího světa, není nic jiného než složky naší tělesnosti.

Jelikož jsem strávil 20 let jako mnich jižního buddhismu, tak můžu o tom ledacos povídat. Když toto vysvětlujeme v jižním buddhismu začínáme s termíny Abhidarmy, významem souvislého vznikání.

Víra v původním pojetí buddhismu, je víra v osm objektů víry – attha adhéja vatthu:
Buddha, Dharma, Sangha, což jsou tři symboly nejvyšší reality.
5 agregátů existence v minulosti, 5 agregátů existence teď, 5 agregátu existence v budoucnosti. Což je kontinuita bytí.

Pak souvislé vznikání, což vysvětluje kontinuitu bytí. Tato kontinuita bytí je na základě příčiny a důsledků. Tato příčina a důsledek pokračuje, pokud příčina existuje. A příčina je v základním buddhismu: karma, nevědomost a chtění. To je stav kauzality, stav přechodného bytí, přechodného vznikání a zanikání v každém momentě vědomí.

Jestliže tento stav pochopíme, tak uvěříme v tzv. osmý objekt víry, v pojmy a v učení, které se nachází v Tripitace.

V jižním buddhismu, když vykládáme víru, vykládáme tyto objekty.

V severním buddhismu je objekt víry jiný, je to nic jiného než tohle to naše vědomí, ve kterém se nachází všechno naše utrpení a všechny naše slasti. Celým svým tělem a myslí. Abychom mohli poznat to, co je nejvyšší, musíme tomu věnovat celou svou bytost. Proto autor, celým svým tělem a myslí, celou svou bytostí, celým svým životem se uchyluje pod ochranu Tří klenotů. Abychom pochopili to, co je v nás nejvyšší, musíme tomu obětovat celý svůj život.

Příště budeme pokračovat.

Předáme zásluhy pro dobro všech bytostí.

[Předání zásluh pro dobro všech bytostí]

2. Přednáška

[Uctění Tří klenotů]

Minulý týden jsme v rámci úvodu vysvětlili několik základních konceptů, které jsou důležité k pochopení našeho textu.

Je to **koncept takovosti**, což je základní koncept pro pochopení celého severního buddhismu. Takovost jsme vysvětlili, obsahuje vše. Takovost ve stavu bytostí se nazývá **lůno tathágáty**, to jsme vysvětlili též jako koncept. Další koncept jsme vysvětlili **koncept základního vědomí**.

Vlastně pochopení tohoto textu se točí kolem originálního pochopení těchto tří základních konceptů, jejichž pochopení je nezbytné pro pochopení cesty bódhisattvů. Cesty bódhisattvů tedy cesty k dosažení buddhovství, což je ultimum bonum nebo to nejvyšší štěstí, které my bytosti můžeme dosáhnout. Štěstí plného probuzení.

Uctívání tří klenotů

Celým svým tělem a myslí se uchyluji pod ochranu [tří klenotů].
Klaním se [Buddhovi], ochránci světa, obdařenému velkým soucítěním,
vševědoucímu a všudypřítomnému, tomu, který koná nejvznešenější činy ve všech
[deseti] směrech.

Začali jsme vlastně jenom první větou: *Celým svým tělem a myslí se uchyluji pod ochranu tří klenotů.*

V základním buddhismu, v Abhidharmě, objekt víry se vysvětluje jako osm objektů, kterým se říká attha adhéja vatthu – osm objektů víry. Jestliže věříme v těchto osm objektů, věříme v pravdu Buddhova učení. Kterých osm?

První tři jsou stejné, které jsou dané zde.

Buddha, zmínil jsem se myslím, posledně, je vysvětlován v písmu základního buddhismu buď jako učitel, který poznal cestu, probudil se vůči pravdě cesty, plně ji pochopil a učí ji všem, kteří jsou schopni tuto cestu pochopit.
Jakou cestu? Cestu k odstranění utrpení bytostí. Cestu k odstranění duchovního utrpení bytostí.

Dále též, jak jsem se zmínil, buddha je i v některých písmech základního buddhismu představován jako princip. Například v Máhato paga sutta je výrok, kdo vidí buddhu, ten vidí dharmu, kdo vidí dharmu, ten vidí buddhu. Čili buddha se stává i v základním buddhismu ztělesnění dharmy. A to je též důležité pro pochopení našeho textu.

Dharma, jak studenti buddhismu ví, má mnoho významů, nejdůležitější základní význam dharmy je to, co drží vlastní podstatu – sva baham bajaraty a to, co je mírou věcí. Tento význam máme též zde, budeme o tom mluvit.

A dále sangha. Buddha ukazuje cestu, dharma je cesta a sangha je společenství těch, kteří se vůči pravdě cesty probudili a přímo ji poznali.

Dále objekty víry jsou pět agregátů existence v minulosti, pět agregátů existence v přítomnosti, pět agregátů existence v budoucnosti.
Pět agregátů existence, což je tělesnost, pocity, vnímání, faktory vůle neboli formace vůle a vědomí. Toto jsou složky existence bytostí. Kromě nich my bytosti ve světě podle Buddhova učení nic nepoznáváme.

Těchto pět agregátů existence vzniká na základě důvodů a příčin. V minulosti vzniká na základě důvodů a příčin, v současnosti bude vznikat na základě důvodů a příčin v budoucnosti, pokud tyto důvody a příčiny budou existovat. Ten, kdo věří v buddhismus, v pravdu Buddhova učení, věří v pravdu těchto principů. Tyto principy se nazývají souvislé vznikání. Souvislé vnikání je sedmý objekt víry.

Osmý objekt víry jsou pak jednotlivé body Buddhova učení ve třech koších učení, které vedou ke stavu probuzení, vedou k disciplíně nutné ke stavu probuzení. Bez disciplíny stav probuzení nemůže existovat. A disciplína je disciplína morality, disciplína koncentrace a disciplína moudrosti. Toto je osm bodů, nebo osm objektů víry v základním buddhismu.

Zde mluvíme o buddhismu severním, buddhismu, který zdůrazňuje cestu bódhisattvů. V tomto buddhismu objekty víry máme pouze čtyři.

A to je takovost. Synonym takovosti je prázdnota, synonym takovosti je bhuta artata to znamená opravdový stav věcí. Synonym takovosti je též dharmakája – tělo dharmy. Je též dharmatá, to je stav věcí tak jak je. Má mnoho synonymů. A cesta bódhisattvů, jak jsem vysvětloval, je právě cesta poznání takovosti, jakožto jediné veličiny, kterou ve světě poznáváme. Ne jenom ve světě i nad svět. A symboly této takovosti právě je buddha, dharma a sangha.

A teď podíváme se na text, jak je to podáno:

Za prvé klaním se Buddhovi,

V překladu je to trochu jinak, kdo poradí? Já jsem to seřadil trochu jinak. Klaním se Buddhovi, ochránci světa. Ochránci světa ve smyslu – Buddha je ten, který vede svět, který chrání svět tím, že ho vede na druhou stranu. Ze strany nevědomosti do strany poznání. Nevědomost je základ pout, poznání je základ vysvobození. A Buddha je ten, který chrání svět poznáním osvobození. Obdařením velkým soucítěním, na základě velkého soucitu právě Buddha ochraňuje svět.

Jak?

Ochraňuje svět tím, že ukazuje, co vlastně svět znamená. To je jeho velký soucit.

vševědoucímu,

Buddha oproti arahatům, oproti těm, kteří dosáhli čistoty vědomí je nejen ten, který dosáhl čistoty vědomí, dosáhl též stavu vševědomosti. Stav vševědomosti znamená poznání všech fenoménů ve světě i nad svět, tak jak opravdu jsou.

a všudypřítomnému,

Zde přicházíme k pochopení Buddhy ve smyslu takovosti. Jelikož Buddha stojí pro tělo pravdy a tělo pravdy je všude přítomné, též Buddha je všude přítomný. Který koná vznešené činy ve všech deseti směrech. V podstatě tato oslava Buddhy nebo klanění se Buddhy je klanění se jeho činům. Činům tělesným – čin tělesný je právě jeho všudypřítomnost. Všudypřítomnost, která patří do konceptu tří těl Buddhy, který nacházíme v pozdějším buddhismu.

Vševědomost a všudypřítomnost Buddhy se právě vysvětluje na základě tří těl Buddhy. Opravdové tělo Buddhy, tomu se říká tělo Dharmy. Buddha a Dharma jsou od sebe nerozliční. A toto tělo Dharmy se projevuje jako užitkové tělo ve světě a jako vytvořené tělo. Užitkové tělo, je to tělo, které vidí, které můžeme poznat, jestliže dosáhneme hlubších stavů meditace. A to takzvané stvořené tělo je to tělo historického Buddhy, které bylo obdařeno třiceti dvěma znaky perfekce, osmdesáti druhotnými znaky perfekce. Je to perfektní tělo, které odpovídá praxi perfektních činů, kterých Buddha dosáhl na základě praxe dokonalostí.

Šesti dokonalostí, nebo deseti dokonalostí – praxe dokonalostí je právě praxe bódhisattvů, kterou dosahují stav buddhovství, stav plného probuzení. Plného probuzení ve smyslu společně se všemi bytostmi, tedy neduálního probuzení.

Jaká je praxe buddhů, praxe bódhisattvů?

Rozšíření objektu. Rozšíření objektu této omezené tělesnosti na neomezenou tělesnost. Rozšíření pocitů, které máme na neomezené pocity. Rozšíření vnímání na neomezené vnímání. Rozšíření faktorů vůle na neomezené faktory vůle. Rozšíření vědomí, hlavně vědomí, které je základ všeho, co poznáváme na neomezené vědomí. Rozšíření pojmu světa na nekonečné světy. Rozšíření pojmu bytostí na nekonečné bytosti. Rozšíření pojmu Dharmy, jsoucen na nekonečná jsoucna. V tom právě spočívá vševědoucnost a všudypřítomnost buddhů, což je cíl bódhisattvovské cesty.

Čili koná nejvznešenější činy. Kdo koná nejvznešenější činy?

Právě vytvořené tělo a tělo užitkové. A tělo Dharmy, jelikož je neměnné, je právě základem těchto činů. A tělo Dharmy, které je neměnné, které je princip, které je takovost, může konat vznešené činy právě na základě těla užitkového a těla stvořeného, které je od těla Dharmy nerozlučné.

Toto je základní koncept velkého vozu, který převádí nejenom individua ale všechny bytosti na druhou stranu. Já se nebudu zabývat příliš touto úvodní částí, jinak se nedostaneme dál. Dá se pochopit toto uctívání Buddhy jako uctívání jeho činů, jeho vševědoucnost. Jeho vševědoucnost patří vlastně činům nebo karmě jeho vědomí. A právě na základě tohoto vědomí může konat ty nejvznešenější činy. To je oslava, dá se říci, působení Buddhy vědomím. Buddha působí vědomím tím, že má vševědomí. A díky vševědomí může konat ty nejvznešenější činy.

Dále je aspekt všudypřítomnosti. Všudepřítomnost je podstata jeho těla. Díky této podstatě jeho těla, jež je všudypřítomné, může konat perfektní činy tělem.

ochránce světa se soucitem.

Díky jeho soucitu může perfektním způsobem přednášet Dharmu za účelem vedení bytostí ze tmy ke světlu. To je právě oslava jeho činnosti mluvou.

Čili máme tři druhy činnosti – činnost vědomím a tato činnost je základ činnosti tělem a činnosti mluvou. Tyto tři druhy činností dosahují perfekci a plné naplnění ve stavu buddhovství. A takto je Buddha chápán, nejenom náš Buddha, ale Buddha ve všech směrech. Ale důraz zde máme na tělo Buddhy, které je stvořené a tělo Buddhy, které je užitkové. Tělo Dharmy je vlastně oslava těla Dharmy, je vlastně druhá část.

Za druhé, klaním se Dharmě.

Za druhé, klaním se Dharmě, která má charakter podstaty jeho těla. Co je podstata těla buddhy? Podstata těla buddhy je právě tělo Dharmy. Čili zde se jedná o oslavu těla Dharmy-buddhy, klanění se Dharmě jakožto dharmakája, jakožto tělu Dharmy, které je od buddhovství neodlišitelné. A toto tělo Dharmy je podstatou jeho stvořeného těla a jeho užitkového těla.

Třeba podotknout, že v základním buddhismu, stav věcí tak jak je – dharmatá nebo dharmastity znamená především co? Znamená především souvislé vznikání. V základním buddhismu souvislé vznikání a stav věcí tak, jak je, jsou synonyma.

Zde získává dharmata jinou dimenzi. Dimenzi takovosti, dimenzi opravdového stavu věcí tak, jak je, což je stav prázdnoty. Na základě stavu prázdnoty poznáváme všechny jevy. Kdyby nebyla prázdnota, poznání jevů by bylo nemožné.

Proč?

Protože kdyby jevy měli neměnnou podstatu, nemohli by se měnit. A vše, co poznáváme ve světě, je vlastně změna. A ta změna je na základě důvodů a příčin. Tyto důvody a příčiny, ať jsme si toho vědomi nebo ne, dávají smysl pouze za předpokladu, že vznikají a zanikají v každém momentu vědomí. Toto je stav existence ve světě. Vznikání a zanikání všech fenoménů vědomí na základě důvodů a příčin. Třeba si to uvědomit. Tento stav se tedy nazývá dharmatá – opravdový stav věcí, tento stav se nazývá dharmastity – to znamená stav věcí tak jak stojí.

V původním buddhismu nebo v základním buddhismu je zásada, která existuje ve všech buddhismech. Nejprve pubé tama titiňánam, pačé ni báňa ňáno – my můžeme poznat jenom to, co je nadsvět, tedy nirvána za předpokladu, že poznáme stav věcí, tak jak opravdu jsou. Tedy nejprve poznání stavu věcí, tak jak opravdu jsou, pak poznání nirvány.

Teď stav věcí, tak jak opravdu jsou, to je právě dharmatá, dharmastity. Zde dharmatá, dharmastity neznamená nic jiného než takovost.

Proč takovost?

Protože vše, co poznáváme, předpokládá prázdnotu. Jestliže něco ve světě stojí, pak to nemůžeme poznat, protože poznání je proces. Ale to, co právě umožňuje tento proces, to stojí a tomu se říká takovost. A takovost v tomto smyslu je základem všech jevů světských i nadsvětských. Jevy nadsvětské jsou ty jevy, které nejsou ve stavu vznikání a zanikání v každém momentě vědomí na základě příčin a důvodů. Tedy dharmatá jako takovost existuje ve všech věcech.
Zatímco souvislé vznikání existuje pouze ve světě.

A poznání takovosti je předpokladem stavu buddhovství, který je definován, jak už jsme viděli, stavem vševědomí, stavem všudypřítomnosti. Tento stav je možný a realizovatelný pouze na základě

poznání takovosti, jež je základem všech jevů. Jež je základem všech jevů a jež je opravdovost všech jevů. Takovost a bhuta artatta – opravdovost všech jevů jsou synonyma v mahájánovém pojetí, v pojetí toho buddhismu, který vysvětluje stav buddhovství a cestu k němu.

Za třetí, uchylují se pod ochranu společenstvích těch, kteří ji skutečně pěstují.

Pěstují co? Pěstují takovost. Ať z hlediska učení bódhisattvů, ať se jedná o šrávaka, o posluchače, kteří dosahují arahatství, ať se jedná o buddhy pro sebe, ať se jedná o bódhisattvy, všichni dosáhnou probuzení na základě principu takovosti.

Jak už jsem se zmínil, takovost je synonym prázdnoty. A poznání souvislého vznikání jako prázdnota je předpoklad poznání toho, co je nad důvody a příčiny. Ačkoliv důvody a příčiny vedou k tomuto stavu.

Opravdová Sangha v buddhismu neznamená Sangha obyčejných lidí, ale znamená Sangha těch, kteří přímo, ne pouze kognitivně, ale přímo poznali objekt, jestli se to dá nazvat objektem, objekt probuzení. Ať je chápán jako nirvána či je chápán jako takovost ve smyslu dosažení buddhovství. Bez přímého poznání objektu osvobození, nestáváme se členy vlastně Sanghy. Sangha je aria Sangha.

Ale zde máme rozšíření sanghy. Kdo se stává opravdovým bódhisattvou? Ten, který přímo poznal takovost. Ten, kdo přímo poznal takovost, se stává bódhisattva. A který je, dalo by se říci, je neodlučitelný od cesty.
Stejně tak jako ten, který poznal nirvánu jako objekt, je neodlučitelný od cesty k nirváně. A ať dělá, co dělá, stejně s nirvánou splyne.
Stejně tak ten, který bezprostředně poznal takovost, je též postupem času neodvratitelný od stavu buddhovství.

A jak skutečně pěstovat cestu?

To je vlastně vysvětlení tohoto traktátu. Abychom skutečně pěstovali cestu nebo skutečně kultivovali cestu, traktát k tomu dává návod. Nejprve je třeba poznat správný názor, který je založen na správné víře.

Zatímco v základním buddhismu, jestliže učíme dharmu, většinou učíme Abhidarmické koncepty, které jsou s dharmou spojené.

V tomto pojetí víry, víra je předpoklad k přijmutí takovosti. Jak text vysvětluje, takovost je něco, co se nedá poznat na základě slov, je to něco, co je nevysvětlitelné, nevyjádřitelné slovy. Začínáme vlastně cestu k takovosti, k vyzvednutí se nebo povznesením se na víru v takovost. Proto se tento traktát Probuzení víry v Mahajánu. Mahajána je založena právě na konceptu takovosti, opravdového stavu věcí.

Jak už jsem se zmínil, ten, kdo praktikuje podle základního buddhismu, pozná svět, tak jak je. Jako souvislé vznikání, souvislé vznikání čeho? Souvislé vznikání opravdových elementů naší existence – pět agregátů, dvanáct sfér poznání, osmnáct elementů poznání a tak dále. To jsou opravdové objekty našeho poznání ve světě.
Tyto objekty poznání, jestliže poznáme, poznáme je jako souvislé vznikání. Jestliže je poznáme jako

souvislé vznikání, poznáme též, že toto souvislé vznikání je ve stavu stálé změny. Stálé změny znamená změny v každém momentu vědomí.

Tato změna v každém momentu vědomí, jak uvidíme na základě tohoto traktátu, je ovšem neodlučitelná od stavu takovosti. A tento stav takovosti, jak už jsme se zmínili, v nás bytostech není nic jiného lůno tathágáty, které každá bytost, ať si je toho vědoma nebo není, v sobě nese. Čili tento poklad nezměrných cností, jež je Dharma, je oceán.

Co je oceán?

Oceán není nic jiného než ten stav, ve kterém se nacházíme, stav důvodů a příčin. To je náš oceán. Tento stav důvodů a příčin to je, ať jsme si toho vědomi či ne, to je stav našeho vědomí okem, našeho vědomí uchem, našeho vědomí nosem, našeho vědomí jazykem, našeho vědomí tělem, našeho vědomí duchem. Toto je oceán důvodů a příčin.
Tento oceán důvodů a příčin ve smyslu takovosti se stává pokladem nezměrných cností.

Proč se stává pokladem nezměrných cností?

Protože existuje v každém z nás ve stavu lůna tathagáty. Ve stavu dharmakáji, těla Dharmy, ve stavu vznikání a zanikání. Toto tělo Dharmy ve stavu vznikání a zanikání, ačkoliv se nachází v bytostech ve stavu utrpení, toto utrpení je neodlišitelné od takovosti samotné.
Jestliže to takto poznáme, stává se oceán takovosti, což není nic jiného než vše, co můžeme chápat, stává se pokladem nezměrných cností. Nezměrné cnosti právě pocházejí ze základu takovosti v nás ve formě lůna tathágátu.
Ve smyslu traktátu, ten, kdo toto realizoval nejen kognitivně, ale přímo, ten skutečně praktikuje ve smyslu, že může dosáhnout toho nejvyššího stavu, stavu buddhovství.

Jak studenti buddhismu asi vědí, v buddhismu mluvíme o třech vozech, které vedou do stavu osvobození. Vůz posluchačů, vůz buddhů pro sebe a vůz bódhisattvů.
V jiném pojetí, které nacházíme v severním buddhismu, obzvláště v Lotusové sútře, všechny cesty nakonec vedou k buddhovství. Buddhovství, jak už jsme se zmínili, je opravdový stav věcí. Čili i cesta arahatů i cesta buddhů pro sebe v konečném pojetí vede nakonec, je jenom prostředek k dosažení cesty, konečného konce cesty, což je stav buddhovství.

Čili v buddhismu máme tyto dva koncepty. Buď koncept buddhovství, absolutního, konečného stavu. Nebo tři cesty, všechny tyto tři cesty vedou ke stavu osvobození. Ovšem stav osvobození jako nejvyšší stav, absolutní stav je stav buddhovství.

Náš traktát, o kterém budeme mluvit, se spíše přiklání k cestě buddhovství jako ke všem jiným cestám, jako k cestám, které vedou do stavu buddhovství jakožto toho nejvyššího a opravdového stavu.

Důvod k uctívání

Kéž se [tímto uctíváním] bytosti zbaví všech pochyb a zanechají veškerého lpění,
aby v nich vyvstala správná víra v mahájánu a kontinuita buddhovství (buddhagotra, fo zhong) setrvala bez přerušení.

Vše, co Buddha nebo bódhisattva nebo ten, kdo opravdu kultivuje, dělá, to dělá na základě pádných důvodů. Na základě důvodů, které prospívají jemu i prospívají druhým. Proto důvod k uctívání.

Kéž se tímto uctíváním bytosti zbaví všech pochyb

Pochyby o čem? To uvidíme dál. Pochyby o tom, že vše, co poznáváme, vše, co máme, vše, co je, není nic jiného než tohle to vědomí bytostí. To je též objekt víry, víry v takovost. Toto vědomí bytostí a takovost je v pojmu traktátu jediná veličina. Jiná veličina neexistuje.
A toto vědomí bytostí jakožto jediná veličina má dva aspekty. Aspekt vědomí, které vzniká a zaniká. A aspekt vědomí ve smyslu takovosti.
A má tři velikosti, velikost podstaty, velikost vlastností podstaty a velikost použití.

Traktát je sepsán v tomto smyslu, abychom se my bytosti zbavili pochyb o tom, že naše vědomí je vše, je základ našeho utrpení, je i základ veškerých kladných i záporných věcí, které poznáváme, je základ našeho štěstí i utrpení, je základ našich pout i našeho vysvobození.

A pouta pochází z čeho?

Pouta dle buddhismu pochází z jáství. Jáství pochází z lpění. Z lpění na sobě, na osobách a lpění na věcech.

Kéž tímto uctíváním se bytosti zbaví všech pochyb a zanechají veškerého lpění,

Dle buddhistického učení, nesprávné názory mají svůj základ v nevědomosti, právě pocházejí z lpění. Bez lpění nemůžou být nesprávné názory. A právě na základě lpění existuje ego, jáství. Bez stavu lpění neexistuje jáství.

Bez stavu jáství existuje co?

Existuje stav vysvobození. A tento stav vysvobození ve smyslu traktátu, nejsnadnější cesta k stavu vysvobození je právě pochopení vědomí. Vědomí bytostí i se vším utrpením a s nečistotou, kterou bytosti v sobě nosí. Není nic jiného než takovost, než opravdové jsoucno, než stav věcí tak, jak jsou, než tělo dharmy.

aby v nich vyvstala víra v mahájánu

Mahájána, jak uvidíme v tomto traktátu, neznamená něco, co oponuje něčemu druhému. Mahájána znamená nic jiného než velký vůz tohoto vědomí bytostí. Vědomí bytostí je mahájána. A toto vědomí bytostí je to, co obsahuje jak jednotu světa, tak jeho rozličnost. Čili vědomí bytostí je neoddělitelné od takovosti.

A vědomí bytostí můžeme zkoumat buď z hlediska stavu zašpinění, což dělá Cittamátra – škola pouhého vědomí neboli škola, která vysvětluje všechny fenomény, které poznáváme jako fenomény vědomí.

Vědomí bytostí možno chápat též z hlediska buddhovství, tak jak je to chápáno třeba v Číně ve škole Avatamsaka Chua-jen.

A vědomí je možno chápat též jako vše, co možno poznat, ať čisté, tak nečisté.
A toto je přístup tohoto traktátu. Vědomí se stává absolutní v tom, že obsahuje všechny jsoucna, ať

čistá či nečistá ve smyslu takovosti. A toto vědomí má princip totality, totality ve smyslu, že veškeré jeho složky se navzájem doplňují a navzájem prolínají. Toto je učení tohoto traktátu.

Kéž tímto uctíváním bytosti se zbaví všech pochyb, ponechají veškerého lpění, aby v nich vyvstala správná víra v mahájánu a kontinuita buddhovství – buddhagotra.

Co znamená gotra? Gotra znamená rod, rod buddhovství. Rod buddhovství, rod je vysvětlován v písmu buddhismu jako dhatu. Dhatu znamená element. Dle učení například Jógačárabhůmi-šástra, ať si přejeme kultivovat cestu bódhisattvů či nepřejeme kultivovat cestů bódhisattvů – jestliže máme v sobě semena této cesty, což jsou elementy této cesty, základy této cesty (element ve smyslu dhatu má dva významy, zaprvé dhatu znamená element, zadruhé znamená důvod), tedy dosáhneme stavu arahatství, dosáhneme stavu buddhovství, dosáhneme stavu buddhovství pro sebe – jestliže máme k tomu příčiny.
A tyto příčiny není nic jiného než semena chování a semena poznání v našem vědomí. Jestliže v našem vědomí máme semena chování a semena poznání arahatů, jsme předurčeni k cestě arahatů. Jestliže tyto semena nemáme, pak k této cestě předurčeni nebudeme.
Stejně tak cesta bódhisattvů. Teď, abychom dosáhli cesty bódhisattvů, musíme v sobě mít semena činění bódhisattvů a semena znalosti bódhisattvů. Ty jsou buď naučené nebo vrozené. Jestliže jsou vrozené, nebudou se měnit. Jestliže jsou naučené, můžou se změnit. Kontinuita buddhovství setrvala bez přerušení. Kontinuita buddhovství setrvá, aby bytosti dosáhli stavu buddhovství. Musí v sobě mít tedy semena chování buddhů, bódhisattvů a semena znalostí bódhisattvů a tyto semena chování bódhisattvů a znalosti bódhisattvů.

Tento trankát, autor tohoto traktátu uctívá Buddhu, Dharmu, Sanghu v tom smyslu, jak jsme vysvětlili – Buddha, především jakožto stvořené tělo a užitkové tělo, Dharma jakožto dharmakája a Společenství jakožto společenství těch, kteří přímo poznali princip takovosti. Jestliže uctíváme trojitý klenot v tomto smyslu, pak kontinuita buddhovství setrvá bez přerušení. Čili, jak už jsem vysvětlil, objekty víry máme čtyři – Takovost, Buddha, Dharma, Sangha.

Takovost je základ pochopení buddhy, pochopení buddhy jakožto těla stvořeného a těla užitkového na základě těla Dharmy. Tělo Dharmy je opravdové tělo buddhy. A ten, kdo poznal toto opravdové tělo buddhy, ten se stává členem vznešené Sanghy. A vznešená Sangha v tomto smyslu pak je ta Sangha, která je zodpovědná za to, aby kontinuita buddhovství setrvala bez přerušení.

Uvedení traktátu

Tato šástra pojednává o učení, které v nás může probudit kořen víry v mahájánu a proto je třeba jej objasňovat.

Kořen překládá slovo idrija. A idrija též znamená schopnost. Neboli základ růstu. Abychom dosáhli stavu probuzení, potřebujeme pět základních, pozitivních schopností. Mluvíme o schopnosti jakožto oko má schopnost vidění, ucho má schopnost slyšení. Abychom dosáhli stavu probuzení, potřebujeme schopnost neboli kořen čeho? Kořen víry, kořen neboli schopnost, schopnost a kořen zde je synonymum. Potřebujeme kořen víry, víra je základ.

Jestliže máme víru, praktikujeme co?

Praktikujeme úsilí, což je další kořen. Praktikujeme meditaci, koncentraci, což je další kořen k probuzení. Praktikujeme uvědomělost neboli moudrost, což je další kořen k probuzení. A to vše praktikujeme, jelikož máme víru, to vše praktikujeme na základě sati – na základě uvědomění.

Teď můžeme mít tyto kořeny, ale pokud nemáme kořen víry v mahájánu, tedy v takovost jakožto vědomí bytostí, dosažení buddhovství dle učení tohoto traktátu nebude zaručeno nebo nebude kompletní.
Z hlediska tohoto traktátu pouze jestliže poznáme vědomí bytostí jako takovost, jakožto opravdové jsoucno, kořen ve víru v mahájánu neboli schopnost víry v mahájánu, pak může dozrát. Čili to zrání víry je to, co umožňuje otevření se k mahájáně. Otevření se k mahájáně ne jako k něčemu, co je v protikladu s jiným učením, ale k mahájáně velkého vozu jakožto nic jiného než našemu vědomí, vědomí bytostí. Toto je mahájána. Toto je velký vůz.

Jedině na základě tohoto vozu z hlediska tohoto traktátu je pak plné poznání buddhovství možné. Protože toto vědomí bytostí v sobě obsahuje všechny potenciály. Všechny potenciály utrpení a všechny potenciály probuzení až do toho nejvyššího probuzení buddhy. Proto toto vědomí bytostí je velký vůz, velký vůz umožňující osvobození všem bytostem bez výjimky.

Výklad má pět částí – účel sepsání traktátu, jeho souhrn, vysvětlení, praxe víry a povzbuzení k praxi a její užitek.

Já to teď nebudu vysvětlovat, až budete mít v ruce celek, až budete mít v ruce text, tak to bude jasné.

1.Kapitola – Účel sepsání traktátu

Účel sepsání traktátu

Otázka*: Jaké jsou důvody tohoto traktátu?*
Odpověď*: Existuje osm důvodů:*
Zaprvé*: Zbavení bytostí všech druhů utrpení a dosažení absolutního štěstí [nirvány]. Jméno, úctu a světský zisk nehledám.*
Zadruhé*: Poukázání na původní význam učení Tathágaty, aby ho bytosti správně chápaly a přestaly žít v klamu.*
Zatřetí*: Setrvání bytostí jejichž kořeny dobra dozrály, v nezvratné víře v mahájánu.*
Začtvrté*: Podpora a povzbuzení bytostí s chabrým základem dobra v pěstování víry v mahájánu.*
Zapáté*: Poukázání na prostředky, pomocí kterých se bytosti zbaví karmických překážek, aby dobře ochraňovaly svou mysl (citta), odstranily své poblouznění (moha) a pýchu (mána) a vymanily se tak z pasti bludu.*
Zašesté*: Vysvětlení praxe meditace utišení a vhledu (samatha, vipassana), aby se odstranily omyly v myslích světských bytostí a následovníků dvou nižších ján.*
Zasedmé*: Vysvětlení meditace soustředění, založené na rozpomínání se budhových cností, díky které se bytosti zrodí v přítomnosti buddhy a jejich vědomí neodvratně setrvá v pevné víře.*
Zaosmé*: Poukázání na prospěšnost [učení tohoto traktátu] a povzbuzení k praxi.*

Čili první část.

Otázka: Jaké jsou důvody sepsání tohoto traktátu?

Vše, co vznešená osobnost dělá, dělá na základu platných důvodů a příčin. Pokud platné důvody a příčiny nejsou, radši se zdrží dělání, to bychom se měli naučit. Čili účel sepsání tohoto traktátu – autor Ašvaghóša se rozhodl sepsat tento traktát, aby jakožto bódhisattva, pomohl nám bytostem ze stavu utrpení do stavu buddhovství. A k tomu musí mít platný účel.

Odpověď: Existuje osm důvodů

ZA PRVÉ: Zbavení bytostí všech druhů utrpení

To je hlavní důvod, a všechny ostatní důvody jsou vlastně vysvětlení tohoto hlavního důvodu. Zbavení bytostí všech druhů utrpení.
Utrpení v osmičlenné cestě se vysvětluje na základě osmi důvodů.
Někdy tři důvody utrpení: fyzické utrpení, změny a utrpení na tom, že lpíme na štěstí. Jestliže lpíme na štěstí, jestliže se stav naplnění změní, štěstí se stane neštěstí, to je též utrpení. A utrpení, to absolutní utrpení, které pozná důkladně jen ten, který opravdu bezprostředně poznal to, co je na druhé straně utrpení, tedy nirvána nebo takovost a to je utrpení změny.

Zbavení bytostí všech druhů utrpení a dosažení absolutního štěstí.

tedy probuzení neboli nirvány.

Jméno, úctu a světský zisk nehledám.

Abychom my bytosti mohli dosáhnout stavu probuzení, v zenových klášterech, jestli z vás někdo byl, většinou na stěně visí – osm větrů vane, vědomí se nehne. Co je to osm větrů? Osm větrů, těm se též říká světské fenomény. Světské fenomény je co? Bytosti ve světě žijí v těchto osmi větrech a hýbou se v smyslu těchto osmi větrů. Světské fenomény to je: zisk či nezisk, jméno či nejméno (dobré jméno či špatné jméno), sláva či opak slávy, a štěstí či opak štěstí neštěstí. Toto je osm větrů, v kterých se hýbá světské vědomí.

A autor tohoto traktátu obzvláště zdůrazňuje, že on napsal tento traktát ne proto aby něco získal ve světě, ne proto aby získal světské štěstí. Aby tento traktát napsal musel hodně, hodně trpět, jinak by něco podobného nikdy nesestavil. A nejde mu o jméno, nejde mu o zisk ve světě, nejde mu o slávu, nejde mu o to, aby ho lidé chválili. Jde mu jen o to, aby zbavil nás bytosti všech druhů utrpení a abychom dosáhli to nejvyšší štěstí, což je štěstí probuzení ve smyslu tohoto traktátu.

Smysl probuzení – k čemu probuzení?

K opravdovému stavu věcí ve světě, k takovosti, což je, dá se říci, synonym nirvány, ale nirvány v nedualistickém pojetí.

ZA DRUHÉ: Poukázání na původní význam učení tathágáty, aby ho bytosti správně chápali a přestali žít v klamu.

Původní význam tathágáty v tomto pojetí není nic jiného než původní stav nirvány, který je vlastní všem bytostem. A který je v tomto smyslu vlastní našemu vědomí. Neb vědomí je základ jak utrpení, tak i nirvánického stavu, stavu nad utrpení. Čili toto je význam učení tahtágáty, učení tathágáty ve smyslu buddhovství, jakožto přirozeného stavu všech bytostí.

Na rozdíl od základního buddhismu, který učí dva druhy nirvány – to znamená nirvána se zbytkem a nirvána beze zbytku.
Nirvána se zbytkem je ta nirvána, které dosáhne arahat. Buddha je též arahat, ale arahat, který dosahuje vševědomí. Arahat je ten, který doslova zabil všechny nečistoty vědomí.
Arahat tím, že zabil všechny nečistoty vědomí, má místo pěti agregátů lpění, má pět agregátů osvobození. Agregát osvobození ve smyslu morality, arahat je neschopen činit zlo. Agregát ve smyslu správné koncentrace. Arahat je ten, jež neopouští stav uvědomění, koncentrovaného uvědomění. Arahat je ten, jehož moudrost dozrála natolik, že jeho vědomí nepřipouští jakéhokoliv zašpinění. Arahat je ten, jež dosáhl tělo osvobození a znalost těla osvobození.
Oproti tomu ten, který pěstuje cestu bódhisattvů, dosahuje dharmakáji, těla Dharmy, které je základ těla všudypřítomného a vševědoucnosti, jak už jsme se zmínili.
V původním buddhismu tedy máme nirvánu se zbytkem, což je stav arahata, který dosáhl plné čistoty vědomí.
A stav nirvány beze zbytku, to je stav arahata po smrti, který je nevysvětlitelný. Nedá se o něm mluvit ve smyslu jsoucna, nedá se o něm mluvit též ve smyslu nejsoucna. Je třeba tento stav poznat a vše bude jasné.

Teď oproti tomu v písmu severního buddhismu mluvíme o čtyřech druzích nirvány. Kromě těchto dvou základních také mluvíme o přirozené nirváně, což je opravdový stav všech jsoucen ve světě, ať jsme si toho vědomi nebo ne. A tento přirozený stav všech jsoucen ve světě, který je nerozličný od původního učení tathágáty, je možno dosáhnouti na základě praxe Apratistita vinjana – na základě praxe vědomí, které nenachází nikde příbytek.
Vědomí nenachází nikde příbytek znamená, nenachází příbytek ani v oku, ani v barvách, ani v uchu, ani ve zvucích, ani ve vědomí, ani v objektech vědomí. Nikde nenachází příbytek. Čili je to stav vědomí, které může fungovat, ale na ničem neulpívá. Tedy jak uvidíme v tomto traktátu se tento stav nazývá původní probuzení. A toto původní probuzení je vlastně předpokladem praxe cesty k osvobození.
Jelikož si uvědomíme původní probuzení, uvědomíme si též stav neprobuzení a toho, jak ze stavu neprobuzení dosáhnout stavu perfektního probuzení, které je na základě hlubšího pochopení původního probuzení. Jestliže se toto pochopení původního probuzení stane dokonalým na základě praxe, poznáme význam učení tahtágáty.

ZA TŘETÍ: Setrvání bytostí, jejichž kořeny dobra dozrály v nezvratné víře v mahájánu.

Praxe mahájány začíná tedy vírou, vírou v takovost. Vírou v takovost jakožto opravdový stav vědomí.

Graduální buddhismus a mahájánový buddhismus – to je hlavně zen, vysvětlujeme na základě postupného probuzení a okamžitého probuzení. Postupné probuzení a okamžité probuzení se vzájemné doplňují. Díky hlubšímu pochopení okamžitého probuzení docházíme k hlubšímu pochopení procesu probuzení. Čili, základ procesu probuzení začíná vírou v takovost. V mahájánovém pojetí, je to obzvláště propracováno v Chua-jen škole a tak dále.

Nejprve bódhisattva praktikuje praxi víry. Je deset praxí víry. Deset praxí víry vede ke stavu ustání.

Stav ustání znamená ustání v čem?

Ustání v procesu probuzeného vědomí. Jestliže ustaneme v procesu probuzeného vědomí, pochopíme probuzené vědomí, pochopíme probuzenou praxi. Jestliže pochopíme probuzenou praxi, pochopíme též, jak předat tuto probuzenou praxi pro dobro všech bytostí. A jestliže pochopíme, jak předat probuzenou praxi pro dobro všech bytostí, můžeme dosáhnout přímého poznání takovosti, která spočívá v tom, že vše, co poznáváme, poznáváme v rámci nedualistické jednoty.

Z tohoto hlediska tedy praxe víry v sobě zahrnuje nejenom víru, ale v sobě též zahrnuje praxi uvědomělosti, praxi úsilí, praxi moudrosti, praxi koncentrace, praxi neodvrácenosti se od našeho cíle … já to mám někde zapsané, ale nevím kde … zkrátka praxe víry v sobě zahrnuje vlastně veškeré pozitivní faktory, které vedou do stavu probuzení.

Jestliže tyto faktory máme, dosáhneme čeho?

Dosáhneme probuzeného vědomí. Vlastně cesta bódhisattvů není nic jiného než cesta probuzeného vědomí bódhičitta na základě víry. Jestliže tento stav probuzeného vědomí na základě víry bude mít stání, pak budeme jednat ve smyslu bódhičitta. Jestliže jednáme ve smyslu bódhičitta, naučíme se jednat pro dobro všech bytostí.
Rozdíl mezi cestou bódhisattvů a cestou arahatů spočívá právě zde, ač je to těžké pochopit.
Ten, kdo je opravdový bódhisattva jedná pro dobro všech bytostí a nevidí odděleně dobro všech bytostí od svého vlastního dobra, to je cesta bódhisattvů. Čili ti, kteří už dozráli k praxi víry, dozráli i v praxi bódhičitta a tím pádem dosáhli přímého poznání cesty bódhisattvů.

ZA ČTVRTÉ: Podpora a povzbuzení bytostí s chabrým základem dobra v pěstování víry v mahájánu.

Vlastně třetí a čtvrtý důvod je jeden důvod. Povzbuzení těch, u kterých kořeny dobra už dozrály.

Kořeny dobra v základním buddhismu znamenají: nelpění, nezlost a moudrost. Oproti kořenům zla, které jsou právě opak: lpění, zloba a nevědomost. Ale v přeneseném smyslu – jelikož tyto tři kořeny jsou základy všeho pozitivního, tak jakožto jejich protiklady jsou základy všeho negativního – v tomto smyslu kořeny dobra přeneseně znamená vlastně dobro ve smyslu kušala.

Kušala znamená co?

My překládáme jako dobro. Ale kušala v podstatě znamená zdravý stav a příhodný stav. Příhodný stav, který vede ke štěstí. Čili to znamená že, ti jejichž kořeny dobra dozrály, jejich praxe spojená s vírou má základ dosti silný, aby jejich bodhičitta, jejich probuzené vědomí se stalo neodvratitelným, čili ho mohli praktikovat až do stavu buddhovství.

Ti, jejichž víra ještě nedozrála, znamená ti s chabrým základem dobra. Jelikož základ dobra je chabrý, tím pádem praxe víry spojená s všemi osvícenými praxemi též nedozrála. A je potřeba podpora těchto bytostí, aby mohli pěstovat dál v tom smyslu, až v nich probuzené vědomí vyvstane a stane se základem jejich jednání.

ZA PÁTÉ: Poukázání na prostředky pomoci, kterých se bytosti zbaví karmických překážek, aby dobře ochraňovali svou mysl (citta), odstranili své poblouznění (moha) a pýchu (mána) a vymanili se tak z pastí bludů.

Jak se bytosti zbaví karmických překážek?

Tím že praktikují štědrost, tím že praktikují morálnost, tím že praktikují meditaci, tím (obzvláště v mahájánovém buddhismu) že uctívají tři klenoty neboli Buddha, Dharma, Sangha, tím že si přiznají svoje zlé činy a zpovídají se z nich a tak dále. To jsou činnosti, které vedou k zbavení karmických překážek. Aby ochraňovali svou mysl, to je začátek.

Dobře ochraňovali co, jakou mysl?

Bódhičitta. Jestliže se zbaví karmických překážek, budou schopni dobře ochraňovat svou mysl tak, aby se stala probuzenou myslí. A jestliže se mysl stane probuzenou myslí, pak odstraní poblouznění a pýchu. Poblouznění a pýcha, to jsou základní zašpinění vědomí.

Základní zašpinění vědomí je co?

Je zloba, chtíč, nevědomí, pýcha a pochyby a nesprávný názor.

A vymanili se tak z pastí bludů

Z pastí nesprávných názorů. Nesprávných názorů je pět, teď je radši nebudu vysvětlovat – sadkája diti, začínaje sadkája diti. Sadkája diti znamená, že v těchto pěti agregátech, z kterých jsme složeni, se nachází jáství. Anta diti – to znamená, že je extrémní názor, že existuje stálé jsoucno na tomto světě nebo nihilistický názor, že po smrti neexistuje nic a že vše, co v tomto životě se stane naší zkušeností, vše smrtí zmizí. Pak mičáditi satkája, pak sílavrataparmaša, to znamená nesprávný názor, že rituálem člověk může dosáhnout probuzení. Ale necháme to teď, abychom skončili.

ZA ŠESTÉ: Vysvětlení praxe meditace utišení a vhledu (samatha, vipassana), aby se odstranili omyly v myslích světských bytostí a následovníků dvou nižších ján.

Dvě nižší jány, to jsou jána arahatů a jána buddhů pro sebe. Jána znamená vůz. Bez vozu se nedostaneme k cíli.

Omyly v myslích světských bytostí

Jaké jsou to omyly?

Omyly na základě lpění. Světské bytosti lpí. A proto lpí na této existenci, lpí na pomíjivém štěstí. Proto praxe meditace utišení a vhledu nemůže dojít k hlubším stavům.
A omyl následovníků dvou nižších ján v tomto smyslu mahájány je nedostatek soucitu. Díky nedostatku soucitu se znechucují světem a touží po nirváně a jsou lhostejní vůči utrpení světa.

ZA SEDMÉ: Vysvětlení meditace soustředění založené na rozpomínání se Buddhových cností, díky které se bytosti zrodí v přítomnosti Buddhy a jejich vědomí neodvratně setrvá v pevné víře.

To je praxe čisté země, založená obzvláště na kultu buddhy Amitháby v Sukhávatí v Západním nebi nebo zemi. Jelikož bytosti stále si opakují cnosti a jméno tohoto buddhy a různých buddhů, každý buddha i každý bódhisattva postupem času, jestliže jeho praxe uspívá, si vytváří čistou zemi. To je neodličná část bódhisattvovské praxe.

A tím, že si stále zpřítomňuje tuto čistou zemi opakováním jména buddhy a tak dále (obzvláště buddhy Amitháby – což znamená buddha nezměrného světla, který je v čisté zemi na západě), se nakonec zrodí v této zemi a tím se zbaví karmických překážek a bude v přítomnosti takovosti, těla dharmy. A v tomto stavu, stav buddhovství už je zaručen.

ZA OSMÉ: Poukázání na prospěšnost učení tohoto traktátu a povzbuzení k praxi.

To je osmý, poslední účel sepsání traktátu. Co je prospěšnost učení tohoto traktátu? Objasníme příští týden.

Ale zdá se mi, mám takový dojem, že materiálu je příliš mnoho, a i kdybychom se snažili, jak se snažili, nedostaneme se ani v deseti hodinách do čtvrtky, ne-li pětiny traktátu. Tak já asi udělám co? Vysvětlím v hlavních bodech, ne slovo po slovu, ale asi v hlavních bodech ty nejdůležitější aspekty tohoto traktátu. A uděláme to na základě textu, který bychom měli rozdat příští hodinu. A tento text je obzvláště bohatý různým členěním, proto já sám ho musím číst x krát, abych to členění pochopil a to mám k dispozici komentáře a tak dále. A vy, kteří k dispozici komentáře nemáte, to členění textu pro vás bude asi absolutní džungle. Tak je důležité, abychom měli ten text, pak můžu ukazovat, popřípadě vezmeme nějakou tabuli a já to na tabuli narýsuji, všechny ty souvislosti, jak na sebe navazují. Jinak dojem bude zkreslený.

Dojem z obsahu dnešního pojednání, doufám, není zkreslený. Je to jasné, o čem jsem mluvil? To není tak těžké pochopit. A to, co jsem vysvětloval je vlastně, se nedá striktně oddělit od toho, co následuje. A to, co následuje, jak už jsem řekl, to je mnoho, mnoho kategorií, které na sebe navazují. A ty kategorie můžeme jedině vysvětlit na základě toho, že budete mít ten text v ruce, jinak asi ne.

Tak čas jsme přetáhli, tak pro dobro všech bytostí předáme zásluhy.

[Předání zásluh pro dobro všech bytostí]

3. Přednáška

[Uctění Tří klenotů]

Ti, kteří jsou zde noví, tato sada přednášek je o traktátu zvaném Probuzení víry v Mahájánu. Tento traktát má pět částí – první *Účel sepsání traktátu*, bohužel zatím jsme se dostali jenom do této části, která není pro mnohé z nás tak zajímavá, proto ji zkrátím, abychom se dostali do druhé části, která je *Souhrn významu textu*. Což je v podstatě vlastně jádro všeho, co je v tomto textu vysvětleno. Další část se jmenuje *Vysvětlení*, což je nejdůležitější část tohoto textu a tento text je více filosofický.

Ale bez filosofického pochopení, hlubšího pochopení toho, co děláme, naše praxe bude vždy v jistém smyslu nedostatečná. Proto z mé vlastní zkušenosti, nejlepší studium buddhismu je praxe spojená s teorií.
A teorie tohoto textu, jak ti, kteří studovali něco z buddhismu, asi vědí, měla značný vliv na vývoj celého čínského buddhismu a nejen čínského, ale buddhismu celého dálného východu, jehož matka je Čína. První matka buddhismu je Indie, druhá matka buddhismu je Čína. Dnes čínský buddhismus je celkem málo studován, ale literatura čínského buddhismu je daleko obsáhlejší než všechny jiné literatury. A z ní to, co bylo přeloženo, je vlastně jenom malá, malá kapka ve velkém moři literatury.

Tento traktát ovlivnil prakticky všechny školy čínského buddhismu, obzvláště zen a Chua-jen. Traktát má dva překlady v čínštině. První překladatel byl Paramártha, my používáme text Paramárthy. A druhý překladatel byl Šikšánanda. Paramártha žil v době přibližně Bódhidharmy. A Šikšamánda žil přibližně za doby Tchangské dynastie, přibližně v době Xianzonga.

Autor tohoto textu je Ašvaghoša. Ašvaghoša patří k největším postavám indické literatury. Tento text je též velice poetický. Jeho jazyk je hustý významem a proto já sám jsem ho musel číst nesčetněkrát, nesčetněkrát ne, to bych přeháněl. Zatím jsem ho četl asi čtyřikrát a stále v něm nacházím různé významy, které mi ucházely. A v jeho komentáři vysvětluji tento text z různých hledisek podle školy buddhismu, do které patří.

Tedy vraťme se k textu, tento text má nejblíž snad k zenovému pojetí buddhismu, proto je úzce spjat se zenovou praxí a my se budeme snažit tyto filosofické principy obsaženy v tomto textu spojit též s jistým hlubším pochopením zenové praxe.

A teď k textu samotnému. Projednání o účelu sepsání traktátu jsme probrali naposled, teď zbývá jenom jeho poslední část, kterou rychle probereme, a to je objasnění nutnosti sepsání traktátu. Já to zkrátím, abychom se dostali k jádru tohoto traktátu.

Objasnění nutnosti sepsání traktátu

Otázka*: Proč je zapotřebí učení znovu objasňovat, když jej najdeme v sútrách?*
Odpověď*: Je pravdou, že toto učení se nachází v sútrách, ale protože se změnily lidé ve svých činech, i míra pro pochopení učení je jiná. To znamená, že když Tathágata ještě přebýval ve světě, schopnosti bytostí byly přirozeně bystré. Ten, kdo hlásal pravdu, byl dokonalý tělem, myslí i činem. Stačilo pak, aby svým perfektním hlasem přednesl učení jen jednou, a bylo srozumitelné širokému okruhu posluchačů – nebyla tedy potřeba traktátů. Poté co Tathágata odešel do nirvány,*

existovaly některé bytosti, které díky svému vlastnímu úsilí poznaly pravdu na základě obšírného naslouchání svých učitelů.

Rovněž existovaly bytosti, které díky svému úsilí poznaly pravdu tím, že naslouchaly málo, ale porozuměly mnoho.

Jiné bytosti došly k poznání pravdy tím, že bez úsilí vlastního intelektu naslouchaly rozsáhlému vyprávění druhých.

Ty bytosti, kterým nevyhovoval takový výklad, hledaly, co je stručné a hluboké, co obsahuje málo slov a mnoho významů, a tím došly k poznání pravdy.

Účelem tohoto díla je obsáhnout nezměrný smysl hluboké pravdy Tathágatova učení. Proto bylo potřeba tento traktát sepsat.

Vyvstává otázka, proč je zapotřebí učení znovu objasňovat, když jej najdeme v sútrách. Jak studenti buddhismu asi ví, buddhismu obsahuje tři koše literatury. Koš literatury, kterému se říká koš vináji spisy o vinaja, o správném chování mnichů. Koš rozprav Buddhy. A koš Abhidarma, což je filosofické a psychologické vysvětlení těchto rozprav.
Tento traktát patří do mahájánové literatury, tedy literatury, která vysvětluje, co znamená stav buddhovství a jak se do tohoto stavu dostat. Jak víme, základní písmo buddhismu vysvětluje cestu k osvobození a nerozlišuje přesně, jestli se jedná o osvobození buddhy nebo jiný druh osvobození. Osvobození je prostě ta osmičlenná cesta a těch třicet sedm důvodů probuzení a jestliže tuto osmičlennou cestu sledujeme, pochopíme čtyři vznešené pravdy a dostaneme se do stavy probuzení. Stav probuzení je stav čistého vědomí. O co se v buddhismu jedná, není nic jiného než čisté vědomí. Čisté vědomí je význam probuzení.

To, co tento traktát popisuje, je vlastně obsah čistého vědomí a jak tento obsah pochopit z širšího hlediska. Širší hledisko vlastně integruje všechny možná nazírání na čistotu vědomí a integruje je synkreticky v jeden velký systém, jeden velký systém čistého vědomí. O tom budeme mluvit později.

Teď, odpověď na tuto otázku:

***Otázka**: Proč je zapotřebí učení znovu objasňovat, když jej najdeme v sútrách?*
***Odpověď**: Je pravdou, že toto učení se nachází v sútrách, ale protože se změnili lidé ve svých schopnost i činech i míra pro pochopení učení je jiná. To znamená, že když Tathágata ještě přebýval ve světě, schopnosti bytostí byly přirozeně bystré.*

To znamená, že v době, kdy Tathágata tedy Buddha přebýval na světě, hlavní význam života bylo vlastně probuzení, jóga a praxe probuzení byla běžná činnost širokých mas. Dnes situace je jiná, málo z nás se intenzivně věnuje meditaci. Právě proto teoriích stále přibývá, ale pokud naše učení není spojeno s hlubokou praxí, jádro věci pro většinu z nás zůstává ukryto. Neb pochopit, co Buddhovo učení znamená, pro to musíme mít jisté předpoklady. První předpoklad je koncentrované vědomí, koncentrovaná mysl. Bez koncentrované mysli nepochopíme stav věcí ve světě tak jak je. A pokud nepochopíme stav věcí ve světě tak, jak je, dle buddhistického učení plné probuzení není možné.

Ten, kdo hlásal pravdu, byl dokonalý tělem, myslí i činem.

To znamená, v dnešní době takováto osoba dokonalá ve všech směrech bohužel není k nalezení. Všichni i ti nejpokročilejší jógíni se nedostanou, jak uvidíme později v tomto traktátu samotném, se nedostanou k samému kořenu nevědomí, které je zodpovědné za to, že máme jisté tendence vědomí k myšlení, které neodpovídá opravdovému stavu věcí ve světě.
Tuto tendenci k myšlení, které neodpovídá opravdovému stavu věcí ve světě, dle teorie

mahájánového učení neodstraní ani probuzený Arahat. Jen plně probuzený buddha může plně odstranit nevědomí, což je vlastně vyvstání nevědomí samotného.
Nevědomí, jak studenti buddhismu ví, existuje od času, který nemá žádný začátek. Nevědomí nemá žádný začátek, ale může mít konec. Úplný konec nevědomí dle teorie severního buddhismu, který dává důraz na stav buddhovství a vysvětlení stavu buddhovství, právě dochází v plné míře jen v tomto stavu.

Stav buddhovství je jaký stav?

Stav buddhovství je stav, kdy žádné rozlišování, které neodpovídá opravdovému stavu věcí ve světě, nemůže vyvstat. Tomu se říká stav vševědoucnosti. Tomu se říká stav jednoty s takzvaným tělem dharmy.

Základní filosofie tohoto traktátu je, že právě toto tělo dharmy je vlastní podstata vědomí všech bytostí a k tomu se teď dostaneme.

Teď další část objasnění nutnosti sepsání traktátu je:

Stačilo pak, aby svým perfektním hlasem přednesl učení jen jednou, a bylo srozumitelné širokému okruhu posluchačů.

Toto je vysvětleno tím, že dle tradice, dle vysvětlení, které podává např. Kumáradžíva, slavný překladatel a jógín čínského buddhismu, jeho hlas se rozprostírá rovnoměrně a každý pochytí to, co jeho schopnosti a jeho intelekt dovolí.
Druhé vysvětlení je, že hlas Buddhy obsahuje všechny hlasy. Právě proto Buddha, jak Džátaky, příběhy z minulých životů Buddhy vysvětlují, Buddha je schopen rozlišit všechny zvuky a vydává zvuky, což pro nás je nepochopitelné, vydává zvuky podle potřeb posluchačů.

Poté co Tathágata odešel do nirvány…

Jsou čtyři druhy bytostí, což je též pro nás zajímavé, které dosáhnou probuzení.

První druh bytostí, jak je vysvětleno dosáhnou probuzení studiem súter, obšírným studiem súter. Jako Asanga nebo Vasubandhu, prostudovali všechny tři koše a na základě hlubokého rozjímání o tom, o významu tohoto písma pak dosáhli probuzení.

Jiným pak stačí si poslechnout jednu, dvě, tři rozpravy Buddhy, jelikož mají k tomu předpoklady, dlouhou minulou praxi. Např. jako Chuej-neng z šesti patriarchů zenu slyšel jednu větu Diamantové sútry, že je třeba nechat vyvstávat vědomí, tak že se nikde nelpí, okamžitě došel k hlubokému probuzení. Čili dle tohoto významu ti, kteří mají hlubší inteligenci, ne osoby jako my, hlubší inteligenci, která je daná jejich předchozí praxí a předchozím studiem, těm stačí, aby poslouchali nebo četli rozpravy Buddhy a meditovali o nich správnou cestou podle vedení jejich vznešeného přítele učitele a můžou dosáhnout probuzení.

Ti, kteří jsou menší inteligence, tak jako my všichni, ti většinou potřebují filosofické a psychologické pojednání, aby pronikli hloubku Buddhova učení. A toto pojednání je buď široké anebo stěsnané.

V našem případě toto pojednání je stěsnané do vět nabytých významem. A na základě těchto vět je možné dosáhnout probuzení v případě, že o nich kontemplujeme, meditujeme dle učení zkušeného učitele.

Účelem tohoto díla je obsáhnout nezměrný smysl hluboké pravdy Tathágatova učení, proto bylo třeba tento traktát sepsat.

Hluboká pravda Tathágatova učení je jaká pravda?

Hluboká pravda Tathágatova učení z hlediska tohoto traktátu je vlastně pravda o vědomí, o pravdě vědomí bytostí, jakožto pravdě takovosti nebo nedualistického stavu všeho dění. Toto je to, co se tento traktát snaží objasnit.

2. Kapitola – Objasnění významu mahajány

Všeobecné objasnění

Důvody sepsání tohoto traktátu byly už vysvětleny a teď následuje souhrn významu traktátu. Všeobecně vzato, na mahajánu můžeme nahlížet z hlediska:
***Zaprvé**: principu (fa, dharma),*
***Zadruhé**: významu (yi).*

Teď se dostáváme do té důležité části.
Některé komentáře tvrdí, že jestliže naše předchozí praxe a studium je dostačující, můžeme dosáhnout probuzení na základě tohoto objasnění. Vysvětlení je pak pro nás méně inteligentní bytosti, abychom pochopili hloubku tohoto objasnění.
A pak máme nesčetné kategorie objasnění, které vlastně vedou k pochopení hloubky toho, co je zde předneseno.

Důvody sepsání tohoto traktátu byly už vysvětleny a teď následuje souhrn. Souhrn čeho? Souhrn významu tohoto traktátu. Všeobecně vzato na Mahájánu můžeme nahlížet z hlediska principu, což je za prvé a z hlediska významu, což je za druhé.

Objasnění principu

Principem (dharma) je vědomí všech bytostí (zhong shen xin, sattvacitta). Toto vědomí obsahuje všechna jsoucna (dharma) jak světská, tak i nadsvětská. Význam mahájány se zjevuje právě na základě tohoto principu vědomí. Proč?

Protože vědomí bytostí ve svém skutečném aspektu opravdového jsoucna (zheng ru, tathatá or bhútárthatá) přímo ukazuje všeobecnou podstatu mahájány (ti, samanjakája),

zatímco v aspektu (lakšana, xiang) vznikání a zanikání – na základě příčin a následků (udayavyayahetupratyaya, sheng mie yin yuan), může poukázat její vlastní, konkretní podstatu (ze ti, višešakája), a její vlastnosti či atributy (lakšana) a použití (krijá).

Co znamená princip?

Princip můžeme chápat ve smyslu dharmatha nebo ve smyslu jednoty, z hlediska jednoty všech věcí, z hlediska sjednocujícího principu. Tento sjednocující princip se právě jmenuje dharma.

Dharma má jaký smysl?

Dharma má smysl dháraty svabaha – to, co drží podstatu. A „ma“ je komentátory spojováno s kořenem „má“, což znamená měřit a to co je mírou všech věcí. Tento význam je velice důležitý, tyto dva aspekty významu jsou velice důležité. Tedy dharma znamená na jedné straně to, co drží význam, drží vlastní jsoucno a na druhé straně je to to, co je mírou všech věcí.

A dharmatá, v sanskritu je abstraktní sufix „tá“, „tá“ znamená stav Dharmy čili stav toho, co sjednocuje všechny jsoucna.
Dharmatá v buddhismu je též synonym, často synonym souvislého vznikání dharmastity, stavů věcí ve světě tak jak jsou.
Dharmatá je též synonym prázdnoty. Neb stav souvislého vznikání v pojetí většiny škol buddhismu je právě stav prázdnoty. Souvislé vznikání nemůže existovat bez stavu prázdnoty všech jsoucen. Tento stav prázdnoty všech jsoucen se právě nazývá dharmata. A tato dharmata v abstraktním smyslu je to, co spojuje všechny jsoucna.

První překladatel tohoto textu v Číně byl misionář, anglikán, jmenoval se Timothy Richards, který se naučil perfektně Čínsky, jeho překlad je velice zastaralý, ale důležité je, že ten chápe tento princip dharmata ve smyslu traktátu, jako vědomí všech bytostí, jako boží vědomí. V jisté smyslu tyto termíny mají vztah, jak někteří komentátoři, kromě jiného i Suzuki a tak dále vlastně poukazovali v pojetí jógy, v mystickém pojetí náboženství. Bůh je abstraktní pojem sjednocující všechna jsoucna, který nemá žádnou konkrétní podobu, ale přesto je se všemi konkrétními podobami spojen.

Tedy mahájánu můžeme vysvětlovat z hlediska tohoto sjednocujícího principu dharmatha jakožto bhůtaarthatá, opravdové jsoucno sjednocující všechna jsoucna.

A z hlediska významu, význam je mnohost. V čínské filosofii, jestliže se někdo z nás zabýval čínskou filosofií, je důležitý tento princip, proto v Číně tento traktát je tak obdivován. Důležitý princip čínské filosofie je takzvaný tří-princip. Neboli esence nemůže být rozlišená od jejího použití, takzvaný jung. A to použití principu je právě v pochopení významu principu.

Jak studenti buddhismu asi ví, Maitrea, identifikován jako příští buddha a je též spojen s legendárním učitelem Asangy, který 13 let praktikoval na hoře Kuřecí nohy. A jelikož Maitrea byl spokojen s jeho praxí, zjevil mu pak hlubší učení pouhého vědomí. Toto učení předal v pěti spisech, jeden z nich je Dharma Dharmatá. To znamená spis o stavu věcí, tak jak jsou, ve vztahu k Dharmám Dharmatá.
V buddhismu též Dharma znamená jsoucna. A jsoucna jsou použití principu. Bez konkrétních jsoucen tento abstraktní princip opravdového jsoucna ztrácí význam.

V zenovém buddhismu je na to známý koan, studenti zenového buddhismu možná o něm slyšeli. Jsou dva slavní zenoví mistři Jing-shan, Jiang-shan. V Indii i v Číně se většinou velcí jogíni nazývají podle místa, hory nebo místa vesnice nebo lokality, v které žijí. Jeden se jmenuje hora Jin, druhý se jmenuje hora Jiang (shan je hora). Hora Jing byl učitelem Hory Jiang. A hora Jing povídá hoře Jiang, jak bys vysvětlil čisté buddhovo vědomí? Hora Jiang povídá, to jsou hory, řeky, moře, hvězdy a tak dále. Načež jeho učitel není úplně spokojený a říká mu, ty poukazuješ jenom na fakta, to ještě nestačí. Načež moudrá hora Jiang odpoví, jak budu dělat správně? Budu vyzývat fakta? On mu říká: přesně tak, přesně tak.
Jak vyzýváme fakta? Vidíme použití v principu, a v použití princip. Jestliže použití a princip nejsou sjednoceny, pak plný význam nemůže být pochopen.

A teď se dostáváme k jádru celé věci. Principem, to znamená sjednocujícím principem Dharmata, je vědomí všech bytostí. Čili vědomí všech bytostí je to nejvyšší, nad to není. To je to, co sjednocuje všechno. Zde je originalita tohoto traktátu.

Jak víme, dharmatá neboli stav věcí ve světě, tak jak je, je vysvětlován v základním buddhismu jako souvislé vznikání.

Z hlediska filosofie středu Madhjamika je to prázdnota. To je princip, jež sjednocuje všechny věci neb v souvislém vznikání existuje mnoho principů. Jestliže je mnoho principů, pak nirvána a samsára jsou od sebe rozličné. Jestliže nirvána a samsára je něco, co je od sebe odlišné, pak to není možné dosáhnout. Abychom něčeho dosáhli, musí to být přímo spojené. A toto spojení je právě prázdnota, která slučuje bytí nad vznikáním a zanikáním, bytí založené na nevědomosti s bytím bez vznikání a zanikání, což je bytí založené na probuzení. Tato prázdnota ve smyslu nedualistického jsoucna všech fenoménů je tedy jeden vše sjednocující princip a nedovolí protiklady, které se nedají sloučit.

Další přístup, který nacházíme v buddhistické filosofii je přístup pouhého vědomí. A tento traktát vlastně patří k pochopení pouhého vědomí. Škola pouhého vědomí tvrdí, což je vlastně abhidarmický přístup k věci, že pokud nebudeme mít jsoucno, které třeba vyprázdnit, prázdnota je v nebezpečí, že může být chápána jako nihilismus. Proto potřebujeme jsoucno, které je možné vyprázdnit.
A to jsoucno, co existuje a co je základem prázdnoty, to jsoucno se nazývá vědomí. A vědomí tedy je vše, co možno poznat a co poznáváme. V této filosofii tedy dharmata, stav věcí ve světě, tak jak je, je synonym té nejvyšší pravdy.
Abychom pochopili buddhismus, učení Buddhy, musíme pochopit, to je vysvětleno ve všech školách Buddhova učení, musíme pochopit dvě pravdy. Pravdu relativní, to je to, co se dá uchopit, co se dá vyjádřit. To je to co, není závislé a nemusí být závislé na nejvyšším principu, přestože existuje. A je pravda nejvyšší, to znamená pravda, která se nedá uchopit, jejíž podstata je právě neuchopitelnost. A stav věcí ve světě tak jak je, je z hlediska buddhistické filosofie ta nejvyšší pravda. A tato nejvyšší pravda je ve škole pouhého vědomí právě pouhé vědomí.
Ale pozor, zde nemáme pouhé vědomí, zde máme vědomí všech bytostí. Ze školy pouhého vědomí, abychom pochopili opravdové vědomí, musíme ho oddělit od konceptuálního vědomí. Jestliže oddělíme opravdové vědomí věcí od konceptuálního vědomí, pochopíme opravdovou podstatu všech věcí, což je pouhé vědomí. Pouhé vědomí není odlišitelné od stavu souvislého vznikání tak jak je, to znamená souvislého vznikání jako pouhého vědomí.

Co to znamená?

Neznamená to nic jiného, než abychom pochopili souvislé vznikání, musíme oddělit souvislé vznikání, což je stav všech věcí ve světě (všichni buddhisté jsou si za jedno), musíme ho oddělit od konceptuálního chápání jevů. Jestliže ho oddělíme od konceptuálního vnímání jevů, pochopíme prázdnotu souvislého vznikání, která je prázdnota vědomí. Tato prázdnota vědomí je pouhé vědomí. Čili existuje stále proces oddělování.
Zde v tomto traktátu ovšem sjednocující princip není na základě iluzorního vědomí, ale je na základu opravdového vědomí.

Ve škole pouhého vědomí máme vlastně dvě školy.

Jedna škola zdůrazňuje, že pouhé vědomí získáme tím, že pochopíme, že transformace opravdového vědomí se děje na základě zvyků, lpění na jáství v osobách a jáství v jsoucnech. Díky zvyku vidění jáství v osobách a jáství v jsoucnech se vědomí transformuje na základě nevědomosti a tato transformace vychází ze základního vědomí. Díky základnímu vědomí, ve kterém se nahromadili energie našich minulých činů, se vědomí hýbe. Nehybné vědomí se začíná hýbat na základě minulých činností vědomí. Z této transformace, když vědomí se začne hýbat, je prosycováno novými energiemi z rozlišování jsoucen jakožto na základě jejich opravdového bytí, bytí osob a bytí jsoucen.

A co z toho vyplývá?

Že původní vědomí, které je nehybné na základě prosycování zvykem, lpění na jsoucnech a sobě, se stává samsárické vědomí. Takže zde máme princip ne-opravdového vědomí, jakožto něčeho, co je jiné než vědomí bytostí.

Druhá škola zdůrazňuje, že princip vědomí všech bytostí máme jakož ten nejvyšší princip. To znamená, že vše, vlastně ať jsme si toho nebo nejsme vědomi, vše je na základě tohoto čistého vědomí. Ne na základě iluzorního vědomí, které se začíná milnou představou opravdovosti opravdové existence osob a věcí na základě lpění. Čili místo důrazu na iluzorní vědomí, zde máme důraz na obyčejné vědomí jakožto opravdové vědomí.
To, že si myslíme, že toto vědomí je něco odděleného od čistoty, je právě to, že jsme nepronikli toto obyčejné vědomí. A celý proces probuzení vlastně není nic jiného než pochopení tohoto vědomí, které je nám vlastní. To, co je nám vlastní z hlediska školy pouhého vědomí, která zdůrazňuje álaya. Álaya je už transformace vědomí na základě lpění na osoby a lpění na jsoucna. Zde vše začíná tím, že poznáme vlastně opravdové vědomí, které tímto procesem neprobuzení, jak uvidíme, není afektováno. Čili vědomí všech bytostí obsahuje vše, obsahuje všechny nečistoty, všechny čistoty, obsahuje opravdové vědomí, obsahuje neopravdové vědomí. Vše, co je třeba udělat, je vidět, jak se v tomto našem vědomí projímají energie nebo faktory čistoty a faktory zašpinění. Faktory čistoty, to je takovost, to je opravdový stav věcí ve světě tak jak je. To je ve smyslu tohoto traktátu, to je lůno tathágaty, lůno čistého vědomí, které se nachází nezávisle na naší nevědomosti v každém z nás.

Čili máme dva přístupy k porozumění pouhého vědomí jakožto nejvyšší reality, jakožto sjednocujícího principu.
Na jedné stránce tradiční přístup z hlediska iluzorního vědomí, z hlediska transformace vědomí na základě lpění na sobě a na jsoucnech.
A na druhé straně máme přístup pouhého vědomí na základě přirozené čistoty, přirozeného nedualistického bytí vědomí samotného.

Toto nedualistické bytí vědomí samotného je čistota, jež je podstata vědomí, bez které vědomí dle učení tohoto traktátu nemůže fungovat, jak učí sútry spojené s tímto konceptem čistého jádra ve vědomí. Srimala Nada sútra učí jedině na pochopení tohoto čistého jádra ve vědomí. Tento traktát je též ovlivněn učením této sútry, kromě toho mnohých jiných súter mahájány.
Proces znechucení se nevědomostí je tedy znechucení se vědomí ve stavu vznikání a zanikání. A proces poznání druhé strany našeho vědomí, to je strana nevznikání a nezanikání, strana probuzení, začíná tím, že pochopíme jádro čistoty, která je podstata našeho vědomí.

Čínští učenci rozdělují tedy školu pouhého vědomí na dva trendy: zaprvé škola pouhého vědomí založená na pochopení iluzorního vědomí, na pochopení vědomí, jež vzniká a zaniká v závislosti na nevědomosti, díky které tento proces vznikání a zanikání vyvstává.

A na druhé straně máme školu lůna tahágaty, ke které též patří tento traktát, ovšem jeho postoj je naprosto originální, nesjednocuje se s žádnou specifickou školou, ale snaží se synkretizovat všechny rozdílné přístupy na základě právě tohoto principu přirozené čistoty, přirozeného čistého jádra vědomí. Tedy princip se stává vědomí všech bytostí, ať jsme si toho vědomi nebo ne.

Proč je tomu tak?

Bytosti jsou smyslem, jsou významem světa. Pokud nejsou bytosti, svět nemá význam. To, co dělá bytosti bytostmi, to je právě vědomí. A toto vědomí, traktát píše, toto vědomí obsahuje všechna jsoucna.

Obsahuje v jakém smyslu?

Ani není jedno s těmito jsoucny, ani není od nich rozličné. Jestliže je jedno s těmito jsoucny, pak je jedno s přechodností. A toto vědomí všech bytostí má čistou podstatu, proto nemůže být jedno s přechodností. Ale též nemůže být od přechodnosti rozličné, protože to, co poznáváme, to poznáváme jen vědomím. Pokud nemáme vědomí, nic nemůžeme poznat.
A toto vědomí obsahuje všechna jsoucna světská, to jsou jsoucna, tak jak je vidí neprobuzené osoby, tak i nadsvětská. Nadsvětská jsou ta jsoucna, které vidí osoby probuzené.

Jaký je rozdíl mezi viděním věcí prouzených osob anebo neprobuzených?

Jestliže praktikujeme cestu posluchačů nebo praktikujeme cestu bódhisattvů, jestliže poznáme druhou stránku naší existence, to znamená vědomí, které není subjektem vznikání a zanikání.

Pak nastává jaký stav?

Pak samozřejmě tento stav vznikání a zanikání, v kterém se nacházíme, nemůžeme považovat za něco opravdového. Nebude to možné. Tento stav vznikání a zanikání, jež buddhismus vysvětluje na základě nevědomosti, není nic jiného než sen.

Mistr Jin-men, známý zenový mistr, jeden ze zakladatelů dodnes vlivné školy zenu, se ptal svého mistra Šie-fenga, co to je buddha? A Šie-feng mu na to odpověděl, buddha je to, co ve snu nikdo nepozná. Mistr Jin-men, který nebyl jako my, ale byl snaživý žák, po tomto vysvětlení, neb měl na to předpoklady, došel k velkému probuzení.
Buddha je to, co se nedá vysvětlit sněním. A pro toho, kdo se probudil k druhé straně vědomí, to je k té straně, která nevzniká a nezaniká, pak všechno, co vzniká a zaniká, se stává snem. Snem ve smyslu něčeho neskutečného. To se stává něco, co se nedá uchytit.

Ve slovech Lankávatára sútry, s jejíž filosofií je tento traktát úzce spojen, jsou to kouzla kouzelníka. A kouzelník není nikdo jiný než toto přechodné vědomí. Ten, kdo pochopil kouzelníka, nebude příliš lpět na jeho kouzlech.
Význam mahájány se zjevuje právě na základě tohoto principu, na základě principu našeho normálního vědomí. Nemusíme chodit daleko. To znamená, vše, co je možné poznat a co je nemožné poznat, můžeme poznat jedině na základě tohoto normálního vědomí, nemusíme nikam chodit, tady

to je.
Už v sútrách základního buddhismu v Samjutta nikája, se mluví o jistém bohovy s malým b, který měl nadpřirozené síly a chtěl se dostat na konec světa. A Buddha mu vysvětlil, že on vysvětluje začátek, konec, vznik, zánik světa na základě tohoto sedm stop dlouhého těla, ve které se nachází tohle to přechodné vědomí.

Čili důraz tohoto traktátu stejně tak jako důraz Lankávatára sútry, s kterou je tento traktát úzce spojen, je na přímém probuzení. Toto zašpiněné vědomí, ve kterém se nacházíme, není nic jiného než sen.
Protože vědomí bytostí ve svém skutečném aspektu opravdového jsoucna přímo ukazuje všeobecnou podstatu mahájány. Zatímco v aspektu vznikání a zanikání na základě příčin a následků může poukázat její vlastní konkrétní podstatu, její vlastnosti, atributy a použití.

Co znamená skutečný aspekt vědomí?

Skutečný aspekt vědomí neznamená nic jiného než takovost. A takovost ve smyslu nedualistické prázdnoty. Toto je obzvláště důležitý termín pro pochopení mahájány, která zdůrazňuje nedualitu všech jevů.

Tato takovost, proč je principem všech bytostí?

Protože vlastní přirozenost vědomí, podstata vědomí je právě tato takovost. Takovost nepatří jenom vědomí, které je nad stavem vznikání a zanikání. Takovost patří též vědomí, které vzniká a zaniká.
V Lankávatáře sútře se mluví o iluzorním vědomí, což je vědomí, které vzniká a zaniká a mluví se o opravdovém vědomí, což je vědomí, které nevzniká a nezaniká.

Zde ovšem je zdůrazňováno vědomí bytostí je takovost. Takovost je všechno. Teď vědomí můžeme chápat, je důležité pochopit, vědomí můžeme chápat z hlediska buddhy, tak jak to dělá například škola Chua-jen Avatamsaka. Škola Chua-jen zdůrazňuje, že skutečnost, čili skutečnost vědomí je co? Je skutečnost, ve které věci jsou takovost, principy jsou takovost, ve které věci a principy nejsou sobě jeden druhému překážkou, to znamená, svobodně se prolínají bez jakéhokoliv tření, bez jakéhokoliv protikladu. Věci a principy, jestliže se prolínají bez jakéhokoliv protikladu, pak všechny věci se prolínají bez jakéhokoliv protikladu. To je takovost.

Asanga v Jógačárabúmišástra a též v Abhidharma samučaja a tak dále, mluví o sedmi druzích takovosti. Sedm druhů takovosti znamená:

Za prvé takovost vznikání a zanikání, jakožto takovost, ve které není nic předešlé a nic, co následuje.

Takovost věcí, které jsou souhrnem, jako my bytosti, jako okno, jako dveře. Je mnoho, mnoho elementů pohromadě. Těchto mnoho, mnoho elementů pohromadě není nic jiného než takovost.

A též je takovost pouhého vědomí, které zahrnuje všechny jevy.

A je takovost Čtyř vznešený pravd, což je takovost pravdy utrpení, které se říká pravda, která nás založí v jsoucnu, samsárickém jsoucnu, to je takovost. My jsme založeni v samsárickém jsoucnu, nacházíme se v samsárickém jsoucnu na základě takovosti utrpení.

Pak je takovost důvodu utrpení, což je takovost nesprávného postoje nebo nesprávného chování. Nesprávný postoj, nesprávné chování je postoj na základě lpění. Což je pravda vzniku utrpení. Tyto pravdy jsou prostě takovostí, takovostí ve smyslu, ať chceme nebo nechceme, jsou tak a

nikdy nebudou jinak.

Dále je pravda čistoty, což je pravda vědomí, probuzeného vědomí, čistého vědomí.

A pravda střední cesty, což je pravda správného postoje, správného chování, což je správný názor a tak dále.

Čili vlastně vše, co poznáváme ve světě, všechny jevy jsou takovost. Složky jevů, které vidíme, což jsme my bytosti, pět agregátů elementy a co je odvozené z elementů a tak dále, vše je pouhé vědomí, ať jsme si toho vědomí, či ne.

Vědomí je základ všech jevů. Všechny jevy jsou obsažené ve vědomí a toto je též takovost. To co vidíme jako vnější jevy, není nic jiného než objektivní aspekt vědomí vůči subjektivnímu aspektu, vůči takzvanému samviti, což je aspekt sebepochopení. Tento aspekt sebepochopení je právě aspekt základního vědomí, ve kterém se mísí zašpiněné stavy vědomí a čisté stavy vědomí na základě minulých zkušeností.

Zde aspekt opravdového jsoucna je aspekt čeho?

Je aspekt nejvyšší pravdy. To je aspekt té pravdy, která se nedá uchytit. Jelikož se nedá uchytit, obsahuje vše. To, co se dá chytit, nemůže vše obsáhnout. Jenom to, co se nedá chytit, může obsáhnout vše. A vědomí ve svém opravdovém jsoucnu jakož to takovost, je právě to vědomí, které se nedá uchytit. A to vědomí, které se nedá uchytit je, ač si toho nejsme vědomí, je základem všech jevů.

Toto vědomí přímo ukazuje všeobecnou podstatu Mahájány. Všeobecná podstata Mahájány je tedy nerozlišující vědomí, které poznává to, že veškeré naše rozlišování, ať jsme si toho vědomi či ne, je na základě jsoucna, které se nedá uchytit.

Zatímco v aspektu vznikání a zanikání (tedy naše vědomí, vědomí bytostí zahrnuje oba tyto aspekty) vše, co vzniká a zaniká, to se dá vysvětlit. Co se dá vysvětlit, může být jedině konvenční pravdou.

To, co je ta nejvyšší pravda, to se nedá vysvětlit. Ale tu nejvyšší pravdu, abychom poznali tu nejvyšší pravdu, potřebujeme konvenční pravdu. A konvenční pravda je vždy to, co vzniká a zaniká. Jestliže dosáhneme stavu probuzení, pak ta nejvyšší pravda, co nevzniká a nezaniká a konvenční pravda, která vzniká a zaniká, se stanou jednou pravdou.

Ale z hlediska filosofie traktátu už v této jedné pravdě se nacházíme. Čili pravdu vědomí můžeme pozorovat, jak už jsem se zmínil, jako v Chua-jen – jako pravdu vědomí z hlediska buddhovství. Buddhovství tedy není rozdíl mezi principem a věcmi s kterými se střetáváme. Princip a věci jsou jedno. Jelikož princip a věci jsou jedno, všecko je bez rozporu, to je stav buddhova vědomí.

Stav vědomí můžeme též poznávat, tak jak to dělá škola pouhého vědomí zdůrazňující áláya, což je transformace vědomí na základě lpění na bytosti a jsoucnu.

Ale tento traktát (například dle Taj-ši) spojuje přístup, který má například Lankávatára – což je opravdové vědomí oproti iluzornímu vědomí, které je prázdnota a opravdové vědomí, které je neprázdnota. Ale zde máme jedno vědomí, které slučuje všechno ve svých dvou aspektech. A ten aspekt nejvyšší pravdy, aspekt takovosti přímo ukazuje. Zatímco v aspektu vznikání a zanikání na základě příčin a důsledků může poukázat.

Kdy můžeme poznat na základě vědomí, jež vzniká a zaniká na základě příčin a důvodů, kdy můžeme poznat takovost? Jedině jestliže budeme praktikovat. Jestliže nepraktikujeme nikdy takovost, aspekt takovosti nepoznáme.

Jak poznáme takovost?

Tradiční přístup buddhismu (v čem se buddhismus liší od ostatních věd) je, pokud nepoznáme plně jevy ve světě, nemůžeme se plně osvobodit. A jevy ve světě z hlediska této filosofie, to není nic jiného než vědomí. Tato filosofie není naprosto v rozporu v tom, co hlásí základní buddhismus. První verš Dhammapada říká, že vše je obsaženo ve vědomí. Vědomí předchází všechny jevy – manó pubbangamá dhammá, manó setthá manómayá. Čiténa níja té lóko čiténa pary kasaty – vědomí vede svět, svět je pod kontrolou vědomí. Čitasá éka dhammasa sabhé dhamma vasa mavvagu – všechny fenomény, které potkáváme, jsou pod mocí jednoho fenoménu jednoho jsoucna a toto jsoucno se nazývá vědomí.
Je to i učení základního buddhismu, ale zde je propracováno dá se říci do perfekce, protože toto vědomí obsahuje vše čisté i nečisté. A toto vědomí je takovost, ať jsme si toho vědomí či ne. Toto vědomí je takovost ve své vlastní podstatě.

A k této takovosti se právě dostáváme čím?

Tím, že poznáme, co je stav probuzení a co je stav neprobuzení. A stav probuzení a stav neprobuzení jsou v rámci tohoto traktátu na sobě závislé. Vše se děje v jednom vědomí. Stav probuzení závisí na stavu neprobuzení, stav neprobuzení závisí na stavu probuzení.
Proto poznat stav probuzení je proces poznávání stavu neprobuzení. A proces poznávání stavu neprobuzení je proces poznávání probuzení. Vše se děje v jednom vědomí, které slučuje to nadsvětské i to světské. Nadsvětské je to, co je nad vznikáním a zanikáním, což je čisté, neposkvrněné. A to, co je v procesu vznikání a zanikání, je vždy poznamenáno nevědomostí.

Buddha vysvětluje souvislé vznikání na základě nevědomosti. Tedy jestliže praktikujeme, může nám toto vědomí, na základě vědomí jakožto příčin a následků, poukázat vlastní konkrétní podstatu.

Co je vlastní konkrétní podstata vědomí?

To je nic jiného než buddhovství, absolutní čistota vědomí. To je vlastní podstata vědomí. Tato podstata je vědomí vlastní. Nevědomí je vědomí nevlastní, nevědomí přichází z předmětu. A tyto předměty jsou, jestliže věříme v jejich existenci, pevnou existenci, nic jiného než nevědomí.
Tedy vlastní konkrétní podstata není nic jiného než čistota buddhova vědomí. Její vlastnosti či atributy není nic jiného než lůno tathágaty v nás. I přesto že všechny bytosti se nacházejí ve stavu nevědomí.

Kdo je bytost?

Bytost je ten, kdo lpí na opravdovém jsoucnu bytosti a na opravdovém jsoucnu ve věcech, které jsou předpokladem bytostí. Čili vlastnosti a atributy není nic jiného než vlastnosti a atributy, které patří lůnu tathágaty. To znamená buddhovství v nás, potenciál buddhovství v nás je zakryt.
Jestliže se tento potenciál buddhovství v nás vyjeví, stane se to, čemu se říká tělo dharmy. Tělo dharmy ve filosofii mahájány je právě to, co dělá buddhu buddhou. To je to, co buddha plně proniká a s čím se sjednocuje.
A použití tohoto je právě princip nebo schopnost vést bytosti na druhou stranu, poukazovat v tomto smyslu na opravdovou čistou podstatu vědomí a upozorňovat bytosti na to, že jejich podstata není nic jiného než právě čistota vědomí. To je použití ve vědomí bytostí vlastní konkrétní podstaty tedy čistoty vědomí, která se nachází ve všech bytostech.

Vidím, že čas se naplnil, budeme pokračovat příští pondělí.

Doufám, že něco jsem objasnil a vlastně to, co přijde příští týden je pak základ celé struktury tohoto díla, která je založená na vysvětlení tohoto principu a významu. Teď jsme zvládli princip a pustíme se do významu.

Princip a význam samozřejmě od sebe nejsou oddělitelné. A princip je tedy sjednocující a význam je to, co vysvětluje fenomény z hlediska principu. A fenoménů je mnoho. Čili princip je to, co drží fenomény a význam je pak to, co objasňuje fenomény. Princip je to, co dává význam a význam není bez principu.

Budeme pokračovat příští týden.

[Předání zásluh pro dobro všech bytostí]

4. Přednáška

[Uctění Tří klenotů]

Tak toto je moje čtvrtá přednáška o traktátu o Probuzení víry v Mahájánu, který má pět dílů nebo pět částí. A zatím jsme u druhé části, která je vlastně nejkratší. Ale tato část je vlastně obsah celého díla a vysvětluje, o co v tomto díle jde.
Toto dílo vysvětluje mahájánu, tedy velký vůz, ne na rozdíl od malého vozu, ale velký vůz jako to, co je velké ve všech bytostech. A to je jejich vědomí. Není to tedy něco oproti něčemu, ale je to sjednocující princip.
Všichny bytosti jsou sjednoceni na základu vědomí. A toto vědomí z hlediska filosofie pouhého vědomí, ke které též patří tento traktát, je vlastně všechno na tomto světě, co my bytosti můžeme poznat.

Mluvil jsem též o tom, že filosofie pouhého vědomí v buddhistické tradici má vlastně dva aspekty. Je to filosofie pouhého vědomí založena na teorii nebo praxi álaya – základního vědomí. Toto základní vědomí je v podstatě iluzorní vědomí, vědomí, které vyvstává. A to, co vyvstává, samozřejmě musí mít též konec, jakmile něco vyvstane, musí to mít konec. A álaya, základní vědomí z hlediska školy, která zdůrazňuje iluzorní aspekt vědomí, tedy aspekt vznikání a zanikání, právě tato álaya, toto základní vědomí zanikne ve stavu arahata nebo buddhy, když meditující pozná takovost.

Takovost vědomí, takovost je pouhé vědomí. Ten, kdo se zajímá indickou filosofii, asi zná Vasubandhu a jeho dvacet veršů a třicet veršů o pouhém vědomí, kde Vasubandhu poukazuje na to, že pouhé vědomí není nic jiného než takovost nebo opravdový význam věcí samotný. Takovost, opravdový význam a prázdnota jsou synonyma. Znamená to též dharmakája – tělo dharmy. Znamená to též stav věcí, tak jak jsou. Znamená to též podstata všech věcí a tak dále. Znamená to mnoho, mnoho výrazů, které v buddhismu používáme na to, abychom vyjádřili stav věcí tak jak je, čili Dharmastity.

Teď, zmínil jsem se o tom, že toto naše vědomí, které je základem všeho, co můžeme poznat, co poznáme a co jsme, se na něj v buddhismu můžeme dívat z hlediska osvíceného buddhy. Jako například Avatamsaka sútra, která je obzvláště studována v Čínském buddhismu, kde vědomí je studováno z pohledu osvíceného buddhy.
Ve škole takzvaného iluzorního vědomí, základního vědomí, škole Maitrea, Asanga, Vasubandhu, kde je zdůrazňované – klasicky v buddhismu zdůrazňujeme, že tu nejvyšší pravdu poznáme právě studiem čeho? Studiem vznikání a zanikání.
Vznikání a zanikání je stav závislého vznikání na základě kterého všechny fenomény poznání ve světě vznikají a zanikají ve stejném okamžiku. Vznikají, jak Abhidharmakóša vysvětluje, na základě příčin a důvodů a zanikají přirozeně. To znamená, že vše, co vzniká na základě důvodů a příčin, vzniká a zaniká v každém okamžiku. A tento okamžik je tak krátký, že je nepostřehnutelný v normálním vědomí. Ovšem můžeme ho poznat ve stavu hlubší koncentrace.

Čili vědomí jakožto základ všeho, co můžeme poznat, můžeme zkoumat ve stavu buddhy, z hlediska stavu buddhy. Ačkoliv nejsme buddhové, můžeme ho zkoumat tím, že se snažíme pochopit co vlastně stav buddhy je.
Dá se zkoumat z hlediska vznikání a zanikání, což je naše samsárická existence.
A dá se také zkoumat jako v našem traktátu z hlediska vědomí bódhisattvy, jak komentátoři

zdůrazňují, obzvláště Taj-ši, který poznal tak jak je to vědomí, které nezaniká a nevzniká a též poznává tak jak je vědomí, které vzniká a zaniká. A stává se postupem času mistrem obou těchto vědomí, to je cesta bódhisattvovství.

Jak už jsem se asi zmínil v minulých přednáškách, tento traktát je úzce spojen s Lavkavátára sútrou nebo Gandavyuha sútrou nebo Srimala sútrou (Srimala sinha nada – lví řev princezny Shrimala), kde filosofie pouhého vědomí (jak už jsem se zmínil v minulých přednáškách o severním buddhismu neboli mahájánovém buddhismu) zdůrazňuje cestu bódhisattvů oproti cestě arahatů posluchačů.

Existují dvě základní mahájánové filosofie, filosofie střední cesty Madhjamaka, jejíž systematizátor byl Nágardžuna a filosofie pouhého vědomí, jejíž systematizátoři byli dva bratři Asanga a Vasubandhu.

Assanga a Vasubandhu jsou tedy základní průkopníci této filosofie pouhého vědomí. A zdůrazňují tuto filosofii na základě takzvaného vědomí, které vzniká a zaniká. Alaya je právě to vědomí, které vzniká a zaniká a je zároveň základem naší existence. Ale toto vědomí, které vzniká a zaniká je neoddělitelné od takovosti, od prázdnoty a je právě podklad souvislého vznikání.
Bez vědomí nemůžeme poznat závislé vznikání. A závislé vznikání není nic jiného než vědomí samotné. Poznáním toho, že vědomí je samotné, je zákon důvodů a příčin, zákon souvislého vznikání.
Meditující pozná, že koncepty, které si o tomto zákonu tvoří, zkreslují jeho poznání. Tím pozná koncepty, které si tvoří o opravdovém stavu věcí ve světě, který všichni buddhisti uznávají jako závislé vznikání, vznikání v každém momentu na základě důvodů a příčin. Jestliže poznáme, že toto vznikání je nic jiného než vědomí a jeho faktory, poznáme též opravdovou podstatu vědomí, jež je takovost. Rozlišující vědomí je právě to, co nás od této takovosti odděluje.

Další pohled, jak už jsem se zmínil je pohled na vědomí z hlediska takovosti. Takovost je to co se nemění. Je to vědomí, které se nemění.

Tento traktát se právě dívá na vědomí z tohoto pohledu.

To vědomí, které se nemění, to nirvánické vědomí, to čisté vědomí, to je opravdové vědomí. A abychom toto opravdové vědomí poznali, musíme poznat obě stránky tohoto vědomí. Tu stránku, která vzniká a zaniká a tu stránku, která nevzniká a nezaniká. A tyto dvě stránky z hlediska našeho traktátu, to je totalita vědomí, to je všechno, co my bytosti můžeme poznat.

To jsme vysvětlili, tedy Mahájána v tomto smyslu je princip vědomí bytostí. A není divu, že tento traktát našel tolik obdivovatelů v Číně, právě v čínské filosofii podstata je vždy spojena s jejím použitím. A tento traktát vysvětluje, že na Mahájánu můžeme nahlížet z hlediska principu a z hlediska významu, což není nic jiného než z hlediska principu a jeho použití. Význam je pak použití principu.

My jsme došli k části objasnění principu, doufám, že si to pamatujete, teď je část objasnění významu.

Objasnění významu

Mahájána (jako princip, dharma, fa) má tři významy (artha, yi). Jaké tři?

Zaprvé*: mahájána má velkou podstatu, protože v ní všechna jsoucna jsou rovná s takovostí (tathatá), jsou bez rozdílů (samatá, pin deng), tzn. nepřibývají a ani neubývají.*
Zadruhé*: mahájána má velké vlastnosti (lakšana, xiang), protože lůno tathágatů je přirozeně obdařeno nezměrnými ctnostmi.*
Zatřetí*: mahajána má velké využití (krija, yong) protože může nechat vyvstat všechny prospěšné podmínky, z nichž vykvetou vznešené plody (hétuphala) – fenomenální (laukika) i transcendentální (lokuttara).*

Termín velký vůz vyplývá ze smyslu, že všichni buddhové ho používají, a bódhisatvové, kteří dosáhnou stavu Tathagáta do něho nastupují na základě jejich učení.

Význam vlastně je též použití. Žádný princip se nemůže prosadit bez použití. Velikost principu tedy záleží na velikosti jeho použití a velikost použití záleží na velikosti principu.
Zde princip je něco, co je největší, protože to obsahuje všechny jsoucna, je to vědomí. Obsahuje to čistá jsoucna, obsahuje to nečistá jsoucna, obsahuje to všecko, co se dá pochopit i to co se nedá pochopit. A právě proto na základě toho význam tohoto principu se stává veliký. Význam tohoto principu je zároveň použití tohoto principu.

A použití tohoto principu je zde vysvětleno, Mahájána jako princip má tři významy neboli dá se mluvit o tom, že princip má tři aspekty ve svém použití.

Za prvé: mahájána má velkou podstatu, protože v ní všechna jsoucna jsou rovná s takovostí (tathatá), jsou bez rozdílů (samatá, pin deng), tzn. nepřibývají a ani neubývají.

Když se díváme na podstatu, tedy na naše vědomí z hlediska podstaty samotné, vidíme, že z hlediska podstaty samotné vědomí, což je takovost, vědomí samotné není dualistické. Dualistické se vědomí stává díky iluzorní rozlišující mysli, která je zodpovědná na to, že lpíme na subjektu a objektu.

Filosofie pouhého vědomí obzvláště zdůrazňuje, že ta iluzorní rozlišující mysl ale existuje. Existuje abhúta parikalpo asti, rozlišující mysl existuje, ale neexistuje tak ji vidíme. Abhúta parikalpo asti dvaja támtra navidjaté – neexistuje tak, jak ji vidíme, neexistuje jako dualita. My si myslíme, že je dualita, ale ona ve své podstatě vůbec není dualita. To je třeba pochopit.
To, co v ní existuje v té rozlišující mysli, to není nic jiného než prázdnota. A v této prázdnotě právě se nacházejí rozlišující mysl.

Teď význam Mahájány, význam principu lidského vědomí je ve své podstatě velký, protože v něm jako v takovosti všechna jsoucna jsou rovnoměrná. Nepřibývají, neubývají, nejsou rozdílná v realizovaných bytostech, nejsou rozdílná v nerealizovaných bytostech, u arahatů nepřibývají, neubývají.
Tyto jsoucna jsou stejná jsoucna, protože takovost, jak už jsme se zmínili minulý týden, je sjednocující princip. Na základě tohoto sjednocujícího principu Dharmatá pak existují všechny Dharmy. Všechny složky existence existují na základě stavu věcí, tak jak je. Takže esence, tato stejnost všech fenoménů, která je přirovnána později v tomto traktátu k prázdnému prostoru, je přirovnána k zrcadlu, to je vlastně podstata našeho vědomí.
O tom je třeba meditovat, toto je si třeba uvědomovat.

Proto vědomí bytostí jako princip má z hlediska tohoto principu velké použití. Velké použití, protože má velkou podstatu. Shrnuje všechna jsoucna a shrnuje je ve smyslu takovosti, ve smyslu rovnoměrnosti všech jevů.

Za druhé: mahájána má velké vlastnosti (lakšana, xiang), protože lůno tathágatů je přirozeně obdařeno nezměrnými ctnostmi.

Za prvé, Mahájána má velké vlastnosti, jelikož tento princip je tedy Dharmakája, Dharmakája nemá žádné omezení. A je stejnost všech jevů. Dharmakája znamená tělo Dharmy. Tělo Dharmy je stejnost všech jevů. V těle Dharmy nic nepřibývá, nic neubývá. A toto tělo Dharmy je opravdová podstata našeho vědomí.
Za druhé, Mahájána má velké vlastnosti, velikost podstaty závisí na velikosti jejich atributů nebo vlastností této podstaty. A Mahájána má velké vlastnosti, tedy naše vědomí, vědomí bytostí má velké vlastnosti, protože lůno tathágatu (Co je to lůno tathágatu? Lůno tathágatu není nic jiného než Dharmakája, toto rovnoměrné tělo, opravdový stav věcí tak jak je, ve kterém nic nepřibývá, nic neubývá.) je potenciál tohoto opravdového stavu v nás bytostech, který žijeme ve stavu přechodného vědomí, které vzniká a zaniká. Tomuto potenciálu takovosti, potenciálu opravdovosti všech jevů v nás bytostech tomu se říká lůno tathágaty neboli lůno je to, z čeho my bytosti pocházíme.

Co to znamená?

Že tato přechodnost jevů, ve které my žijeme, není oddělitelná od takovosti. A tento potenciál takovosti v nás se právě nazývá lůno tathágatu neboli to, co zrozuje Buddhy. Kdyby dle filosofie, která zdůrazňuje právě jako Lankavátara sútra, Srimála sútra, že jestli by nebylo lůno tathágaty, jestli by nebyl potenciál buddhovství v nás, jestli by nebyla Buddhova nátura v nás, my bytosti bychom nebyli schopni se znechutit samsárickým bytím, zhnusit utrpením přechodného bytí a přijmout pravdu nirvány, přijmout pravdu nirvánického vědomí, které je nad všemi těmito stavy, založené na nevědomí.
Čili mahájána má velké vlastnosti, protože lůno tathágatu je přirozeně obdařeno nezměrnými cnostmi.

Nezměrnými cnostmi čeho?

Nezměrnými ctnostmi právě tohoto velkého principu, principu takovosti. A toto lůno tathágaty, jestliže princip mahájány je tato stejnost těla Dharmy, pak toto lůno tathágaty je takzvané užitkové tělo Buddhy. To tělo, které můžou přímo poznat ti z nás, kteří prokoukli podstatu ve svém vlastním vědomí a přímo ji realizovali.
Čili z hlediska bytostí, kteří nemají realizaci, z hlediska putů dhjana[2], pro tyto bytosti lůno tathágatu je prázdné. Protože nevidí slast a nemají přímou zkušenost slasti, která pochází z principu Dharmakája, z principu těla Dharmy v nás.
Z hlediska Buddhy toto lůno tathágaty je naprosto neprázdné právě proto, že obsahuje nesčetné

---

[2] Co znamená putů dhjana nebo pritak dhjana? Putů má dva významy: „široký“, ti kteří nepoznali druhou stránku věci, druhou stránku existence, v našem smyslu druhou stránku vědomí, to znamená nirvánickou stránku vědomí. Jejich chtíče, jejich zloba, jejich nevědomost je široká, proto se jim říká putů dhjana. To znamená široké bytosti a též oddělené bytosti, protože se berou sebe jako něco odděleného od celku.

cnosti. Všechny cnosti jsou spojeny přímo či nepřímo se summum bonum všech cností, což je stav osvobozeného vědomí.
A tento stav osvobozeného vědomí pro praktikanta cesty bódhisattvy není nic jiného než stav Buddhova vědomí.

Z hlediska Buddhova vědomí tathágata garba, tedy lůno tathágaty není prazdné, protože obsahuje vše, všechny cnosti, všechny cesty k takovosti, neb Buddha není nic jiného ve své podstatě než takovost samotná.

A z hlediska bódhisattvy, z hlediska toho, kdo usiluje o stav buddhovství, toto buddhovství v nás bytostech, tedy buddhovství zašpiněné, tathágata garbha, tedy lůno tathágaty se říká též samala tathatá, to znamená takovost nebo opravdové jsoucno v nás, které je spojené s nečistotou. Toto je lůno tathágaty, toto je buddhovství v nás. Je to buddhovství spojené s nečistotou, spojené s vědomím, které vzniká a zaniká.

A cesta bódhisattvy je právě poznat stav tak jak je. Jak lůno tathágaty je někdy prázdné.

Kdy je prázdné?

Jestliže se objeví rozlišující mysl. Ale někdy je neprázdné, jestliže pozná slast vědomí, které stojí nad rozlišující mysl.

Za třetí: mahajána má velké využití (krija, yong) protože může nechat vyvstat všechny prospěšné podmínky, z nichž vykvetou vznešené plody (hétuphala) – fenomenální (laukika) i transcendentální (lokuttara).

To, co má podstatu, musí mít atributy, vlastnosti. A to, co má vlastnosti musí mít použití. Velké použití závisí na velké podstatě a velkých vlastnostech. A mahájána, lidské vědomí, jakožto čistota, jakožto takovost, má velké použití, protože může nechat (to neznamená, že nechává, aby to mohlo nechat, musíme praktikovat), může nechat vyvstat všechny prospěšné, tedy kušala podmínky, z nichž vykvetou vznešené plody, fenomenální i transcendentální.

Ten, kdo studuje cestu Bódhisattvy, usiluje o to, aby si přisvojil vědomí, které postupem času vidí ve všech protikladech jen iluzornost. I protiklad samsáry a nirvnány, i protiklad vysvobození a otroctví, veškeré protiklady z hlediska opravdového stavu věcí tak jak jsou, jsou jen iluzorní.
Bódhisattva je ten, který proto že ví, že veškeré rozlišování je iluzorní, proto se snaží učit Dharmu tak, aby mohl iluzorní rozlišování používat pro své dobro a dobro druhých. Neb nerozlišuje mezi svým vlastní dobrem a dobrem druhých.

Toto je cesta bódhisattvy.

Cesta nerozlišování je cesta právě nerozlišování mezi dobrem a mezi tím co je jedna bytost a tím co je bytost druhá a právě na základě takovosti. Neb z hlediska takovosti forma je prázdnota, vědomí je prázdnota a vědomí není rozlišné od prázdnoty, prázdnota není rozličná od vědomí. Právě proto existuje jen jeden princip, který sjednocuje vše. A z hlediska pouhého vědomí, tento princip není nic jiného než tohle vědomí, které existuje, ať jsme si toho vědomí či ne, existuje jako naše jediná realita.

Jestliže tedy bódhisattva studuje nejen jak se dostat do nirvány, ale studuje též, jak používat iluzorní vědomí vznikání a zanikání, aby mohl vytvořit čisté země pro sebe i pro druhé.
Čisté země není nic jiného než čisté vědomí. A tyto čisté země, čisté vědomí může vytvořit jedině tak, že na základě vědomí, které vzniká a zaniká, se učí ty věci, které jsou pro bytosti prospěšné. Tím si je získává pro vytváření čistých zemí.

Toto je význam tedy, protože může zanechat všechny prospěšné podmínky, z nichž vykvetou vznešené plody – fenomenální i transcendentální. Vznešené plody fenomenální i transcendentální.

Vznešený plod transcendentální je vysvobození.

Vznešený plod fenomenální je, že praktikuje dokonalosti jako dávání, tím obohacuje sebe a obohacuje druhé, získává je pro Dharmu a tak dále. Tím, že se učí vědy, medicínu, sochařství, umění, jazyky, tím pádem získává hlubší a hlubší poznatky o světě. A tyto poznatky o světě, ty se stanou ve stavu osvícení, ty se stanou takzvaná prišta labdagjána.

Ten, kdo je bódhisattva, usiluje o to, aby získal osvobození, získání osvobození to je základní vědomí, základní čistota vědomí. A tato základní čistota vědomí je spojena pak se schopností pomáhat ve všech směrech druhým.
Ta pomoc druhým je právě na základě vytvořeného těla. Čili podstata je na základě těla Dharmy. Atributy podstaty jsou na základě užitkového těla a použití je na základě vytvořeného těla.

Vytvořené tělo – to je to tělo, které závisí očividně na podmínkách a příčinách. Jelikož bódhisattva praktikuje dobré, příhodné podmínky a příčiny, pak může těmi příhodnými podmínkami a příčinami sloužit nesčetným bytostem na základě právě jeho svorných děl.

Teď abychom skončili tuto část.

Termín velký vůz vyplývá ze smyslu, že všichni buddhové ho používají. Z hlediska buddhy a z hlediska těch, kteří se snaží o cestu buddhy, základ Mahájánového pochopení je, že vědomí, bytosti a buddha jsou tři veličiny, které jsou od sebe neoddělitelné.
Jestliže je oddělíme, ztrácíme velkou podstatu, velké atributy podstaty a velké použití podstaty. Jestliže ale pochopíme, že z hlediska takovosti bytosti, buddhové a vědomí jsou tři aspekty stejné veličiny, veličiny takovosti, veličiny opravdového stavu věcí tak jak je, pak pochopíme cestu bódhisattvů.
Termín velký vůz vyplývá za smyslu, že všichni buddhové ho používají. Všichni buddhové používali tento vůz – vědomí bytostí z hlediska tohoto traktátu, protože chápali, že toto vědomí bytostí a vědomí buddhů ve své podstatě nemá žádné rozlišení. Opravdová bytost není nic jiného než buddha a buddha není nic jiného než opravdová bytost. A to, co je opravdové v bytostech, to je právě takovost vědomí, kterou buddha plně poznal.
A jelikož tuto takovost vědomí plně poznal, poznal i upáda kaušilijam, poznal i prostředky, kterými může manifestovat tuto takovost, tuto čistot, toto opravdové jsoucno, toto opravdové já z nás.

I Asanga začíná mluvit o tom, že tato takovost v bytostech není nic jiného než opravdové já a nazývá toto já para átma, to znamená to já, co transcenduje já. Já, co transcenduje já, to je opravdové já. A to já, co transcenduje já, to je to já, které ne vidí, ale přímo realizuje bytosti buddhy a vědomí jako tři veličiny od sebe neoddělené.

Termín velký vůz vyplývá ze smyslu, že všichni buddhové ho používají a bódhisattvové, kteří dosáhnou stavu tathagáta, do něho nastupují na základě jejich učení. To znamená obzvláště učení o tom, že opravdovost ve všech bytostech není nic jiného než stav buddhovství, stav takovosti, stav prázdnoty, který je předpokladem k fungování závislého vznikání.

A co je příčina velkého vozu, co je příčina buddhovství? Z čeho vychází jeho velké použití?

To je z hlediska tohoto traktátu, to je právě víra, to je nerozlišující vědomí. Nerozlišující vědomí a víra jsou, jak uvidíme, úzce spojené veličiny. To je samádhi prázdnoty, které meditující poznává na základě víry a nerozlišujícího vědomí. A to je velký soucit s bytostmi ve stavu utrpení.

A teď se dostáváme do nejdůležitější části traktátu, do nejdelší části traktátu – vysvětlení.

3. Kapitola – Objasnění principu a významu mahájány

Objasnil jsem už osnovu významu díla a teď podám jeho vysvětlení, které má tři části. Jaké tři?
***Zaprvé**: Odhalení správného významu,*
***Zadruhé**: Zamítnutí zhoubného lpění a*
***Zatřetí**: Rozlišení různých aspirací (adhjášaja, fa qu) na cestě k probuzení.*

Vysvětlení je vlastně objasnění tohoto souhrnu.

Za prvé: Odhalení správného významu

Odhalení správného významu, což je nejdůležitější a nejdelší část této knihy. Obsahuje asi skoro dvě třetiny knihy. Pokud nemáme jasno (dle buddhistické filosofie základ moudrosti je správný názor), bez správného názoru nemůže být správná praxe a nemůže být správné poznání, které je základ správné praxe. Proto takový důraz na správný názor.

Správný názor znamená správné poznání střední cesty. Tato část vlastně vysvětluje střední cestu. Střední cesta z hlediska hlubšího poznání závislého vznikání je cesta nad existenci a neexistenci. A z hlediska mahájánové filosofie cesta nad dualizmem mezi samsárou a nirvánou nad veškeré protiklady, které jsou součástí vědomí ve stavu vznikání a zanikání.
Odhalení správného významu je tedy nejdůležitější část vysvětlující správný názor.
Pak zamítnutí zhoubného lpění je ta část, která vysvětluje nesprávné pochopení takovosti jakožto vědomí bytostí a rozlišení různých aspiracích na cestě k probuzení. Což je vysvětlení různých stádií, tedy tří stádií cesty bódhisattvů do stavu buddhovství.

Teď nejprve odhalení správného významu, nejdelší část textu.

Odhalení správného významu

Na základě [mahájánového] principu jednoho [všeobsahujícího] vědomí (ékačittadharma, yi xin fa) existují dva aspekty (parjája, men) vědomí. Jaké dva?
***Zaprvé**: Aspekt vědomí ve smyslu takovosti - opravdovosti všech jevů (xin zhen ru men).*

***Zadruhé**: Aspekt vědomí, jež [iluzorně] vzniká a zaniká [na základě příčin a podmínek] (xin shen mie men).*

Každý z těchto aspektů zahrnuje všechna jsoucna (dharma, fa), protože oba aspekty jsou od sebe neoddělitelné.

Čili jedno vědomí což je princip, na kterém všechny významy záleží. Princip sjednocující všechny významy. Tento princip vědomí nás bytostí je nutno, abychom ho poznali. Je nutno ho zkoumat ze dvou aspektů, v čínštině men, což znamená vlastně nejenom aspekt, znamená to dvě metody zkoumání tohoto principu (dvě parjája v sanskritu).

Tento princip vědomí, který je vše, co poznáváme, možno zaprvé zkoumat metodou zkoumání aspektu vědomí ve smyslu takovosti. To znamená aspekt vědomí jakožto opravdové jsoucno, jediné jsoucno.
Vše, co poznáváme z hlediska filosofie střední cesty Madjámika, jediný sjednocující princip je prázdnota.
Z hlediska filosofie pouhého vědomí, jediný sjednocující princip je vědomí a podstata tohoto vědomí není nic jiného než prázdnota. Tedy filosofie pouhého vědomí se vrací k původnímu významu prázdnoty. Původní význam prázdnoty je prázdnota něčeho a to něco to je právě vědomí, které je ve své podstatě prázdné, které není nic jiného než takovost sama, takovost jevů sama.
Čili vědomí nutno, abychom ho pochopili, zkoumali dvěma metodami. Metodou nebo aspektem vědomí ve smyslu takovosti, což je opravdovost všech jevů. Což jak už jsme vysvětlili, opravdovost všech jevů je, že všechny jevy jsou stejnoměrné, není možno k nim něco přidat, není možno z nich něco odebrat. To je aspekt vědomí ve své opravdovosti, tak jak je.

A pak je druhý aspekt, který je nutno poznat, abychom poznali též ten druhý aspekt. Oba aspekty jsou od sebe neoddělitelné, jak uvidíme. Zadruhé aspekt vědomí, jež vzniká a zaniká, tedy iluzorního vědomí. Z hlediska opravdovosti vědomí, to, co vzniká a zaniká, je iluzorní. Aspekt vědomí, jež vzniká a zaniká, tedy vzniká a zaniká na základě příčin a podmínek.
Nutno uznat, že bez tohoto aspektu vědomí, jež vzniká a zaniká, vlastnosti a použití takovosti zůstávají nedostupné, protože první musíme věci rozlišit, než je poznáme. Pokud nám nikdo neukáže prstem na měsíc, měsíc je v tradičním buddhismu přirovnán k vědomí jakožto opravdové jsoucno. A to, co my poznáváme ve světě, je stejně jako odraz měsíce v rybníku. Je to něco, co ačkoliv pochází z opravdovosti, my to chápeme jako opravdové jsoucno.

Aspekt vědomí ve smyslu takovosti bez rozlišení
(z hlediska nejvyšší pravdy)

Každý z těchto aspektů zahrnuje, teď je důležité pochopit, každý z těchto aspektů zahrnuje všechna jsoucna. To neznamená, že každý z těchto aspektů je odděleně, ale tyto dva aspekty jsou společně. To může být nesprávně pochopeno. Opravdový aspekt vědomí tedy ukazuje na princip a ten aspekt vědomí ve smyslu vznikání a zanikání ukazuje na jeho vlastnosti a použití. A jedině společně pak můžou zahrnovat všechna jsoucna. Každý z těchto aspektů zahrnuje všechna jsoucna tedy v závislosti jeden na druhém. Princip závisí na jeho vlastnostech a použití. A zase vlastnosti a použití závisí na principu. Protože oba aspekty jsou od sebe neoddělitelné.

Tedy ve svém aspektu vědomí, ve svém aspektu rovnosti ani neroste, ani se nezmenšuje. A bez tohoto principu neexistují žádné atributy, žádné vlastnosti, které se dají rozeznat. Protože to, co rozeznáváme rozlišujícím vědomím, rozeznáváme na základě vědomí, které vzniká a zaniká. Čili bez vědomí, které vzniká a zaniká, neexistuje takovost, neexistuje opravdový stav vědomí, tak jak je, který se dá popsat.
Abychom ukázali na měsíc, potřebujeme prst. Abychom popsali stav vědomí tak jak je, potřebujeme rozlišující vědomí, které vzniká a zaniká. V něm, na jeho základě právě poznáme velké vlastnosti a velké použití tohoto principu tedy principu buddhovství ve všech bytostech.

Tak nejprve tedy aspekt vědomí ve smyslu takovosti bez rozlišení, z hlediska nejvyšší pravdy. Bez rozlišení znamená beze slov samozřejmě. Vědomí ve smyslu takovosti. Čili my teď používáme slova, ale používáme slova, měli bychom používat slova s vědomím, že to, co popisujeme je nepopsatelné. Jedině tak můžeme pochopit aspekt vědomí ve smyslu takovosti z hlediska nejvyšší pravdy. Vědomí ve smyslu takovosti je jedna sféra skutečnosti. Pravda může být jen jedna, jedna sféra skutečnosti. Jedna esence obsahující všechny složky, protože podstata (já tady mám přirozenost, ale podstata je lepší), podstata vědomí je prostá vznikání a zanikání.

Čili přístup je jiný než Asanga, Vasubandhu. Právě podstata vědomí, tu poznáme na základě čeho? Tu poznáme na základě toho, že poznáme iluzorní vědomí.

Ale zde začínáme s podstatou samou. Zde začínáme z hlediska jednoty, podstata je to, co sjednocuje všechny fenomény.

Základní vědomí, jak je definováno Asangou a Vasubandu?
Vzniká transformací vědomí na základě držení se jáství v bytostech a jáství v jsoucnech. Čili je to něco, co zmizí, jestliže se trasformuje v moudrost.

Ale zde začínáme zase úplně z jiného pólu. Začínáme z vědomí, které nikdy nemůže zmizet. A toto vědomí je jedna esence obsahující, ať jsme si toho vědomí, obsahující všechny složky prostá vznikání a zanikání.

A teď vysvětlení přirozenosti vědomí bez vlastností. Rozlišování všech jsoucen se děje na základě iluzorních představ. Těmto iluzorním představám se říká – vikalpa nebo abhûta-parikalpa ve filosofii Asangy, Vasubandhu. Vikalpa znamená vlastně naše mentální konstrukce, naše koncepty, kterými se snažíme chápat nepochopitelnou realitu. Tyto koncepty jsou mentální konstrukce, které nemají žádné – dá se říci – opravdové jsoucno. Přesto naše poznání opravdového jsoucna závisí na těchto konceptech. Proto cesta bódhisattvy je učit se používat koncepty k vyprázdnění konceptů.

Co jsou iluzorní představy?

Dashabhumika sútra a tak dále je shrnuje do šesti iluzorních představ: jako jednotlivost a sloučenost nebo specifičnost a všeobecnost, jako stejné a rozličné a jako vznikání a zanikání.
Těchto šest iluzorních představ shrnuje vlastně veškeré funkce našeho rozlišujícího vědomí. Buď je to stejné nebo je to jiné, buď je to společná vlastnost nebo specifická vlastnost anebo to vzniká nebo to zaniká. Když ale zanecháme rozlišujícího myšlení, zaniknou tím i všechny vlastnosti předmětů.
Čili vlastnosti předmětů závisí na našem rozlišujícím myšlení. Jestliže poznáme iluzornost rozlišujícího myšlení, automaticky nebudeme věřit v existenci, v opravdovou existenci předmětu našeho poznání.

Čili jaký je postup?

Tento traktát stejně tak jako Lankávatára sútra slučuje filosofii opravdového vědomí, vědomí jako takovosti s filosofií pouhého vědomí. Vědomí jako takovost, jako prázdnost, najdeme též i ve všech směrech budhistické filosofie.

Ale toto vědomí jako prázdnost znamená co?

Znamená existenci vědomí jakožto pouhého vědomí. Pouhé vědomí existuje jako to, co je nad veškerým dualistickým pojetím světa. A toto vědomí ve filosofii Pouhého vědomí oproti Madhjamika, toto vědomí má existenci. Ale jeho existence je právě takovost sama. Čili je to absolutno, je to něco, co se k ničemu nedá přirovnat. To je rozdíl oproti Madhjamika. Madhjamika – prázdnota je právě prázdnota souvislého vznikání.

Ale vědomí se nedá k ničemu přirovnat. Právě proto jsou všechna jsoucna od samého počátku prosta veškeré konceptualizace. Jak studenti buddhismu ví, škola pouhého vědomí má tři pravdy poznání. Pravdu konceptuálního vědomí, které je charakterizováno tím, že nemá žádné charakteristiky. Nedá se nijak uchopit, protože to konceptuální vědomí nemá žádné jsoucno.
Pak je pravda takzvaného závislého vědomí. A tuto pravdu závislého vědomí právě poznáme na základě toho, že oddělíme souvislé vznikání, což je pravda věcí ve světě, od konceptů, které o tomto souvislém vznikání máme. Tomu se říká parikalpita. Parikalpita je to, co je fabrikováno všude. To, co je vytvořeno koncepty, to je všech směrech fabrikováno. Jelikož je to fabrikováno, nemá to žádné vlastnosti, opravdové vlastnosti.
Souvislé vznikání má opravdové vlastnosti, ale ty vlastnosti nejsou tak jak je vidíme. Protože je vidíme skrz šablonu našich konceptů. A naše koncepty je právě to, co nás připravuje o opravdové poznání souvislého vznikání, což je pravda věcí ve světě neboli závislého vznikání. A závislé vznikání je oproti parikalpita, to, co je fabrikováno, vytvořeno všude kolem a nemá žádnou podstatu – tato para tantra, to, co je závislé na druhém, na druhé to jsou příčiny a důvody. To, co je závislé na druhém na příčinách a důvodech, to existuje, ale ne tak, jak to vidíme. Ne tak jak to vidíme skrz naše koncepty.

Jestliže oddělíme realitu, tak jak je ve smyslu závislého vznikání na příčinách a důvodech, od našich konceptů, které my na tuto realitu vkládáme, pak můžeme poznat tu nejvyšší realitu. Nejvyšší realitu, ta je perfektní, ta je právě takovost věcí. To je realita, kterou právě pochopíme na základě opravdového poznání souvislého vznikání – poznání souvislého vznikání bez konceptů, které na toto souvislé vznikání my vlastně do souvislého vznikání vkládáme. Ale tedy jsoucna jsou od samého začátku prostá veškeré konceptualizace, beze jmen a myšlenkového chápání znaků předmětů, v konečném pochopení jsou stejné beze změny a nezničitelné. Jsou pouze jedno vědomí, proto se nazývají takovostí, skutečnou povahou věcí.

Čili co je zde praxe?

Jakmile zde vznikne rozlišující vědomí, musíme si uvědomit, že v tom momentě jsme odděleni od tohoto nepopsatelného opravdového jsoucna, které je neoddělitelné od takovosti, od opravdového vědomí takovosti, opravdového stavu vědomí. Tedy, jestliže se v našem vědomí objeví objekt, tento objekt též je na základě právě rozlišujícího vědomí, které nás odděluje od takovosti vědomí.

Právě proto postup v meditaci je uvědomit si první iluzornost objektů, které vznikají na základě rozlišujícího vědomí. Jestliže si uvědomíme iluzornost objektů vznikajících na základě iluzorního rozlišování, uvědomíme si i iluzornost našich myslích samotných. Jestliže si uvědomíme iluzornost myslí samotných, máme otevření pro tuto dimenzi vědomí, které nevzniká ani nezaniká.

Abychom udělali přednášku zajímavější, je známý koan v zenu. Kdysi za Sungské dynastie byl velký mistr meditace, který se jmenoval Vů Džuo, říká se mu Vů Džuo Bó Sa Též. Vů Džuo znamená nic jiného Asanga, ten, který na ničem nelpí. Vů Džu bódhisattva velký praktikant oproti nám, šel z jihu, on byl z jižní Číny, do Studené hory. Studená čistá hora je Wutai Shan. Wutai Shan je hora pěti vrcholků, kde, jak Avatamsaka sútra učí, nesčetní bódhisattvové přebývají obzvláště bódhisattva Manjushri, je to hora bódhisattvy Manjushri. Od dob nehistorických je to též hora, kde praktikovali různí jógíni, ať Tibeťani, tak Číňané. Dříve tam byly stovky klášterů, dnes zbývá asi třicet nebo čtyřicet. Třicet větších, většina z nich byly zničeny za kulturní revoluce. Tato hora je obzvláště známá tím, že tam přebývá bódhisattva Manjushri, což je bódhisattva nebo vtělení moudrosti. A není to legenda, jsou to i opravdové záznamy mnohých jogínů, tento bódhisattva se zjevuje těm, kteří na rozdíl od nás se opravdu snaží v meditaci. Jeden z nich byl Vů Džuo a jelikož se velice snažil, zjevil se mu sám Manjushri, samozřejmě v převlečení, takže ho nepoznal. Nějakou chvíli cestoval s ním, ovšem Vů Džuo nevěděl, že se jedná o Manjushriho. Vypadal jako obyčejný člověk a ptá se Vů Džoa odkud je. On povídá z jihu. A tak ho zkouší a ptá se ho, jak to vypadá s buddhismem na jihu. Vů Džu mu povídá, většina mnichů nedrží své přísliby a je těch mnichů, kteří tam seriózně praktikují je málo. Tak se ho ptá dál, kolik žije mnichů v klášteře. V některých tři sta, v některých pět set. Bere své rozlišující myšlení stále příliš vážně neb v nás tento zvyk rozlišujícího myšlení je opravdu velice hluboký. A jelikož bereme vážně rozlišující myšlení, bereme vážně i sebe. Na to Vů Džuo se ptá svého nového společníka, jak to vypadá tady? V domnění, že tam žije a že tam patří. A Manjushri z jeho vtělení moudrosti mu moudře odpoví, tady draci a hadi se mísí. Což znamená, že tady laici a opravdoví jógíni žijí pohromadě, v harmonii a nerozlišují jeden od druhého. Ovšem to je těžké pochopit. Neb Vů Džuo nemá toto vědomí, které nerozlišuje, proto nepochopil tuto námitku a povídá stejnou otázku. Kolik praktikantů tady praktikuje? A Manjushri mu na to odpoví, vepředu jsou tři nebo tři a vzadu jsou tři nebo tři.
Načež jelikož Vů Džuo praktikoval léta a léta intenzivně, poznal opravdového Manjushriho a došel k velkému probuzení. V tom momentě Manjushri zmizel.

A to je jako úvod k tomu, co přichází. Vše, co je vyjádřitelné slovy jsou pouze prázdná jména bez skutečnosti. Pouhými iluzorními představami je skutečnost nedosažitelná. Vždy když se řekne takovost, míní se tím též, to, co je bez atributů, bez vlastností. To znamená, že takovost se jeví jako hranice všeho, co je objasnitelné slovy. Používáme slova na to, abychom poukázali na nesmysl slov. A tak používáme slova k zanechání slov. Ale podstaty takovosti se nemůžeme zbavit, protože všechna jsoucna jsou bez výjimky skutečná.

To je známý zenový výrok a koan: všechna jsoucna se vrací k jednomu a to jedno, je to, co se nedá –Lí znamená, je to, co se nedá na ničem postavit. Všechna jsoucna se vrací v jedno a jedno je to, co se nikde nedá postavit, na ničem nedá postavit.

Proto podstaty takovosti se nemůžeme zbavit, protože všechna jsoucna bez výjimky skutečné. Z hlediska toho jsoucna, ke kterému se všechna jsoucna vrací, jsou všechna jsoucna skutečné. Takovost

není též něčím, co se dá pevně určit, protože všechna jsoucna jsou tak, jak jsou. V čínštině takovost se řekne Džen Rů, Džen znamená opravdový a Rů znamená tak, opravdový tak.

Co to znamená?

Jak říká Avatamsaka sútra, všechna jsoucna nevznikají a nezanikají, ten, kdo to tak vidí, má všechny buddhy před sebou. Je třeba uznat, že všechna jsoucna jsou nevysvětlitelná a nemyslitelná, a proto se nazývají takovostí. Takovost je právě takovost, opravdový stav všech věcí, tak jak je, protože se to nedá uchytit, se to nedá získat. A to, co se nedá získat, nedá uchytit je právě základem poznání takovosti. Tedy jednání bytostí je v rozporu se stavem věcí ve světě, tak jak jsou. Neb jednání bytostí je na základě rozlišujícího vědomí. Kdo to pozná, tak jak je, se učí jednat správně.

Abychom skončili s touto částí, teď je otázka:

Otázka: *Jestliže toto je význam takovosti, jak se pak bytosti dostanou s ní do souladu (anuloma, sui shun), a jak do ní mohou proniknout (avatára, de ru), když je to nevysvětlitelné, nedosažitelné?*

Jak můžeme dosáhnout souladu s tím, to znamená, jak můžeme správně praktikovat? A jak to můžeme realizovat?

Odpověď: *Bytosti budou v souladu s takovostí, když uznají, že přestože mluví o jsoucnech, ve skutečnosti neexistuje ani ten, kdo mluví, ani to, o čem se mluvit dá a že ačkoli si fenomény poznání v mysli vybavují, neexistuje ani ten, kdo si je vybavuje, ani to, co se dá vybavit. Když pak opustí veškeré vybavování v mysli, to se nazývá proniknutím do takovosti.*

Jestliže to pochopíme intelektuálně jasně, na to je studium střední cesty Madhjamika výborný prostředek. Toto se nazývá být v souladu s takovostí. V buddhismu, učení buddhismu je ve svém základu získávání tří druhů moudrostí.
Moudrost na základě konceptů, čemuž se říká moudrost na základě slyšení. Moudrost na základě kontemplace. Jestliže jsme v souladu s takovostí, v souladu s opravdovým stavem věcí, tak jak je, pak jsme toto aspoň intelektuálně jasně pochopili čili jsme v souladu s takovostí.
Jestliže jsme pochopili intelektuálně, že slova nemají jakékoliv vlastní vlastnosti a jakékoliv vlastní jsoucno kromě našich vlastních výtvorů, tedy kromě našich vlastních mentálních konstrukcí, které se stále mění. Jak říká Arijadéva, stejný objekt v jednu chvíli je objekt chtění, za chvilku je objekt zloby a za chvilku se stává stejný objekt, objekt nevědomosti. Jak my popletené bytosti můžeme ještě věřit, že tento objekt skutečně existuje? Čili jestliže chápeme jasně, že vše, co si vybavujeme v mysli neexistuje v tom smyslu, že nemá žádné skutečné vlastnosti. Toto se nazývá soulad, být v souladu s takovostí na základě moudrosti, kontemplační moudrosti, na základě moudrosti dané kontemplací.
Když pak opustíme veškeré vybavování v mysli, to se nazývá proniknutím takovosti. Čili vlastně meditativní pochopení takovosti začíná, jestliže opustíme vybavování v mysli.

Co znamená vybavování v mysli?

To znamená opustit lpění, přesto musíme používat koncepty a rozlišující mysl. Pokud nepoužiji rozlišující mysl, ani nemůžu odsud odejít, protože nevím, co jsou dveře. Ale dveře jsou dveře nezávisle na mojí konceptuální mysli o dveřích. Jestliže to poznám, tak nemusím o dveřích myslet,

dveře se vyjeví tak jak jsou. A toto je základ proniknutí do takovosti. Jestliže o dveřích nebo o jakémkoliv předmětu, jestliže ho nerozlišuji, jestliže nejsem závislí na úvahách o tomto předmětu, pak tento předmět z hlediska zenu nabývá opravdovou skutečnost, jestliže ho chápu bez rozlišujícího myšlení.
Čili první stádium praxe je pochopit iluzornost rozlišujícího myšlení a tomu se říká potom pochopit prázdné vědomí. Prázdné vědomí je realizace. Je známý koan v zenové tradici, jestliže jsi se dostal na konec hole Pajdžang mistra Pajdžanga, musíš jít za ten konec.

Když jsme poznali prázdnotu vědomí, vědomí bez konceptu, bez rozlišujících myšlenek, pak je třeba se naučit, jak je opravdové jsoucno, tak jak je. To je opravdové jsoucno používání těchto myšlenek bez jakéhokoliv lpění. Tím pádem vše se sloučí v jedno, jak je zde uvedeno, v jedno opravdové a všechno co poznáváme se stává součástí této pravdivosti. Čili na základě prázdnoty, na základě takovosti vědomí, pak další krok je poznat opravdovost takovosti. Opravdovost takovosti je to, že vlastně všechno, co poznáváme je opravdovost sama. A tato opravdovost sama nedá se říci, že existuje, nedá se říci, že neexistuje, nedá se říci, že je stejná, nedá se říci, že je jiná, nedá se říci, že je tak či onak.

A tento stav dosáhneme jak?

Tím že dosáhneme nejenom poznání vědomí ve svém opravdovém aspektu, ve svém aspektu takovosti prázdnoty. Ale že poznáme vědomí v aspektu vznikání a zanikání. A poznáme, že aspekt vznikání a zanikání a aspekt jednoty takovosti se plně doplňují a tvoří jedno opravdové bytí.

A pro dnešek tolik, už jsme přetáhli čas.

Teď tedy vysvětlili jsme aspekt vědomí ve smyslu takovosti bez rozlišení. Ve smyslu takovosti bez rozlišení, jestliže o něm chceme mluvit, mluvíme o něm jen tak, že poukazujeme na nesmyslnost slov. Teď ale aspekt bez rozlišení je stále stejný, nevysvětlitelný, neměnný. Aspekt vědomí s rozlišením je mnoho, mnoho, aspekt bez rozlišení je jednota. Aspekt s rozlišením je mnoho, mnoho aspektů, jakmile použijeme rozlišení. Jakmile mluvíme o bezrozlišení, je to vždy jednota. Jak mluvíme o rozlišení, je to vždy množství. A toto množství a jednota má právě splynout na základě hlubšího poznání jediné opravdové reality, což je vědomí bytostí, v jeden navzájem doplňující se celek.

A o tom, jak se to reflektuje též v praxi, o tom budeme mluvit v příštích dnech, tedy týdnech. Příští týden nebude přednáška, protože ja tady někdo na návštěvě, myslím z Anglie nějaká mniška. Moje přednáška bude za čtrnáct dní, tak doufám, že vám dám inspiraci k dalšímu studiu a četbě a nejlépe k další praxi. Jestli během těch čtrnácti dní budete mít možnost si ten traktát přečíst, už se nachází na webových stránkách. Pak moje funkce, jelikož různých aspektů rozlišení je mnoho a času máme málo, tak jestliže máte ten text anebo jestliže jste ho četli, tak pak budeme moci to dát dohromady účinněji. Jestliže musíme číst větu po větě, no tak pak asi nám na to čas nestačí. Tak snažte se něco pochytit z toho traktátu, tím pádem já pak připravím možná za čtrnáct dnů nebo za tři týdny připravím jistý nákres. V krátkosti těch různých rozlišení, které teď přicházejí a pak si je lehce spojíme dohromady a poznáme, že vlastně se jedná o jeden souvislý celek. Pokud to nemáme, no tak ten souvislý celek asi nevyjde jasně. Tento spis je právě tím fascinující, že vše chápe, jak už tady je na obálce této knihy, ve smyslu doplňujících se principů. Vše na základě jednoho vědomí. A v tomto jednom vědomí vlastně veškeré rozdělování nakonec není nic jiného než dávání dohromady v jeden

celek různé složky, které se ze začátku zdají být příliš složité, ale nakonec, jestliže studujeme tento traktát pozorně, vše se slučuje v jeden celek. To je to krásné na tom. Veškeré ty rozlišování nakonec jsou jenom pomůckou, abychom viděli vše pohromadě. Čili ten aspekt vědomí vznikání a zanikání na základě nevědomí a ten nirvánický aspekt, nevzniknutý aspekt, nevykonstruovaný aspekt, nerozlišující aspekt, vlastně tvoří jeden souvislý harmonický celek. A z hlediska bódhisattvy probuzení a neprobuzení též vlastně tvoří jeden harmonický celek, o tom budeme mluvit. Čili ten nejvyšší stav vědomí, je stav právě tohoto harmonického celku, který je nad rozlišením mezi svatostí a nesvatostí, který je nad rozlišením mezi nirvánou a samsárou, který je nad veškerá rozlišení. A přesto tyto rozlišení studuje na základě jednoho harmonického celku.

Tak teď zbývá už jen předání zásluh pro dobro všech bytostí. Nechť my všichni najdeme tento harmonický celek v nás samotných.

[Předání zásluh pro dobro všech bytostí]

5. Přednáška

[Uctění Tří klenotů]

Tak pro ty, kteří zde nebyli na minulých přednáškách, v této sérii přednášek pojednáváme o traktátu Probuzení víry v Mahájánu, jež dle tradice byl sepsán Ašvagóšou. Dostali jsme se po vysvětlení souhrnu do té nejdůležitější části traktátu, což je vysvětlení Mahájány na základě principu.

Princip Mahájány je vědomí, vědomí bytostí. Toto vědomí bytostí v pojetí traktátu zahrnuje vše. A toto vědomí bytostí, ať si bytosti toho nejsou vědomi, traktát poukazuje, není nic jiného než takovost nebo prázdnota nebo nirvána samotná. Vědomí ve své podstatě je tedy nedualistické jsoucno. Tento traktát též patří do tradice, která zdůrazňuje, že vše, co poznáváme, je nakonec jenom vědomí, nic jiného než vědomí.
A to, co poznáváme, poznáváme rozlišujícím vědomím. A toto rozlišující vědomí z hlediska přístupu školy pouhého vědomí, toto rozlišující vědomí, ať sice existuje, neexistuje tak, jak si ho představujeme. Neexistuje tak, jak si ho představujeme. Totiž, jako něco, v čem existuje opravdový subjekt a opravdový objekt. Tedy z hlediska školy pouhého vědomí, abhůta parikalpo asti – to co existuje, je souvislé vznikání, které můžeme poznávat jedině rozlišujícím vědomí. Toto souvislé vznikání, což není nic jiného v pojetí školy pouhého vědomí než vědomí samotné. Toto vědomí tedy ve smyslu rozlišování subjektu a objektu existuje. Ale dvajan tatra navidjate –ale v něm neexistuje žádná dualita, v něm existuje takovost neboli prázdnota. A v té prázdnotě právě existuje rozlišování subjektu a objektu a světa, jak ho poznáváme, pokud jsme nedosáhli poznání vědomí, které svět přesahuje.
V pojetí traktátu, jak už jsem se zmínil, toto vědomí, kterým poznáváme svět má aspekt. Nebo vědomí bytostí, což je mahájána, mahájána ne jak už jsme vysvětlili oproti hinajáně malému vozu, ale mahájána ve smyslu, že toto vědomí, ač si toho nejsme vědomí, obsahuje všechny jsoucna. Toto vědomí ve své podstatě tedy není, jak učení traktátu obzvláště zdůrazňuje, není odlišné od vědomí buddhy a bytosti, je vlastně jedno jsoucno, ač jsme si toho vědomí či ne. A poznání tohoto jednoho jsoucna je právě to, čím se tento traktát zabývá.

A jak toto jsoucno poznáváme?

Za prvé ho poznáváme z aspektu takovosti. Čili první část vysvětlení, ke které jsme se dostali, je aspekt vědomí ve smyslu takovosti a takovost neboli prázdnota z hlediska principu je něco, co je nerozlišené. Čili vědomí ve smyslu takovosti, jsme vysvětlili, je jedna sféra skutečnosti, jedna esence obsahující všechny složky, protože přirozenost vědomí je prostá vznikání a zanikání. A teď jsme vysvětlili přirozenost vědomí z hlediska takovosti čili z hlediska jednoty všeho. V takovosti všechny složky poznání jsou tedy rovnoměrné. A z hlediska takovosti, jelikož všechny složky poznání jsou rovnoměrné, jsou nevyjádřitelné. A došli jsme sem.

Otázka teď je. Je-li toto význam takovosti, tedy takovost čili prázdnota je něco, co je nevyjádřitelné slovy, co je nad rozdílnost, jak se pak bytosti dostanou s ní do souladu?
A jak do ní můžou proniknout?

Být v souladu s takovostí znamená použít kontemplativní moudrost, to jsme vysvětlili, abychom zjistili, že ačkoliv si jsoucna v mysli vybavujeme, neexistuje ani ten, kdo si je vybavuje, ani to, co se dá vybavit. Toto se nazývá, jestliže to pochopíme v kontemplaci, toto se nazývá býti v souladu

s takovostí, býti v souladu s opravdovým jsoucnem, což je prázdnota. Když pak opustíme veškeré vybavování v mysli, to se nazývá proniknutím takovosti.

Čili první musíme poznat učení, musíme o něm kontemplovat a přijat ho, pak praxí zjišťujeme, že to opravdu tak je. A tím pak pronikáme do takovosti, do prázdnoty, do nirvány samotné. Čili tento aspekt takovosti z hlediska takovosti jako takové, z hlediska absolutní pravdy, nejvyšší pravdy, je nerozlišitelný. Vysvětlením tohoto traktátu je rozlišení na základě původního významu takovosti. Původní význam takovosti je, že v něm je vše rovnoměrné, vše je nevysvětlitelné.

Teď následuje vysvětlení prázdnoty z hlediska relativní pravdy. Relativní pravda je ta pravda, která je spojená se slovy, s koncepty. To, co je nad koncepty, to se slovy nedá vyjádřit. Ale přesto potřebujeme koncepty, abychom to pochopili.

Aspekt vědomí ve smyslu takovosti s rozlišením, z hlediska pravdy relativní (rozlišení na základě původního významu takovosti)

Když už hovoříme o takovosti, takovost se nedá proniknout slovy. Takovost neboli opravdové jsoucno je jen to, co se dá proniknout na základě praxe. Ale abychom správně praktikovali, potřebujeme správné principy. To je, co právě traktát zdůrazňuje. Správná praxe musí být založena na správných principech. A tyto principy musí být jasné. Když už hovoříme o taskovosti, takovost má dva významy, má dva významy z hlediska relativní pravdy. Takovost může být jenom jedna, prázdnota může být jenom jedna. Ale když už o ní začneme hovořit, jeví se nám ve smyslu dvou významů, které musíme pochopit, abychom věděli, o co se nám vlastně jedná.
Ten, který je opravdu prázdný a tak může projevit to, co je skutečné v absolutním smyslu nebo li v nejvyšším smyslu.
A ten, který není opravdu prázdný, jelikož jeho vlastní podstata je plná dokonalých a neposkvrněných cností. Čili vědomí nikdy neopouští své vlastní jsoucno. A toto jsoucno, způsob poznání tohoto jsoucna je na základě písma dokonalosti moudrosti, vše poznáváme tím.

Právě použití prázdnoty je negace. Negace čeho? Negace rozlišujícího vědomí. Proto diamantová sútra, prajnaparamita, sútry dokonalosti, moudrosti, transcendentální moudrosti stále poukazují na to, že ta moudrost, ta transcendentální moudrost, kterou Buddha učil, je vlastně nemoudrost, není transcendentální moudro. Musíme, abychom ji poznali, musíme popřít to konceptuální vědomí, kterým tuto moudrost poznáváme. Popřením jsoucna dostaneme se ve smyslu dokonalosti, moudrosti, dostaneme se k opravdovému jsoucnu, které není dualistické. Čili abychom pochopili opravdové jsoucno, musíme ho nejprve popřít, abychom pochopili jeho opravdovou existenci. Čili použití prázdnoty je právě poukázání na to, že vše je prázdné.
Jestliže vše poznáme jako prázdné, poznáme opravdovou prázdnotu jako princip. Jestliže poznáme opravdovou prázdnotu jako princip, poznáme, že ta prázdnota vlastně není prázdná. Ta prázdnota není prázdná. A ta prázdnota, která není prázdná, to je právě ten druhý aspekt prázdnoty, který se nazývá manju bhava. Manju bhava znamená to krásné bytí. Toto krásné bytí, poznání tohoto krásného bytí, toto bytí, jež ztělesňuje Manjushri, což znamená sláva krásy čili Bódhisattva moudrosti, toto krásné bytí se vyjeví právě na základě negace. Proto mluvíme o takovosti na základě původního významu takovosti a s rozlišením.

První rozlišení je tedy pochopení takovosti z hlediska původního významu, z hlediska principu, jako to, co je prázdné i neprázdné. Takovost je prázdná, protože od samého počátku nebyla spojena s poskvrněnými jsoucny. Tedy takovost z hlediska původního významu nebyla nikdy spojena s poskvrněnými jsoucny. To znamená, jelikož nebyla nikdy spojena s poskvrněnými jsoucny, takovost je něco, čeho se nedá chytit. Toho, čeho se nedá chytit, to je základní pochopení takovosti jako principu. A s tímto základním pochopením, toto základní pochopení musí být též základ efektivní praxe.

Takovost je prázdná, proč je prázdná?

Protože je to, čeho se nedá chytit. Jestliže se toho chytíme, jestliže se toho dá chytit, pak to není takovost. Proto Nágárdžuna tvrdí, že ve vysvětlení střední cesty mula prajna, že takovost je lék na všechny názory. Ten, kdo má názor takovosti, ten je nevyléčitelný. Čili negace, je třeba pochopit, negace je použití prázdnoty.
Ale prázdnota sama neexistuje, jestliže ji chceme opravdu pochopit, neexistuje bez krásného jsoucna. Znamená to, že je prostá všech vlastností, daných rozlišováním a nemá nic společného s iluzorním myšlením.

Na to je v čínské tradici krásný koan. Mnich se ptá mistra Tung-shan, což je jeden ze zakladatelů školy Soto nebo Caoto: „Když zima či léto přijde kam se skrýt?“ Když přijde mráz v zimě, když přijdou vedra v létě, kam se člověk může skrýt?
Co to znamená? Jestliže realitu poznáváme tím, že rozlišujeme. Rozlišujeme právě to, co je nám příjemné a co je nám nepříjemné. Naše rozlišování závisí na našich pocitech. Naše pocity, to je naše samsára. To je to na čem lpíme. Ale prázdnota je právě to, na čem se nedá lpít. Právě proto okovy vědomí jsou okovy pocitů. Proto s tímto na mysli se moudrý mnich ptá mistra, kam se skrýt, když na nás přijde zima, když na nás přijde léto se svými výkyvy, s příjemným a hlavně s tím, co je nepříjemné. Neb náš největší nepřítel závisí na tom, co je nám nepříjemné. Z toho, co je nám nepříjemné vychází hněv a nenávist, což je největší nepřítel nás bytostí.
Mistr odpovídá: „skryj se tam, kde není mráz ani horko.“ Na to moudrý mnich se ptá: „Jak je to tam?“
Mistr odpovídá: „Když mráz mrazí, zabij ho. Když léto pálí, zabij ho.“

Co to znamená? To je základ praxe. Tento traktát, který je úzce spojený se zenovou tradicí, je vlastně základ pro pochopení praxe, že vše se děje v tomto momentu. V tomto momentu je takovost prázdnota, je ta nejvyšší realita, nedualistická realita. A v tomto momentu se dějí též naše rozlišení. Na základě těchto rozlišení, jež se dějí na základě našich pocitů, se ociťujeme ve stavu samsárického vědomí, ve stavu utrpení. Čili nutno je pochopit, že takovost opravdová realita, tak jak je, pravda ve světě je prosta všech vlastností daných rozlišováním a nemá nic společného s iluzorním myšlením. Iluzorní myšlení je právě to myšlení, které je založeno na lpění na tom, co je nám příjemné a na odpor, zlobě vůči tomu, co je nám nepříjemné. A otupění vůči tomu, co nám není ani příjemné ani nepříjemné. Je nutno pochopit, že esence takovosti není ani s vlastnostmi ani bez vlastností, není bez absence vlastností, ani bez neabsence vlastností, není ani bez absence a neabsence vlastností dohromady. To znamená, v buddhismu vždy mluvíme, že pravda, takovost, nirvána, probuzení je něco, co se nedá pochopit ve smyslu čatuš koty, ve smyslu toho, co existuje, toho, co neexistuje, co existuje i neexistuje a co vychází vlastně spontánně. Čili není ani jednotná, ani rozličná.

Přístup traktátu oproti tradičnímu přístupu školy pouhého vědomí je velice příbuzný s přístupem Mádhjamiky, s přístupem školy založené Nágardžunou, školy střední cesty, která vysvětluje takovost.

Takovost, jak už jsem se zmínil, v pojetí buddhismu je souvislé vznikání. To je vše, co ve světě poznáváme. A Nágardžuna vysvětluje souvislé vznikání jako osm negací. Zde máme těch osm negací též. Což je první verš Nágardžuny: není ani přechodné, není ani ve smyslu něčeho co je stálého, není ani ve smyslu něčeho, co je přechodného, není ani jednota, ani mnohost, ani to co přichází, ani to co odchází. Ten, kdo takto vysvětlil takovost – což v pojetí mahájány tedy prázdnotu, souvislé vznikání je prázdnota – tomu se klaním, který je ten nejlepší ze všech učitelů.

A tady máme to samé: není ani jednotná, ani rozličná, není ani bez jednoty, není ani bez rozličnosti, není ani bez rozličnosti a jednoty najednou. Krátce řečeno, nemáme tady všechny zápory, ale můžeme je tam klidně přidat, protože se jedná o stejnou věc. Takovost z hlediska původního významu je tedy něco, co je nad veškeré pojmenování, proto je to takovost. Proto je to opravdovost všech jevů. Opravdovost všech jevů, která slučuje všechny jevy, je právě opravdová, protože se nedá uchytit jakýmkoliv konceptem. Krátce řečeno takovost je prázdná v tom smyslu, že když bytosti nepřestávají ani na okamžik rozlišovat předměty na základě iluzorního myšlení, jsou od takovosti odděleny. Jestliže se spoléháme na své rozlišující myšlení, v tom momentě jsme od takovosti odděleni. Když ale bytosti zanechají iluzorního myšlení, pak nebude existovat nic, co se dá vyprázdnit.

A zde přicházíme k opravdovému pochopení takovosti, jako něco, co není jsoucno ve smyslu rozlišení, ale jako něco, k čemu přijdeme na základě negace toho, co se dá rozlišit. Ve škole pouhého vědomí mluvíme o pěti osách správné praxe. První, meditující musí pochopit, že vše, co poznává, poznává na základě nimita, což je obraz předmětu, který se stane předmětem vědomí. Naše vědomí, rozlišující vědomí pracuje na tom, že bere obraz předmětu. Tento obraz předmětu je pak zpracováván na základě jména. První existuje předmět sám, pak přijde jméno. Předmět sám z hlediska školy pouhého vědomí ale existuje. Existuje ve smyslu souvislé vznikání, což znamená, existuje na základě nevědomosti. Ale jméno absolutně nemá žádnou existenci, nemá žádný charakter. Jestliže to pochopíme, pochopíme též, že vše, co rozlišujeme, rozlišujeme na základě mylné představy vlastního jsoucna v tom objektu, který rozlišujeme. To vlastní jsoucno tam nikdy nebylo. To jsme tam dali jménem. A toto je ve škole pouhého vědomí, toto je sampradžanja, toto je správné uvědomění. Na základě správného uvědomění se vyjeví takovost, prázdnota. Toto je tedy pět os, pět základů správného pochopení.

V buddhismu mluvíme o dvou realitách. Realitě, které se říká též vjava hara realita nebo samvrty realita. To je ta realita, která se dá vysvětlit koncepty. Realita, která se dá vysvětlit koncepty, to vše je relativní realita. Pak je ta nejvyšší realita, nejvyšší realita se nedá vysvětlit koncepty, je nad koncepty.

Teď ve škole pouhého vědomí máme tři reality. Pari kalpita – realita, která je absolutně ve svém jádru nic jiného než mentální konstrukce, která nemá žádné vlastní charakteristiky. Jestliže pochopíme, že tato realita nemá žádné vlastní charakteristiky, můžeme pochopit opravdovou tvář nebo opravdovou zkušenost souvislého vznikání, které vzniklo, jak Buddha vysvětluje, na základě nevědomosti.

Souvislé vznikání vysvětluje v buddhismu co?

Vysvětluje existenci ve smyslu utrpení. A tato existence ve smyslu utrpení, tu vysvětluje Buddha na základě nevědomí.

Nevědomí čeho?

Nevědomí čtyř vznešených pravd, nevědomí souvislého vznikání, nevědomí souvislého vznikání ve smyslu prázdnoty. To, co je prázdné, nikdy samo o sobě nevzniklo. Jestliže poznáme, že to, co je prázdné, nikdy samo o sobě nevzniklo, poznáme tím pádem tu nejvyšší parinish pana, tu krásnou realitu, která se vyjeví na základě negace. A která je naše realita, ať jsme si toho vědomi či ne.

A jaký je přístup k této realitě?

Když ale bytosti zanechají přístup iluzorního myšlení, pak nebude existovat nic, co se dá vyprázdnit. Čili to, co se dá vyprázdnit, to existuje na základě nevědomosti. A jestliže to poznáme, pak můžeme poznat vědomí ve smyslu opravdové plnosti čili neprázdnoty. Abychom poznali tuto neprázdnotu, tuto plnost, musíme první poznat prázdnotu, která je předpokladem plnosti.

Na to je krásný koan v čínské tradici. Mnich se ptá mistra Jin-mena: „Co je tělo Dharmy?“ Neboli co je takovost, co je opravdové jsoucno. A na to odpovídá mistr Jin-men: „Šest nic nepřijímá.“

Co je šest nic nepřijímá? Šest smyslů. Ale šest smyslů nic nepřijímá ve smyslu rozlišování. To je nutné pochopit. Šest smyslů přijímá, bez toho bychom byli slepci a hluší. Šest smyslů určitě přijímá, ale nepřijímá, tak jak mi to chápeme. Nepřijímá ve smyslu duality. Čili v tomto, to, co se nazývá v józe jako čita vrity, co se nazývá v buddhismu vikalpa, to neznamená, že smysly nepřijímají. Čita vrity znamená aktivita vědomí. Vědomí zůstává aktivní. Ale zůstává aktivní bez rozlišování subjektu a objektu.

V platformní sútře šestého patriarcha Chuej-nenga je krásný příběh na to. V době Chuej-nenga byl velký mistr Vo-lun, který byl uctíván ve své době jako velký mistr meditace. A ten tvrdil, že má trik, který může naučit všechny, trik k velkému probuzení. A tento trik k velkému probuzení je ten trik, že vědomí nevzniká vůči objektům. A napsal na to krásný verš. Na což Chuej-neng odpověděl. Já Chuej-neng, já jsem bez triku. A nepřerušuji mysl vědomí.
A též tímto způsobem se bodhičitta, tedy probuzená část vědomí samozřejmě manifestuje. Čili probuzení není v potlačení objektu vědomí, probuzení je v poznání vědomí samotného. V poznání vědomí samotného jakožto to, co ve své podstatě nemá žádný dualismus. Tento dualismus je právě na základě faktoru nevědomí. A tento faktor nevědomí neexistuje sám o sobě. Tento faktor nevědomí právě není nic jiného než souvislé vznikání. Tedy vědomí ve smyslu opravdové prázdnoty, jak už jsme se zmínili, je to, co se nedá chytit.

Teď vědomí ve smyslu opravdové plnosti je oproti tomu to, co se nedá opustit. Ať si přejeme, jak si přejeme to opustit, nikdy to opustit nemůžeme. Protože to opustit nemůžeme, právě proto je to to opravdové vědomí.
Na to je v čínské tradici krásný koan od mistra Shi-tou, který se stále ptal svých žáků, ukaž mně svou tvář, než tě rodiče zrodili.
Abys ukázal tu tvář, než tě rodiče zrodili, musíš první tvář negovat. Pak poznáš to, co je nad bytím a nebytím. Poznáš to, co je nad jednotou a množstvím, nad přicházením a odcházením, nad věčností a nad přechodností. Tedy vědomí ve smyslu opravdové neprázdnoty čili opravdové plnosti.

Plnost v pojetí buddhismu tedy není nic jiného než neprázdnota. Potřebujeme prázdnotu, abychom poznali neprázdnotu. Jestliže poznáme prázdnotu a neprázdnotu, poznali jsme vše. A neprázdnota je právě neprázdnota tím, že je to něco, co se nedá odhodit. Prázdnota je něco, čeho se nedá chytit. A neprázdnota, plnost, je něco, co se nedá odhodit. Jestliže jsme ve světě, kde se nic nedá chytit, nic

nedá odhodit, poznali jsme takovost. Jak už bylo řečeno, podstata jsoucen je prázdná od všeho iluzorního. Potřebujeme prázdnotu, abychom se zbavili všeho iluzorního. Toto je pravé vědomí.

Jestliže zbavíme vědomí všeho, co je iluzorní, dostaneme se k pravému vědomí, neiluzornímu vědomí, plnému vědomí. Které je věčné, neměnné, čisté jsoucno. Které je dokonalé. Proto se nazývá neprázdná takovost. Též je bez atributů, které by se dali uchopit. Protože je nad sférou rozlišujícího myšlení, je výlučně spojena s realizací.

S realizací čeho?

S realizací takovosti. Tedy to vědomí, které je pravé, to vědomí, které se nedá odhodit, to je to vědomí, které je vždy spojeno s realizací. Je to to vědomí, které se nedá uchopit na základě konceptů.

Tedy první rozlišení, jak už jsem se zmínil, je na základě původního významu. Původní význam je jednota. Původní význam je jednota, ve které prázdno a neprázdno jsou jen dvě strany stejné mince. Ale abychom poznali tento základní původní význam takovosti, prázdnoty, nirvány, musíme poznat (což je buddhistický přístup) věci tak jak jsou. A věci ve světě, tak jak jsou, jsou věci vědomí ve smyslu vznikání a zanikání. Proto po rozlišení z hlediska původního významu přichází dlouhá, dlouhá sada rozlišení na základě vznikání a zanikání.
Jak už jsme se zmínili, vědomí má dva významy, význam takovosti, který nevzniká a nezaniká a význam přechodnosti, který vzniká a zaniká. Tyto významy (důležité je pochopit) ve vědomí nás bytostí existují současně a jsou vlastně vše, co poznáváme a můžeme poznat.

Aspekt vědomí ve smyslu takovosti, jež vzniká a zaniká

Tedy teď aspekt vědomí ve smyslu takovosti, jež vzniká a zaniká. Chuej-neng, master Chuej-neng též v sútře platformy tvrdí, že hledat probuzení bez relativního poznání, je jako hledat rohy na hlavě zajíce a jako hledat chlupy na krunýři želvy. Z hlediska buddhismu jediné možné poznání nejvyšší pravdy je na základě poznání světa. A svět je právě to, co je relativní. Čili abychom poznali Dharmatá, abychom poznali věci tak jak jsou, abychom poznali takovost, abychom poznali nirvánu, nejdříve musíme poznat Dharmy. Čili složky našeho poznání, naší existence, které jsou vždy relativní.
V jazyku buddhismu, abychom poznali měsíc, musíme poznat prst, který na měsíc ukazuje. A tento prst, který na měsíc ukazuje, to jsou koncepty a ty skutečnosti, kterým koncepty odpovídají.

Tedy nejdelší část tohoto traktátu je právě vysvětlení aspektu vědomí ve smyslu takovosti, jež vzniká a zaniká. Ta takovost, jež vzniká a zaniká, ovšem není (striktně řečeno) oddělena od té takovosti toho opravdového jsoucna, které nevzniká a nezaniká, které je věčné.
A jak už jsem se zmínil, tento traktát patří do školy pouhého vědomí. Škola pouhého vědomí má dvě větve, jedna, která zdůrazňuje přechodný aspekt vědomí, aspekt vědomí, který vzniká a zaniká. A druhá škola, která zdůrazňuje aspekt vědomí, který nevzniká a nezaniká.

Tento aspekt vědomí, který nevzniká a nezaniká, v nás bytostech se nachází v podobě takzvaného lůna tathagáty, podstaty buddhovství v nás. Tato podstata buddhovství v nás není nic jiného než potenciál takovosti, potenciál opravdového jsoucna, který, ať jsme si toho vědomí nebo ne, v sobě všichni nosíme. A toto opravdové jsoucno právě je základem toho, že v nás je schopnost buddhovství. A na základě právě této schopnosti buddhovství, jak písma zdůrazňují jako Shrimala sinha nada sútra a tak dále. Na základě tohoto potenciálu buddhovství, právě my bytosti jsme schopní se znechutit

samsárickým bytím v utrpení, bytím v relativitě a v sobě nechat vyvstat lásku pro bytí, které transcenduje veškeré utrpení.
Pokud v tomto pojetí, pokud bychom neměli v sobě tuto kapacitu takovosti, pak bychom se nemohli znechutit samsárou a v sobě nechat vyvstat čistou náboženskou lásku k nirváně, k tomu, co je nad veškeré utrpení.

Vědomí ve smyslu vznikání a zanikání, tedy vědomí v samsárickém smyslu, závisí na lůnu tathagáty. To vědomí, které vzniká a zaniká, závisí na tom vědomí, které nevzniká a nezaniká. Tedy lůno tathágáty je potenciál opravdovosti v nás. A jelikož je potenciál opravdovosti z nás, může se stát tedy, a stane se v tomto pojetí traktátu, základem pro pochopení samsáry. Kdyby nebylo toto lůno tathágáty, tento potenciál opravdovosti z nás, pak by pochopení utrpení, samsárického utrpení nebylo možné.

Základním vědomím, už jsme se bavili o tom, základní vědomí je álája vidjána. Álája vidjána jsme vysvětlili. Álája je příbytek. Z hlediska mahájánového učení álája vidjána neboli základní vědomí, to vědomí, které je schopné skladovat naše minulé zkušenosti a jimi projektovat svět. Toto vědomí v základním pojetí školy pouhého vědomí, toto vědomí je základem samsárického bytí, je nutno si uvědomit. Álájá doslova znamená příbytek. Jako Himalája je příbytek sněhu, tak álája je příbytek naší existence. My se nacházíme v příbytku tohoto základního vědomí. Toto základní vědomí je to, s čím jsme začali naši existenci a bude to též to s čím ukončíme naší existenci, co se převtěluje z jedné existence do druhé. V théravádovém buddhismu se tomu říká bhavanga, čili příčina existence.

Toto vědomí tedy v pojetí školy pouhého vědomí je vlastně základ samsárického bytí, bez tohoto vědomí žádné samsárické bytí by nemohlo existovat. V tomto pojetí toto vědomí je v úzkém smyslu důvod našeho utrpení. Protože je to vědomí, které je na základě lpění na jáství v bytostech a na jáství v jsoucnech. Transformuje původně nedualistické vědomí v dualistické pochopení světa. Což je souvislé vznikání na základě nevědomosti. Ale v širokém významu právě ve škole pouhého vědomí, která patří do mahájánového pojetí buddhismu, se vysvětluje opravdové jsoucno jako takovost, která je jediné skutečné opravdové jsoucno, jiné jsoucno není. V širším slova smyslu právě toto pojetí základního vědomí álája je též základ pochopení nedualismu. Čili z hlediska mahájánového buddhismu nebo severního buddhismu je to královská cesta k probuzení.

K probuzení v jakém smyslu?

Probuzení ve smyslu buddhovství. Co znamená probuzení ve smyslu buddhovství? Probuzení ve smyslu buddhovství znamená anuttara samyak sambodhi to nejvyšší probuzení společně se všemi bytostmi, ne odděleně od všech bytostí. V pojetí tohoto traktátu, jak už jsme viděli, toto vědomí, vědomí bytostí je vlastně ve své podstatě to nejvyšší jsoucno.
Z hlediska původního významu školy pouhého vědomí, toto nejvyšší jsoucno musíme právě poznat oddělením reality od konceptů.
Ale zde máme naprosto jiný přístup, podobný Madhjamika. Toto jsoucno poznáváme přímo jakožto jedinou realitu. Když poznáme takovost ve smyslu vznikání a zanikání. A vznikání a zanikání je vždy relativní pravda. Pak na základě této relativní pravdy nepotřebujeme oddělovat koncepty od relativní reality. Relativní realita a koncepty se pak stejně jako v Madhjamice stávají jedna relativní pravda. Tedy traktát neříká, že samsára je základě takovosti, ale říká, že je na základě lůna tathagáty neboli na základě buddhovství v nás, což je potenciál takovosti, potenciál nirvány, který se nachází v každé bytosti. A tato tathághata garba se nemanifestuje právě na základě iluzorního myšlení. A objekty

iluzorního myšlení jsou jeden proces. Tedy je nutné pochopit, že základní vědomí v úzkém smyslu je základem plurality, všeho, co vzniká a zaniká a v širším pojetí ho lze chápat jako základ neduality takovosti.

A teď základním vědomím álája vidjána se nazývá to vědomí, ve kterém se mísí aspekt vznikání a zanikání čili samsára, s aspektem nevznikání a nezanikání čili nirvána. Základní vědomí s těmito dvěma aspekty není ani identické ani odlišné od nich. Čili bytosti nejsou ani stejné jako buddha ani nejsou od Buddhy odlišné. To je důležité poznat. Čili takovost se může na jedné straně jevit jako to, co je neměnné, na druhé straně se … druhý aspekt takovosti je to, že se může přizpůsobit k tomu, co je relativní, co je vznikání a zanikání. Čili takovost, ač je neměnná, má schopnost se přizpůsobit na příčiny a podmínky, jež jsou základem relativity.

Čili jak mistr Chuej-neng se ptá v sútře, kdy vlastní nátura bude moci produkovat všechny fenomény?

Kdy?

Jestliže se tak stane, tak naše bytí nebude rozlišné od buddhovství. Pak poznáme od samého začátku nedualitní podstatu vědomí, ve kterém se skrývá záhada jak našeho utrpení, tak i slasti nirvány.
Dá se to, v Lakávátara sútře je to též přirovnáno a v našem traktátu to přichází též, dá se to srovnat s vodou a vlnami, dá se to srovnat s hlínou a nádobami, dá se to srovnat se zlatem a ornamenty. Zlato a ornamenty, nedá se říct, že ani stejné ani jiné. Hlína a nádoby též není ani jiné ani stejné. Ale stejně tak tento svět, který poznáváme na základě relativity, není stejný ani jiný od takovosti, která se v nás nachází jako potenciál ve stavu lůny tathagáty, ve stavu jádra buddhovství v nás.
Toto jádro buddhovství se nachází v zárodku, který je nepoznán právě na základě iluzorního rozlišování. Jestliže poznáme iluzorní rozlišování jako iluzorní rozlišování, pak jsme neoddělitelní od opravdového jsoucna.

Tak půjdeme dál.

Toto základní vědomí má dva základní aspekty.
(Zmínili jsme se o tom, že takovost též má dva aspekty. Takovost má aspekt neměnný a takovost má aspekt, který se mění dle příčin a důvodů. Tyto aspekty takovosti, ať jsme si toho vědomí či nejsme, existují pohromadě.)
A toto základní vědomí má dva aspekty, které zahrnují všechna jsoucna a též je produkují. Je třeba poznat, že toto základní vědomí má dva základní aspekty, které zahrnují všechna jsoucna a též je produkují. Zahrnují všechna jsoucna a též je produkují, jestliže je poznáme.

Teď jsme v procesu pochopení takovosti na základě vědomí, které vzniká a zaniká. Je třeba si to uvědomit.

Proto základní vědomí má dva aspekty, které zahrnují všechna jsoucna a též je produkují. Ne odděleně, ale zahrnují je společné souvislosti. A společná souvislost je vždy z hlediska relativního vědomí. Čili ne odděleně. Základní vědomí zahrnuje všechna jsoucna a též je produkuje, ale ve vzájemné souvislosti jednoho jsoucna na druhém.

Jak už jsme se zmínili, takovost má dva aspekty, neměnný a ten, který se mění podle příčin a důvodů.

A toto základní vědomí má též dva aspekty, které zahrnují všechna jsoucna a též je produkují.
Za prvé aspekt probuzení, což je aspekt, jak už jsme se zmínili, aspekt bez iluzorního rozlišování. aspekt, který je osvobozen z pout utrpení, které je produktem nevědomosti. (Nevědomosti, ne nevědomí, já vždycky dělám tu chybu.)
Zadruhé, aspekt neprobuzení.
Čili aspekt probuzení je jednota. Aspekt neprobuzení je množství. Jednota, jak už jsme se zmínili předtím, je na základě toho, že se zdržujeme iluzorního rozlišování. Množství je právě na základě nevědomosti.

Nevědomost, jak už později je vysvětleno, je to, co produkuje iluzorní myšlení a iluzorní myšlení je to, co produkuje karmu, která je základem našich pout, samsárických pout. Čili v pojetí tohoto traktátu v užším slova smyslu základní vědomí je důvodem samsáry. Je to ten důvod, kvůli kterému se naše vědomí, které je takovost sama o sobě, přeměnilo, transformovalo v rozlišující vědomí na základě základního vědomí, jež je náš příbytek.
Jak Vasubhandu vysvětluje v třiceti verších pouhého vědomí – átma dharma upačára vividhája pravaltate vidjana parinámo asou parimána sača trida, na základě uchopení jsoucna v bytostech a uchopení vlastního jsoucna v předmětech, se vědomí, které je takovost, transformuje v tři druhy vědomí.

Abychom poznali školu pouhého vědomí, škola pouhého vědomí mluví (v tomto traktátě je všechno pomíchané, ale abychom poznali, jak je to pomíchané, musíme poznat základní pojmy), mluví o třech druzích vědomí, které jsou v základním buddhismu synonymy. Tedy čita, manas a vidjána jsou ve škole pouhého vědomí rozdílné druhy vědomí.

Čita (čintéty i čita) v původním smyslu znamená to, co uvažuje o objektu. Též je čita – činóty ičita, to, co akumuluje semena našich minulých zkušeností. A v tomto smyslu je to základní vědomí čili osmé vědomí, na kterém všechny druhy vědomí závisí. Bez tohoto základního vědomí by ostatní druhy vědomí nemohli existovat.
Proč?
Protože my jednáme podle naší minulé zkušenosti. A tato naše minulá zkušenost potřebuje mít základ, neb je důvodem naší existence.

Dále je manas, manas je to, co je základ našeho myšlení – manjaté ity manas, je to, čím myslíme. Je to instrument myšlení, základ myšlení. Tento základ myšlení je právě to, co je základem našeho rozlišování mezi subjektem a objektem. To je to, co vidí subjektivní aspekt základního vědomí jakožto já. A na základě toho šest rozlišujících vědomí, začínajících vizuálním vědomím a končících mentálním vědomím, rozlišuje předměty ve smyslu subjektu a objektu. Toto je náš svět v pojetí školy pouhého vědomí.

Uvidíme, že tento traktát má k tomuto úplně originální přístup, nedrží se žádných, ačkoliv patří do školy pouhého vědomí, nedrží se žádných šablon, které tato škola etablovala. Čili aspekt v základním vědomí, aspekt probuzení čili aspekt jednoty a aspekt neprobuzení čili aspekt množství, existují současně. A to je třeba pochopit, abychom pochopili přístup k opravdové efektivní praxi.
Opravdová efektivní praxe, tedy na základě tohoto principu, což je zenová praxe, je vnímat na základě nerozlišování. Což znamená nevnímat. Vnímat – njen erpun njen, to znamená myslet, ale nemyslet. To znamená přijímat, ale nepřijímat. Toto je základ pochopení ve smyslu principu takovosti, ve smyslu principu takovosti, principu prázdnoty, jež je jediná opravdová realita. A tato

opravdová realita je plná realita. Čili myslet a zároveň nemyslet to je nic jiného než správné uvědomování. Stejně tak vnímat a zároveň nevnímat, to je správné vnímání. Rozlišovat a zároveň nerozlišovat, to je správné rozlišování.

Čili toto základní vědomí, jak tento traktát zdůrazňuje a jak zdůrazňuje škola pouhého vědomí, která zdůrazňuje buddhovství jako opravdové vědomí, toto základní vědomí má princip nezrození. Tento princip nezrození není nic jiného než buddhovství v nás, ale projevuje se právě jako vznikání a zanikání. A tyto dva póly je třeba poznat.

A traktát teď přináší všechny možné prostředky, abychom to tak poznali. A první je aspekt probuzení. Tedy aspekt probuzení není nic jiného než dharma kája, tedy tělo dharmy čili buddhovství ve stavu potenciálu ve všech bytostech. Pochopení tohoto stavu potenciálu ve všech bytostech, jak budeme vidět, tento traktát na základě súter transcendentální moudrosti vysvětluje jako původní probuzení.

Přínos mahájánového učení je právě na základě tohoto konceptu přirozené nirvány. Ať my bytosti jsme si toho vědomi či ne, nirvána je přirozený stav, ve kterém se všechny jsoucna nacházejí. A musejí se tam nacházet, protože nirvána je to, co není zrozené, právě protože je to, co není zrozené, musí to stále existovat. A tím že to stále existuje, apropo též musí být na základě všeho toho, co poznáváme.
Tedy my bytosti, ačkoliv se nacházíme v přirozeném stavu nirvány, musíme pochopit potenciál tohoto stavu jako lůno tathagáty, abychom byli schopní se tedy znechutit stavem utrpení a nechat vyvstat v sobě lásku k stavu, který je nad utrpení.

Aspekt probuzení je podstata vědomí prostá vybavování myšlení. Vybavování myšlení je vikalpa. Vikalpa ve filosofii jógy není nic jiného než čita vrity, což znamená princip aktivity vědomí na základě rozlišení subjektu a objektu. Podobá se sféře prázdného prostoru, který vše zahrnuje. Je to jediné nedualistické jsoucno, které není ničím jiným než nerozlišitelným tělem pravdy – tathágaty. Aspekt probuzení závisí na těle pravdy. A proto se nazývá původní probuzením.
Teď přicházíme k původnímu probuzení. Původní probuzení je tedy, ať jsme si toho vědomi či ne, je přirozený stav našeho bytí. Ale tím, že to nechápeme, to je důležité pro pochopení zenové praxe, tím že nechápeme přirozenost v nás, tím právě lpíme na iluzorním myšlení, jako na něco je v nás opravdové.
Proto musíme poznat lůno tathágáty, na základě lůna tathágáty poznat proč netřeba se hněvat, proč není dobré lpět. Protože všechny bytosti v sobě mají právě toto lůno tathágáty. Proto zloba a lpění je něco, co je nepřirozené. Kdyby v sobě bytosti neměli lůnu tathagáty, pak zloba a chtíč by byla přirozenost.
Právě proto je tento pojem přirozeného buddhovství (přirozené nirvány) základ původního probuzení, jež je základ pochopení těla dharmy neboli těla buddhy, které je vždy rovnoměrné. Čili aspekt probuzení závisí na těle pravdy a proto se nazývá původním probuzením. Toto tělo pravdy je poznání původního probuzení.
Čili proces probuzení v tomto smyslu je proces neodvracení se, ale spíše vracení se k tomu, co je v nás přirozené. Toto je přístup dá se říci mahájánové praxe. Ale obzvláště mahájánové praxe ve smyslu tohoto traktátu, mahájánové praxe ve smyslu poznání vědomí bytostí, jako to, co není nic jiného než opravdovost a od opravdovosti nerozlučitelné.

Čas už nám vypršel, tak předáme zásluhy k dobru všech bytostí a budeme pokračovat příště, tam kde jsme skončili. [Předání zásluh pro dobro všech bytostí]

6. Přednáška

[Uctění Tří klenotů]

Tak jsme u vysvětlení traktátu Probuzení víry v Mahájánu a nacházíme se v jeho třetí části, té nejdůležitější části a vlastně té základní části traktátu, části vysvětlení. V této části vysvětlení jsme se dostali do první části. Tato část začíná vysvětlením takovosti.

Proč takovosti?

Takovost je, jak studenti buddhismu asi ví, je vlastně synonym prázdnoty. V prázdnotě vše je tak, jak je. A prázdnota, důležité je pochopit, má jak – aspekt toho snu, který prožíváme my bytosti, které se ještě nenachází ve stavu buddhovství, což je to stav vlastně snu, - a stav reality. Stav reality je stav nirvány. Tento stav nirvány a stav snu, který prožíváme jako realitu, je třeba pochopit. Nejsou to dvě rozdílné věci, ale je jedno nedualistické jsoucno. To bylo vysvětleno na začátku tohoto traktátu v souhrnu.
Jestliže chápeme realitu, opravdovou realitu, tedy realitu vysvobození, realitu nirvány, jako něco odděleného od reality snu, který prožíváme, pak nechápeme význam tohoto traktátu, který právě začíná tím, že vše je vlastně jedna realita, jedna realita našeho vědomí.
A naše vědomí je právě takovost a takovost má aspekt, jak jsme se zmínili, má aspekt neměnný a má aspekt, který se mění dle příčin a důvodů. My ovšem, jelikož se nenacházíme ve stavu buddhovství, nevidíme, že tyto dva aspekty tvoří jednu realitu.

Traktát, který vysvětlujeme, začíná klasicky podle postupu súter transcendentální moudrosti, začíná s tím „první něco existuje“, mahájánové praxe vlastně začíná tím, že přijmeme, že existuje to, co je neměnné. A to, co je neměnné, to je opravdové. Existuje to, co je neměnné, proto začíná tato část vysvětlení s vysvětlením takovosti. Takovost tedy prázdnota je stav, který je neměnný. A takovost, jak jsme vysvětlili v minulých dnech, v minulých lekcích, takovost je nutno pochopit jako takovost beze slov. Takovost beze slov je ta opravdová takovost. Tento stav, stav neměnného jsoucna se nedá slovy vyjádřit. Ale přesto my potřebujeme slova, abychom ho pochopili. Beze slov ho nepochopíme.

Proto traktát rozděluje takovost na takovost beze slov a takovost, jež se vysvětluje na základě slov.
A takovost, jež se vysvětluje na základě slov, je buď prázdná nebo neprázdná.

Transcendentální moudrost existuje jako něco, co se musí popřít, abychom to pochopili. Protože právě my se nenacházíme v tomto stavu beze změny.
Tento stav beze změny, tento stav opravdového jsoucna ovšem je v nás v podobě tathágata garba. Vysvětlili jsme, tathágata garba znamená matrix nebo lůno tathágatu. Díky tomuto lůnu tathágatu, jsme vysětlili, my bytosti jsme schopni se znechutit snem, jež je stav vznikání a zanikání, a hledat to, co je opravdové, co je nad stav vznikání a zanikání, který je nám vlastní. Neb dle filosofie pouhého vědomí a tento traktát patří do filosofie pouhého vědomí, tento stav neměnného vědomí to je právě to pravé vědomí, které všechny bytosti mají, ať si toho jsou vědomí nebo nevědomí.
Tedy rozlišili jsme takovost, jež se dá popsat slovy a takovost, která se nedá popsat slovy. Jestliže takovost, prázdnotu popisujeme slovy, pak ji poznáme na základě slov jako něco, co je prázdné a něco, co je neprázdné. A něco, co je prázdné – první musíme poznat, že takovost je. Pak ji popřeme,

je prázdná. Pak uvidíme, že takovost je stejně tak jako transcendentální moudrost v sútrách transcendentální moudrosti – transcendentální moudrost, která je, vlastně není. A ta transcendentální moudrost, která je, to je jméno.

Čili v řeči traktátu tím že poznáme princip, poznáme, že nejsme v souladu s tímto principem. Tím, že poznáme, že nejsme v souladu s tímto principem vlastně probuzení je neprobuzení. A neprobuzení znamená pochopení praxe probuzení.
Jestliže si nejsme vědomí neprobuzení, nikdy se nedostaneme do praxe probuzení. V těchto časech většina z nás bytostí si není vědoma, vědoma toho, že se nacházíme ve stavu neprobuzení. Právě proto se o stav probuzení nezajímají.
Ale stav probuzení, traktát obzvláště zdůrazňuje, není něco, co je třeba hledat kromě nás, je to naše opravdové já.

A jak se k tomuto opravdovému já, jak se k tomuto opravdovému jsoucnu, které je nám vlastní, dostaneme?

Tím, a dostáváme se do té největší části vysvětlení, že takovost má tedy dva aspekty, jeden aspekt, jež nevzniká a nezaniká a aspekt, který vzniká a zaniká. Tedy vědomí, které vzniká a zaniká, pochopení tohoto vědomí jakožto vědomí, jež není odlišné od takovosti, to je mahájánová cesta meditace. Ve smyslu traktátu mahájána ovšem neznamená nic jiného než pochopení našeho vlastního vědomí, které je ve svém vlastním jsoucnu právě nic jiného než takovost, nedualistické jsoucno. Čili je třeba pochopit, že v prázdnotě se právě nachází společně aspekt opravdový a aspekt iluzorní. Aspekt opravdový a aspekt iluzorní je jedno nedualistické jsoucno. Ovšem my bytosti, jelikož my věříme na pravdu našeho rozlišování, my je nechápeme jako jediné nedualistické jsoucno. My je chápeme jako něco rozličného.
Teď traktát používá mnoho rozdílných kategorií probuzení a neprobuzení abychom pochopili právě, že tyto dva aspekty našeho vědomí jsou nerozličné.
A tedy pochopení procesu probuzení, hlubší pochopení procesu probuzení je založen na hlubším pochopení právě aspektu vědomí, vznikání a zanikání, kterého si my všichni bytosti jsme vědomí. Každý z nás, ať se zajímáme o pravdu, či nezajímáme o pravdu, jsme si vědomi, že stav vědomí, které používáme, je stav vědomí, které se stále mění. A právě v tomto stavu vědomí, které se stále mění, je třeba poznat opravdové nedualistické jsoucno.

A jak to poznáme?

Filosofie pouhého vědomí, a tento traktát patří do této filosofie pouhého vědomí, poukazuje na pochopení základního vědomí álája vidjána, které se v therávádové tradici nazývá bhavaga, což je důvod existence, jež je zodpovědné za to, že naše vědomí má kontinuitu v samsáře. Bez tohoto vědomí žádná kontinuita v samsáře by nemohla existovat a my bychom si nemohli pamatovat to, co jsme udělali předtím. Toto vědomí je právě to vědomí, které obsahuje všechna jsoucna jak přechodná, tak nepřechodná. A toto vědomí v úzkém pojetí, jak už jsem vysvětlil minulý týden, v úzkém pojetí je příčina našeho bytí v utrpení. V širokém pojetí ovšem je příčina pochopení nedualistického jsoucna, které je nám vlastní.

Nedualistického jsoucna čeho? Nedualistického jsoucna našeho poznání.

Čili vraťme se k traktátu, vysvětlujeme aspekt vědomí ve smyslu takovosti, jež vzniká a zaniká. Vědomí ve smyslu vznikání a zanikání (což není nic jiného než naše samsára) závisí na lůnu tathágáty. To je důležité pochopit.
Kdyby nebyl v našem vědomí tento aspekt takovosti, tento aspekt opravdovosti, pak by nikdy nebylo možné znechucení samsárou, znechucení stavu utrpení a touha po překonání utrpení, po transcendenci utrpení. Čili základní vědomí álája vidjána se nazývá to vědomí, ve kterém se mísí aspekt vznikání a zanikání s aspektem nevznikání a nezanikání, což je nirvána. Základní vědomí s těmito dvěmi aspekty není ani identické ani odlišné.
Čili bytosti nejsou ani stejné jako buddha ani nejsou od buddhy odlišné. Kdyby byli stejní jako buddha, tak by neměli zašpinění vědomí. Jelikož nejsme stejní jako buddha máme zašpinění vědomí, ale toto zašpinění vědomí je prázdné. A to je třeba pochopit. Jestliže pochopíme, že toto zašpinění vědomí je prázdné, pak pochopíme též, že náš přirozený stav není odlišný od stavu buddhy.

Čili jak už jsem vysvětlil, prázdota v sobě obsahuje pochopení, že to probuzené vědomí v nás a neprobuzené vědomí v nás, nejsou ve stavu dualismu, ale jsou ve stavu vzájemného doplňování. To je třeba pochopit. Čili toto základní vědomí má dva základní aspekty, které zahrnují všechna jsoucna a též je produkují.

Lůno tathágáty, takovost neprodukuje nic, to je třeba pochopit.

Teď mluvíme z hlediska relativní pravdy. Relativní pravda je vždy pravda jednoho jsoucna navazující na druhé. A proto tento aspekt takovosti v nás ve formě buddhova vědomí ve formě lůna tathágáty společně s tím neprobuzeným aspektem našeho vědomí, s aspektem vznikání a zanikání, zahrnuje všechna jsoucna. Oba aspekty se od sebe nemůžou striktně řečeno oddělovat. My je ovšem oddělujeme. Za prvé aspekt probuzení, za druhé aspekt neprobuzení.
Aspekt probuzení není nic jiného než ten aspekt, který poznáme, jak už bylo řečeno předem, jestliže přestaneme lpět nebo se držet našeho rozlišování. Poznáme, jestliže poznáme, že rozlišování nemá žádné jsoucno.
A za druhé, aspekt neprobuzení. Což znamená, je aspekt nevědomosti a tento aspekt nevědomosti je založen právě na našem rozlišováním, které pochází z, jak budeme vysvětlovat později, z aktivního vědomí. A toto aktivní vědomí je právě odpovědno za to, že rozlišujeme mezi subjektem a objektem.

Tam jsme došli posledně. Důležitá věc, já zopakuji ještě to, co jsme probrali naposled.

Aspekt probuzení je podstata vědomí, prostá vybavováním myšlením. Podobá se sféře prázdného prostoru, který vše zahrnuje. Je to jediné nedualistické jsoucno, které není ničím jiným než nerozlišitelným tělem pravdy, tathágaty. Aspekt probuzení závisí na těle pravdy, a proto se nazývá původním probuzením.

Teď abychom pochopili probuzení, měli bychom poznat a rozlišit tři druhy probuzení, vysvětlené v tomto traktátu.
Původní probuzení je stav pochopení tohoto těla pravdy v nás. Ale aspekt probuzení závisí na těle pravdy a proto se nazývá původním probuzením. Proč původním probuzením? Protože toto tělo pravdy vždy bylo s námi, ať si to přejeme nebo nepřejeme. Od tohoto těla pravdy jsme vždycky byli neodlišení. Jestliže to pochopíme, nazývá se to původní probuzení. Čili jak už jsem vysvětlil, první je transcendentální moudrost. Popření transcendentální moudrosti pak poznáme, co se to nazývá

transcendentální moudrost. Původní probuzení je naše opravdové jsoucno, a původním probuzením poznáme stav neprobuzení, který je nám vlastní.
A tím, že poznáme stav neprobuzení, který je nám vlastní, dostáváme se do praxe probuzování, které se říká prvotní probuzení. Proč prvotní probuzení? Je to prvotní probuzení, protože původní probuzení je důvod prvotního probuzení. A důvod není, striktně řečeno, nemůže být oddělen od důsledku. Jelikož důvod nemůže být oddělen od důsledku, proto je původní probuzení a proces probuzování. Proces probuzování je prvotní probuzení, neb se vracíme k tomu, co je naše opravdové vlastně k prvnímu já.
Ačkoliv původní probuzení je důvodem praxe probuzování, původní probuzení a praxe probuzování nejsou dvě od sebe striktně rozlišené veličiny, ale musí být pochopeny jako jedna jednota. Jestliže to tak chápeme, pak naše praxe se stává mahájánovou praxí v tom smyslu, že na základě víry v princip, princip opravdovosti našeho vědomí, nedualistického jsoucna našeho vědomí, přicházíme do poznání, poznání návratu k tomu, co je nám vlastní.

Tedy aspekt probuzení závisí na těle pravdy, a proto se nazývá původní probuzení. Otázka: proč je tomu tak? Odpověď: protože vysvětlujeme význam původního probuzení ve vztahu k prvotnímu probuzení. Prvotní probuzení není nic jiného než poznání původního probuzení, jež je poznáním původního probuzení. A tak význam původního i prvotního probuzení je identický. Identický v tom smyslu, že proces probuzení není nic jiného než návrat do původního probuzení.

A původní probuzení hledat kde?

Hledat v tomto momentě. Mistr Šen-šju tento princip vysvětluje takto, to je známý koan: Jestliže se probudíme vůči tomuto momentu, který je věčný moment z hlediska takovosti, která byla popsána předtím, toto probuzení poznáme jako neprobuzení. A toto poznání jako neprobuzení není nic jiného než vlastně návrat do původního probuzení.

Jelikož to, že jsme rozlišili něco, dostali jsme se už do relativní pravdy. A jakmile se dostaneme do relativní pravdy, dostaneme se do toho, co zakrývá pravdu původního probuzení. Jaký návod dává tento traktát?

Podobný návod jako v zenové tradici, například je známý v análech poukazování na měsíc: Byl jistý mistr Ben- taou, který byl známý v tradici Lin-ti mlácením svých žáků. A vždy chodil s holí a ptal se: je to tam, je to tam? Načež žák se poklonil a dostal tři rány na záda. A mistr mu povídá, proč jsi tak výmluvný? Žák povídá, vždyť jsem nic neřekl. Další, dostal další tři rány na záda.
Proč? Nemá dost pokory. Čili toto otevření pro toto opravdové původní probuzení je otevření právě pro postoj víry. To je třeba pochopit. A z víry pak pochází praxe.

Praxe čeho? Praxe poznání neměnného aspektu rozlišování.

A tato část traktátu právě se snaží toto vysvětlit. Jestliže jsme si vědomi, že v našem rozlišování existuje neměnný aspekt, vstupujeme vlastně do praxe víry, do praxe bódhisattvů, tak jak se tento traktát snaží vylíčit. Proto z hlediska původního probuzení, ke kterému se dostáváme poznáním procesu probuzení, je vlastně praxe poznání toho, co je opravdové a to co opravdové není. Něco, k čemu nutno jít. Je to něco, k čemu je třeba se vrátit.

Mistr Čao-džo, žák se ho ptal: Co je význam příchodu Bódhidharmy do Číny, co je význam buddhismu? Odpověděl na to: Dub na zahradě.

Co znamená dub na zahradě? Dub na zahradě znamená opravdové jsoucno, opravdové probuzení. Z hlediska původního probuzení, vše je opravdové. A k tomuto stavu je právě nutno se vrátit.

Vše je opravdové, proč?

Protože vše od samého počátku se nachází ve stavu prázdnoty. Toto je původní, prvotní probuzení. A prvotní probuzení, které není odlišné od původního probuzení, to je vlastně návrat k tomu, co je nám vlastní. Proto traktát začíná veškerá rozlišování pochopením principu, pochopením takovosti. Od samého počátku vše vždy bylo a bude ve stavu takovosti. Ale my tento stav takovosti nejsme schopni přijmout. Protože věříme, že skutečnost a sen, ve kterém žijeme je něco jiného.

Teď tedy abychom pochopili původní probuzení, musíme první pochopit tedy proces poznání původního probuzení, což je vlastně proces probuzování. Což je prvotní probuzení, protože toto prvotní probuzení není nic jiné než návrat k tomu, co je nám vlastní a co s námi vždy bylo. Význam prvotního probuzení spočítá v tom, že na základě původního probuzení existuje neprobuzení.
Čili jak už jsme se zmínili, takovost má dva aspekty, neměnný aspekt a ten aspekt, který se mění dle příčin a důvodů.
Nevědomost, tedy samsára má též dva aspekty, třeba pochopit. Aspekt, který je beze jsoucna, bez jádra. A aspekt prázdnoty. Jestliže to poznáme, pak proces probuzení, tedy prvotní probuzení se stane procesem poznání toho, co je nám vlastního, poznání původního probuzení.

Tedy význam prvotního probuzení spočívá v tom, že na základě původního probuzení existuje neprobuzení. A na základě neprobuzení mluvíme pak o procesu dosahování probuzení. Tedy o prvotním probuzení. Tedy máme původní probuzení, máme prvotní probuzení. Jestliže poznáme původní a prvotní probuzení, poznáme též, že existuje konečné probuzení neboli absolutní probuzení, což je stav buddhy.

Jak už jsem se zmínil, v sútrách transcendentální moudrosti mluvíme o přirozené nirváně – prákriti nirvána. Stejně tak původní probuzení není nic jiného než prákriti bodhi, což je přirozené probuzení. A pak mluvíme o takzvaném apraktisti nirvána. Apraktista nirvána je nirvána, která není nikde založena, nemá žádné základy. Tato nirvána je ta nirvána, která se dosahuje bódhisattvovskou praxí, což je praxí nedualismu. Praxí nerozlišování. Ovšem je třeba pochopit, že nerozlišování není v žádném smyslu protikladem rozlišování. Ale nerozlišování a rozlišování je třeba pochopit jako jedno nedualistické jsoucno. A to je právě to, co nám brání vstoupit hluboko do prvotního probuzení, do procesu poznání původního probuzení.

A jak vstoupit do této praxe?

Jak vysvětluje diamantová sútra, nechávat vyvstávat vědomí, které nikde nenachází základ. Jestliže vědomí nachází základ, nacházíme se z hlediska mahájánového pochopení, nacházíme se v relativní pravdě. Nenacházíme se v té nejvyšší pravdě, která je nedualistická. To je třeba pochopit.

Tedy kromě toho existuje probuzení, které se nazývá definitivním probuzením, konečným probuzením. To je stav buddhy. To je stav buddhy, který dosahuje ten, který praktikuje dle návodu

traktátu, dle návodu súter transcendentální moudrosti tím, že se učí nechat vyvstávat vědomí, jež nemá nikde žádné stání.
Proto diamantová sútra vysvětluje, že ten, kdo vidí tathágátu, vidí toho, jenž tak jako přišel, tak jako odešel. Když ho vidí v znacích objektů nevidí nikde tathágatu.

Ovšem naše dualistické vědomí se stále snaží hledat pravdu v dualistické pochopení. Ovšem pravda v pojetí tohoto traktátu a v pojetí mahájánového učení je právě nad dualistické pochopení. A tedy definitivního probuzení, tedy stavu buddhovství, člověk nebo bytost dosahuje pochopením zdroje, zdroje poznání, zdroje vědomí. Čili proces probuzení je vracení se zpět ke zdroji, k tomu, co je v nás to původní. Kdo tento zdroj nepochopí, ten nemá definitivní probuzení.

Co znamená definitní probuzení? Definitivní probuzení je jednota s tělem pravdy. A tělo pravdy je takovost, je nedualistické jsoucno.

A teď jsou vysvětleny čtyři stupně procesu dosahování probuzení. Abychom je pochopili, měl bych první vysvětlit jisté pojmy pro ty z nás, kteří nejsou familiární s učením buddhismu obzvláště s učením buddhismu, tak jak je prezentován v severní tradici buddhismu tedy v Číně, Tibetu a v zemích odkud se buddhismus z těchto zemí rozšířil. Proces probuzení má tedy ve všech buddhistických tradicích (zde není výjimka) pět cest.

První je cesta hromadění sambara, hromadění předpokladů k probuzení, výbavy. Sambara doslova znamená výbava, hromadění výbavy. Abychom pochopili, co to znamená stav nad utrpením, musíme k tomu mít výbavu. A výbava neznamená nic jiného než minulá praxe takzvaných čarana bídža, v therávádové tradici se to nazývá čarana bídža a paňá bídža. To znamená, musíme mít ve svém vědomí jisté zárodky správného jednání a zárodky moudrosti.
Jaké jsou zárodky správného jednání? Jaké je správné jednání? Na základě uvědomění, na základě koncentrace, na základě úsilí, na základě pozornosti, na základě si podmanění si smyslů, na základě jistých morální předsevzetí a tak dále. To jsou základy správného chování.
A základy moudrosti jsou pak základy pochopení čili vipassana, vhled. Ať už mluvíme o vhledu z hlediska mahájánové praxe nebo vhledu z hlediska théravádové praxe.
Jestliže nemáme tyto předpoklady, nedostaneme se do druhého stádia procesu probuzování, kterému se říká prajóga márga. Prajóga márga znamená cesta úsilí. V této cestě úsilí meditující začíná poznávat věci, tak jak opravdu jsou. Z hlediska základní (já říkám radši základní praxe, je to jedno jestli je to v severním buddhismu nebo jižním buddhismu), z hlediska základní praxe tedy cesta úsilí je rozdělena v severním buddhismu na čtyři takzvané základy dobra, čtyři kořeny dobra. Což je na základě též ágama, což je stav tepla, stav vrcholu, stav tolerance neboli otevření a stav nejvyššího jsoucna.
Jestliže jsme prošli těmito čtyřmi stádii, jsme otevření pro přijetí toho, co je nad utrpení, co je nad stavem vzniku a zániku.

V pochopení původního buddhismu, co znamená stav tepla? Stav tepla je vysvětlen na základě sútry, která se též nachází též v theravádě. Na základě sútry Čůla dhuka kája sutta, sútry Malého pojednání o konci utrpení, kde jistý mnich Sáti se domníval, že to vědomí, které je tady, je též to vědomí, které bude existovat v příští existenci. A Buddha ukazuje na to, že ten, kdo tak myslí, jestliže získal v dharmě trochu tepla, jestli získal trochu otevření – žádné otevření. Neb to vědomí, které pokračuje z jednoho života na druhý, to není nic jiného než tok vědomí, které se stále mění. Z hlediska praxe

původního buddhismu, jestliže poznáme to, že vše, co ve světě poznáváme je přechodné a důvod a příčina se mění v každém momentu poznání, objeví se nám světlo poznání, které nás vede k toleranci pravdy. A tolerance pravdy, jestliže ji plně prožijeme, pak vede otevření k druhé straně mince naší existence, k otevření k tomu, co v nás není přechodné.

Z hlediska praxe pouhého vědomí, a tento traktát patří k praxi pouhého vědomí, ovšem jak se dostáváme do tohoto stádia?

První musíme mít samozřejmě stejné předpoklady, jisté základy správného chování a moudrosti, pak poznáváme co?

Poznáváme, že jméno a znak objektu, který tímto jménem označujeme, není to samé. A že to rozlišování, na kterém naše vědomí závisí, je nic jiného než lpění na vlastním jsoucnu. Tím, že lpíme na rozlišování, lpíme na pochopení vlastního jsoucna ve věcech. Ovšem věci nemají žádné vlastní jsoucno. A to, abychom pochopili, že věci nemají vlastní jsoucno, právě způsob meditace založené na pouhém vědomí je rozdělit si jméno, které nemá žádné vlastnosti a znak objektu, který má vlastnosti. Ale tyto vlastnosti z hlediska takovosti se nikdy nezrodili.

Čili dá se to srovnat k čemu?

To jsoucno, na kterém lpíme na základě jména, na základě konceptu a lpění na konceptech, není nic jiného než naše karma, karmické vědomí. To je třeba si uvědomit.
Jméno, které dáváme znakům objektů, podle kterých rozdělujeme, je, dá se přirovnat k hadu nebo k oku, jež je nemocné. Ta realita, která se skrývá za znaky objektu, to je jako provaz, který milně chápeme jako had. A proto máme různé strachy, různé lpění a držíme se jich a považujeme je za vlastní já, za něco, co nám patří. Jestliže ale poznáme, že provaz je pouhý provaz, pak ztratíme zájem o tento provaz. A poznáme, že tento provaz ve své vlastní podstatě není nic, na čem se dá lpět a není nic, čeho je třeba se bát.

Už si nepamatuji, jaký mistr zenu, myslím, že to byl Šie-fan, když se ho žák zeptal: Co je hluboký význam toho, co nepřichází a neodchází? Co je hluboký význam buddhismu? Odpověděl na to že: Je to jako hlava chcíplé kočky.
Proč je to jako hlava chcíplé kočky?
Protože hlava chcíplé kočky se nedá prodat ani za pěťák. Není to nic, čeho by se dalo chytit. Jestliže poznáme, že realita není nic, čeho se dá chytit, poznáme právě tu druhou stranu reality, která je neměnná.

Tedy abych to ukončil. Pochopení procesu probuzení z hlediska pouhého vědomí, je tedy pochopení pouhého vědomí. Pochopení pouhého vědomí není nic jiného než pochopení té nejvyšší reality. Neb pouhé vědomí je, jak zdůrazněno v písmu této školy, není nic jiného než ta nejvyšší realita. A to je též učení tohoto traktátu.
A tedy, jestliže poznáme, že veškeré naše rozlišování, kterého se držíme, závisí na nesprávném pojmu existujícího jsoucna v realitách, které rozlišujeme, jestliže to poznáme, pak poznáme, že to, co považujeme jako jsoucno kromě nás, to, co považujeme jako vnější jsoucno, je jenom naše milná představa.
A z toho právě přichází v tomto systému teplo. Ne tedy jen z poznání přechodnosti všech jevů, ale z poznání toho, že vnější realita, kterou rozlišujeme rozlišující myslí, vlastně neexistuje. Je to jenom

jméno, které dáváme objektu.
Jestliže to pochopíme a toto světlo se stane jasné, pak postupem času získáváme toleranci opravdového jsoucna, což je otevření pro pravdu, že nejenom ta realita, která rozlišuje naše vědomí je iluzorní, ale to vědomí, co rozlišuje, je stejně iluzorní jako ta realita, kterou rozlišuje.

A to je otevření právě pro pochopení této nirvány, mahájánové nirvány, které vysvětlují písma transcendentální moudrosti. Na základě původní přirozené nirvány je ta nirvána, na které se nedá nic postavit, na které nic nestojí, která nemá žádný základ. A tato nirvána, která nemá žádný základ, je právě ta nirvána pochopení nedualistického jsoucna. Tedy pochopení, že sen a realita je jedno jsoucno.

A já jsem ještě nevysvětlil další stádium. Jestliže projdeme tímto stupněm úsilí, dostáváme se do cesty vidění. Cesta vidění je tedy třetí stádium procesu probuzování. Cesta vidění je cesta, kdy meditující bezprostředně pozná nirvánu čili stane se ten, kdo vstoupil do proudu. Jestliže ji pozná na základě hlubšího pochopení přechodnosti všech jevů, stane se ten, kdo vstoupil do proudu, to znamená i když je líný, nemůže zůstat ve stavu utrpení déle než sedm životů. Neb bezprostředně poznal to, co je opravdové. Když poznáme to, co je opravdové, ačkoliv budeme lpět stále ještě na věcech, bude nám jasno, že toto lpění na já a na věcech je jen sen, iluzorní. Právě proto se s tímto lpěním a se zlobou, která je s lpěním spojená, a s otupěním, které je též s lpěním též spojené, přestože si budeme vědomí, že tam jsou, budeme si vědomí toho, že tam jsou jako něco, co nám není vlastní.
Z hlediska mahájánové praxe, která je v tomto smyslu těžší, pak je to přímé poznání takovosti. Z hlediska učení tohoto traktátu, z hlediska pouhého vědomí, je to pak bezprostřední poznání pouhého vědomí, jakožto té nejvyšší reality. Jestliže jsme poznali pouhé vědomí jako tu nejvyšší realitu, je, též je samozřejmé a očividné, že budeme pozorovat to vědomí, které rozlišuje jako něco, co je ve své podstatě prázdné.

A tedy po cestě vidění tedy nastává cesta meditace, kde meditující nejenom vidí tu opravdovou stránku své existence, ale přibližuje se jí, až se s ní ztotožní. A po cestě meditace pak je definitivní probuzení neboli ništa, což je vlastně konzumace cesty, což je stav arahatství nebo stav buddhovství.

Toto je jako pět článků cesty, který meditující, ať medituje jakýmkoliv způsobem, těchto pět cest musí projít, aby se dostal do stavu identity se svým ideálem, ať už je to takovost nebo nirvána. A z hlediska tohoto traktátu, z hlediska původního probuzení a prvotního probuzení je to vlastně návrat, návrat k tomu, co je nám vlastní.

Teď probuzení je vysvětleno ve všech tradicích jako poznání. Buddhismus, alespoň tak buddhisté věří, buddhismus se liší od jiných učení tím, že poznání toho, co je nad svět, ať pochopeno jako prázdnota či jako nirvána, musí přijít cestou poznání světa. Aniž bychom poznali svět jako utrpení a přechodnost utrpení, tedy přechodnost jako utrpení a utrpení jako přechodnost, a aniž bychom poznali toto utrpení jako přechodnost nebo přechodnost jako utrpení, jako nejáství, není možné poznat to a ztotožnit se s tím, co je nad přechodností, nad utrpením.
Z hlediska mahájánového pochopení, a to je důležité pochopit, jestliže přijmeme a jako všichni buddhisté přijímají nejáství všech jsoucen, pak musíme též přijmout to, co učí právě učení, zdůrazňující cestu bódhisattvů, pak musíme přijmout též, že nirvána a samsára nemůžou být dvě veličiny od sebe striktně odlišné. Jestliže přijmeme nejáství všech jsoucen, nemůžeme přijmout, že

samsára a nirvána jsou dvě veličiny od sebe striktně odlišné. Právě proto, že co je, nemá já a musí apriori být prázdné.

Teď tedy poznání toho, co je nad přechodnost, musí tedy přijít z hlediska buddhistické praxe poznání přechodnosti a utrpení přechodnosti. A poznání přechodnosti je tedy proces prvotního probuzení z hlediska konečného probuzení. Konečné probuzení, jak už jsme řekli, je návrat ke zdroji.

A vše, co poznáváme ve světě, poznáváme z hlediska buddhismu ve smyslu čtyř znaků přechodnosti. Jakých čtyř?

Vše, co poznáváme, nejprve musí vzniknout. Jestliže to nevznikne, nemůžeme to poznat. Vše, co vznikne, abychom to poznali, musí mít nějaké trvání. Vše, co poznáme, jestliže to má trvání, musí to mít změnu. A vše, co má změnu, musí mít zánik. Čili toto jsou čtyři znaky všech jsoucen v přechodnosti.
Jestliže chceme poznat, jestli se nacházíme ve stavu přechodnosti, nebo se nacházíme ve stavu opravdového jsoucna, ve stavu přechodnosti budou vždy tyto čtyři jsoucna. Musí tam být vznikání, musí tam být trvání, musí tam být změna a musí tam být zánik.

Teď v pojmu traktátu, proces probuzení je návrat k tomu původnímu. A to původní je bez vznikání. Čili začínáme od konce, začínáme zánikem.

Čili praxe probuzování začíná čím? Začíná poznáním zániku.

Praxe vhledu v tom smyslu též začíná poznáním zániku. Jestliže hlouběji pronikneme do poznání zániku, pak hlouběji pronikneme též do procesu očisty. Z hlediska buddhistické praxe, pokud nepronikneme hlouběji do procesu zanikání, nepronikneme též hlouběji do procesu očisty. Čili proces očisty, proces návratu k tomu, co je čisté, začíná poznáním zániku.

První stupeň procesu dosahování probuzení je pochopení charakteru zanikání. Čili vše, co poznáváme na tomto světě, poznáváme, protože vzniká, ale jestliže se chceme vrátit do čistoty, musíme poznávat na základě toho, že vše zaniká. Jinak se do procesu očisty nedostaneme. Je to jako když obyčejný člověk pochopí, že předešlé myšlenky v něm nechaly vyvstat zlo a v důsledku toho pochopení je schopen zastavit jejich další vyvstávání. Přesto, že toto se dá nazvat probuzením, ve skutečnosti se jedná o neprobuzení.

Proč je to neprobuzení?

Protože vše toto se děje ještě v milném pochopení, že tady existuje opravdové já. A pokud opravdové já, které dělá zlou nebo dobrou karmu – jestliže dělá zlou karmu a jelikož má víru (víra je vstup do procesu očisty), věří, že následek bude utrpení, proto zastaví vyvstávání na základě poznání karmického karmického vědomí ve smyslu karmických pout.
První poznání tedy vstup do procesu očisty je poznání karmických pout. A do toho procesu vstoupí bytost s tím, že má víru. Má víru v to, že jestliže koná dobro, bude to mít za výsledek štěstí, jestliže koná zlo, bude to mít za výsledek utrpení. Tedy jedná se o jisté probuzení, ale z hlediska opravdového probuzení, poznání nejáství všech jsoucen, nejáství všech bytostí, nemůže se mluvit ještě o probuzení. Čili je to z hlediska mahájánové praxe, je to vstup do praxe víry. První proces očisty je vstup do praxe víry.

V mahájánových traktátech se mluví o deseti druzích víry, čili vývoje víry na základě deseti druhů praxe: praxe moudrosti, praxe úsilí, praxe samádhi, praxe pochopení chtíče po nenávratu, úsilí o kontrolu smyslů gupta gvára, pak předávání zásluh pro dobro druhých a tak dále. Čili jedná se, stejně jako v théravádovém učení, jedná se o základech dobrého chování a moudrosti, které jsou předpokladem k tomu, aby se člověk hluboce etabloval v praxi. Ale jelikož toto stádium praxe je stále založené na pojmu opravdového já v bytostech a jsoucnech, proto se nedá mluvit o opravdovém probuzení. Ačkoliv je to probuzení v tom smyslu, že probuzení ve smyslu vstupu do procesu očišťování, není to probuzení z hlediska opravdového probuzení.

Tedy začínáme od konce, první je zánik. Aby došlo k zániku, musí být proces přeměny.

Druhý stupeň procesu dosahování probuzení, je pochopení charakteru nestálosti. Jelikož je nestálost, vše zaniká. Je to jako když následovníci dvou nižších cest…

Dvě nižší cesty to je cesta arahatsví a cesta buddhy pro sebe a tyto cesty. Proč jsou nižší cesty z hlediska cesty buddhovství, z hlediska cesty bódhisattvy? Jsou to nižší cesty, protože jsou založené na správném rozlišováním. Ale správné rozlišování přesto je rozlišování. A cílem bódhisattvovské praxe je stav buddhy, který je, což je stav těla pravdy. A tělo pravdy je nad veškeré rozlišování. Proto se zde mluví o nižších cestách. To neznamená, že je to hanobení nižších cest. Je třeba vidět to v celku. Tento traktát je celek v tom, že to nejvyšší je vědomí bytostí, které je nedualistické. Pokud věříme v pravdu dualistického vědomí, rozlišujícího vědomí, pak je to nižší cesta.
Už jsem se zmínil o Diamantové sútře. Diamantová sútra tvrdí, že ten, kdo nevidí žádné znaky, vidí tathágátu. To je těžké pochopit. Praktikanti mahájánového učení si myslí, že to chápou. Ovšem kdo chápe, že ten sen, který žijeme, není nic jiného než ta nejvyšší realita?

… Je to jako když následovníci dvou nižších cest, kteří dosáhli moudrosti vhledu – to znamená, že meditovali na veškeré objekty poznání ve smyslu vzniku a zániku. Jestliže jejich meditace dosáhla zrání, pak vidí pouze zánik.

A jelikož vidí pouze zánik, následuje co?

Teď to vysvětlíme, ti, kteří dosáhli moudrosti vhledu a bódhisattvové, kteří už dosáhli prvního stádia bódhičity…

První stádium bódičity je, že dosáhli to, čemu jsme řekli cesty úsilí. Předpoklad cesty úsilí je, že v nich dozrála víra, mahájánová cesta. Co znamená první stav bódičity? Jelikož v nich dozrála víra, stojí ve víře a chápou vše na základě víry. Protože chápou vše na základě víry, dosáhli stejného poznání jako ti, kteří dosáhli úspěchu v praxi vhledu.
Ti, kteří dosáhli úspěchu v praxi vhledu, dosáhli toho, že poznají, že vše, co se mění, nemůže být opravdové. A proto vůči tomu, co se mění, mají upeka. Mají rovnoměrnost mysli. Toto je předpoklad pochopení druhé strany mince, což je stav nad.
Jestliže chápeme, že vše, všechny složky našeho vědomí, jež rozlišují realitu ve stavu vznikání a zanikání jsou rovnoměrné, žádná z nich není něco, co stojí samo o sobě, ale je jen souvislé vznikání, které vzniká a zaniká v každém momentu vědomí. Jestliže jsme si toho vědomí, jsme otevření pro druhou stranu naší existence, druhou stranu našeho vědomí.
To dosahuje ten, který praktikuje vhled na základě zkušenosti a ten který praktikuje cestu bódhisattvy

na základě víry. Ovšem víra, jak už jsem vysvětlil, je praxe. Jestliže víra je ustanovena, neodvratná, je to tedy první stádium bódičity.

… Po tomto prvním stádiu bódičity pak bódhisattva praktikuje správné pochopení, správné pochopení se správnou praxí. Pak odevzdání zásluh pro dobro všech bytostí a tím se otevírá pro přímé pochopení takovosti.
Stejně tak jako praktikant cesty arahatství se otvírá pro pochopení toho, co je nad přechodností tím, že pochopí rovnoměrnost mysli vůči všemu, co vzniká a zaniká, né jakožto teorii, ale jakožto přímou zkušenost. Tím se otevře pro to, co je nad přechodností.
A bódhisattva se otevře dozráním víry a správnou praxí, která ústí k předání zásluh z jeho praxe pro dobro všech bytostí. Čili nerozlišuje mezi sebou a druhými, co se týče praxe. Čili jeho probuzení je probuzení všech bytostí. To je, jestliže takto provozuje praxi, takto předává zásluhy, tak otevírá se pro takovost, která stojí nad rozlišením mezi nirvánou a samsárou.

A tedy jak dosahuje tohoto stádia?

Uvědomuje si proměnlivost mysli a myslí na stav neproměnlivosti. V prvním stádiu vidí stav proměnlivosti a myslí na stav proměnlivosti a na to, jak trpí, teď už myslí na stav neproměnlivosti.

Jelikož tímto zanechávají lpění na hrubém rozlišování, čili čeho je si vědom?

Je si vědom toho, že kontinuita jeho vědomí není nic jiného než kontinuita jeho lpění. Jestliže si je vědom, že kontinuita jeho vědomí je kontinuita jeho lpění, zbaví se lpění na sobě, může se zbavit lpění na sobě, to je hrubé lpění a myslí na neproměnlivost. Jelikož tímto zanechává lpění na hrubém rozlišování, to je dle mahájánového učení, obzvláště učení pouhého vědomí…

Arahat má dvě překážky ke stavu buddhovství. Arahat odstraňuje překážku danou poskvrněným vědomím, ale neodstraňuje, dle mahájánového učení, neodstraňuje úplně překážku poznání. Proč? Protože není jeden s tělem dharmy, které je nedualistické.
Čili, jak už jsem vysvětlil, probuzení buddhy oproti probuzení Arahata je probuzení společně se všemi bytostmi, proto se nazývá anaturak samjak sambódhi. To znamená, že Buddha je ten, který vidí všechny bytosti ve stavu probuzení. Ale tento stav probuzení je právě zakryt lpěním na našem rozlišování. Právě proto Buddha nejprve vede k správnému rozlišování, to je základní buddhismus. A pak cesta nad veškerá rozlišování, což je cesta buddhovství.
Bez správného rozlišování ale cesta, která vede nad rozlišování, je ovšem bez pochopení základního buddhismu, pochopení buddhovství je prakticky nemožná a to je třeba stále si uvědomovat.

…Čili v tomto stavu probuzení už si vlastně bytosti uvědomují, že to rozlišující vědomí a je ta jeho kontinuita je iluzorní. Čili tato samsára se jeví jasně v tomto stavu vědomí jako sen. A tohoto stavu dosahují tedy ti, kteří jsou realizovaní v cestě arahatů a i bódhisattvové. Co je zajímavé, i bódhisattvové kteří jsou nerealizovaní, ale jsou realizovaní ve smyslu víry. Jejich víra je vede k tomu, že neustupují od kontemplace neproměnlivosti a jasně vidí v neproměnlivosti to opravdové jsoucno. Ale protože ještě rozlišují neproměnlivost a proměnlivost, přibližují se k třetímu stavu, což je přímé poznání takovosti, ale jsou stále ještě nerealizovaní.

A třetí stav tedy to je realizace iluzorního stavu všeho rozlišování a tato realizace není nic jiného v pojetí traktátu, v pojetí školy pouhého vědomí, není nic jiného, než poznání pouhého vědomí.

Pouhé vědomí, to je jaké vědomí? To je nedualistické vědomí.

Tedy druhé stádium to je poznání nestálosti a rozjímání o tom, co je neproměnlivé, vede k zanechání hrubého lpění, což je lpění obzvláště na konceptech a na kontinuitě vědomí, která je založena na konceptech (v další části vysvětlíme tyto různé aspekty vědomí). Dosahují toho, co se nazývá zdánlivým probuzením.

Proč je to zdánlivé probuzení?

Protože ještě nepronikly, nerozumí, tělu pravdy. Rozumí tomu stále ještě v rámci rozlišování, ne v rámci přímé zkušenosti.

Třetí stupeň procesu dosahování probuzení je pochopení charakteru stálosti, tedy bezprostřední poznání čita mátrata – pouhého vědomí. Je to, když bódhisattvové dosáhli těla pravdy, bódhisattva tedy, jeho cesta vidění je bezprostřední dosahování těla pravdy.

Teď o tom nebudeme mluvit, až bude někdy čas. Je to vlastně deset stupňů, deset takzvaných bhůmi. Bhůmi se dá přeložit jako stupeň a dá se to přeložit – bhůmi doslova znamená podklad nebo půda. Těchto deset stupňů bódhisattvovství je vlastně půda pro dosažení buddhovství, pro dosažení těla pravdy. Je to jako když bódhisattvové dosáhnou těla pravdy, poznají trvání mysli.

Co je to buddhovství? Dub na zahradě.

Teď už to není koncept, ale je to přímá zkušenost. Poznají trvání mysli, a protože ví, že trvání proměnlivé mysli neexistuje. Proměnlivá mysl nemá absolutně žádné trvání. To trvání, které my prožíváme, není nic jiného než naše iluze, založená na lpění. Já bez lpění – nemůže vyvstat pojem já. A já znamená pojem trvání.

Rozvažují o jejím trvání. Jelikož se tak osvobozují od lpění na všech hrubých formách rozlišování, zde nejenom překonávají překážku zakalení vědomí, zašpinění vědomí, překonávají i překážku poznání. A překážka poznání spočívá v tom, že osvobozují se nejen od lpění na osobách, na jsoucnech v osobách, ale též se osvobozují od jakéhokoliv lpění na jsoucnech.
Dle teorie školy pouhého vědomí, Madhjamika se na to dívá trochu jinak, dle teorie školy pouhého vědomí Arahat, jelikož má stále perfumace vědomí z minulých zkušeností, proto se neosvobozuje plně z lpění na jsoucnech. Jelikož se neosvobozuje plně na lpění na jsoucnech, vidí nirvánu jako něco jiného než samsáru.
Právě proto tendenci k jemnému rozlišování, nejen rozlišování bytostí, ale i rozlišování jsoucen, lpění na jemném rozlišování, což je rozlišování jsoucen, je možno překonat plně jen poznáním těla pravdy. A poznání těla pravdy je tedy vstup, hlubší vstup do procesu odstraňování i těch nejjemnějších lpění i na těch nejjemnějších formách rozlišování. Čili svoboda. Dosahují toho, co se nazývá částečným probuzením.

Proč částečným probuzením?

Protože se ještě nedostali ke zdroji mysli, k vyvstání. Dostali se pouze k rozlišení, k poznání. Dostali se pouze k opravdovému rozlišení toho, co stojí a k poznání iluzornosti všeho, co nestojí. Iluzornosti v tom smyslu, že to od samého počátku neexistuje. Jestliže to od samého počátku neexistuje, jestliže

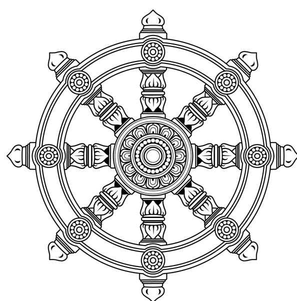
vědomí od samého počátku neexistuje, nevědomí nemá žádné jsoucno. Kdyby nevědomost měla jsoucno, pak by osvobození bylo nemožné. Právě proto, že nevědomí nemá žádné jsoucno, že je prázdné, osvobození je možné. V tomto stavu vědomí je si toho meditující plně vědom. Čili je si vědom stavu přechodnosti jakožto bílých mraků na obloze, které tyto mraky na obloze nejsou něco jiného než obloha, ale je něco, co k obloze patří. Čili je to poznání opravdového, ale nedostal se na začátek.

Čtvrtý proces procesu dosahování probuzení je pochopení charakteru vyvstání. Jakmile se dostane meditující na začátek, dostává se do stavu buddhovství, protože dál, než do začátku se nedá jít. A začátek vlastně není žádný začátek, ale o tom budeme mluvit příště.

Tak ukončíme tady předáním zásluh.

Předání zásluh pro dobro všech bytostí

Ákásathá ca bhummathá, Dévá nágá mahiddhiká,
Puňňantam anumoditvá, Čiram rakkhantu lóka-sásanam
Ákásathá ca bhummathá, Dévá nágá mahiddhiká
Puňňantam anumoditvá, Čiram rakkhantu désanam
Ákásathá ca bhummathá, Dévá nágá mahiddhiká
Puňňantam anumoditvá, Čiram rakkhantu tu mam param
Subbhitiyo vivajjantu, Sabba rogo vinassatu
Máte bhavatvantaráyo, Sukhi digháyuko bhava
Bhavatu sabba mangalam, Rakkhantu sabba devatá
Sabba Buddhanu bhávena, Sadá sotthi bhavantu me
Bhavatu sabba mangalam, Rakkhantu sabba devatá
Sabba Dhammánu bhavena, Sadá sotthi bhavantu me
Bhavatu sabba mangalam, Rakkhantu sabba devatá
Sabba Sanghanu bhávena, Sadá sotthi bhavantu me
Dévo vassatu kálena, Sassa sampatti hetu ca
Phito bhavatu loko ca, Rajá bhavatu dhammiko.

[Připravujeme přepis zbývajících přednášek 7–11, kompletní audionahrávky jsou na www.dhammadipa.cz]